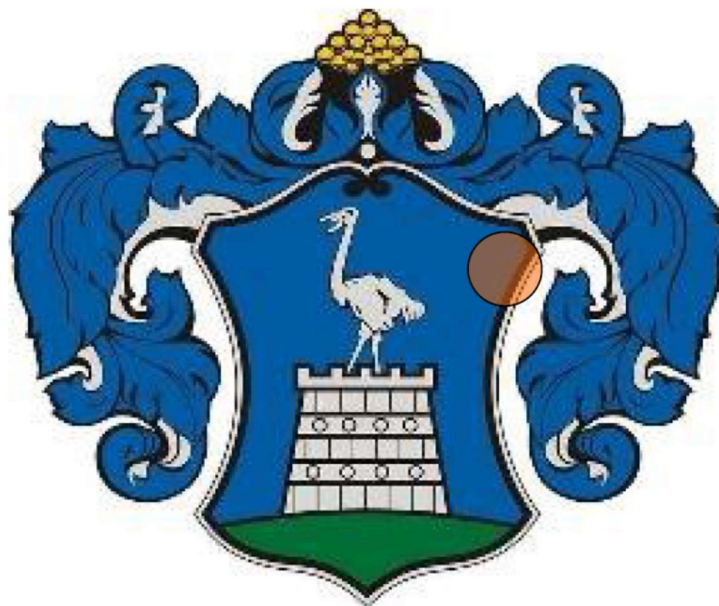




ÖKOHYDRO
KFT



Vas Megye Területfejlesztési Konceptió TERÜLETI HATÁSVIZSGÁLATA (környezeti, társadalmi és gazdasági)



Szombathely, 2021. május

Tervszám: ÖH – 20046

Megrendelő: Vas Megyei Önkormányzat Szombathely, Berzsenyi D. tér 1.



ÖKOHYDRO



KFT

ÖKOHYDRO KFT.
9700 Szombathely
Kőszegi u. 8. fsz. 2.
Adószám: 11315061-2-18

TÉMAFELELŐS:

.....
Kapócsi Imre
okl. építőmérnök
környezetvédelmi és vízgazdálkodási szakértő
SZKV/18-0051
SZVV/18-0051

KÖZREMŰKÖDŐK:

dr. Bognár Ildikó
környezetvédelmi szakjogász

Tekauer Mónika
környezetgazdálkodási szaküzemmmérnök
levegőtisztaság- és zajvédelem szakértő
SZKV/18-10332

dr. Kulcsár László Phd.
okl. agrármérnök
talajvédelmi szakértő
078/2010.

Sziklai Árpád okl. hidrogeológus
víz- és földtani közeg védelem szakértő
SZKV/07-0690

Mesterházy Attila
okl. környezetgazdálkodási agrármérnök
vadgazda mérnök
környezetgazdálkodási agrármérnök
élővilágvédelmi szakértő
Sz-0060/2012.

Somogyi Péter okl. építőmérnök
hidrológus szakértő
SZVV-3.1./18-0415

Tartalom

| | |
|---|-----|
| 1. Környezeti értékelés kidolgozási folyamatának ismertetése | 5 |
| 1.1 Előzmények | 5 |
| 1.2 A tervezés folyamat más részeihez való kapcsolódás | 6 |
| 1.3 A környezeti értékelés során tett javaslatok hatása a program alakulására..... | 7 |
| 1.4 A környezet védelméért felelős szervek és az érintett nyilvánosság bevonása, az általuk adott véleményeknek, szempontoknak a környezeti értékelés készítése során történő figyelembe vétele, az indokok összefoglalása | 7 |
| 1.5 A környezeti értékelés készítése során felhasznált adatok forrása, az alkalmazott módszer korlátai, nehézségek, az előrejelzések érvényességi határai, a felmerült bizonytalanságok..... | 8 |
| 2. A koncepció rövid ismertetése | 9 |
| 2.1 A koncepció céljainak, tartalmának összefoglaló ismertetése | 9 |
| 2.2 A koncepció összefüggése más releváns koncepciókkal, illetve programokkal..... | 25 |
| 3. A koncepció megvalósítása környezeti hatásainak, következményeinek feltárása.. | 32 |
| 3.1 A koncepció céljainak összevetése a releváns nemzetközi, közösségi, országos vagy helyi szinten kitűzött környezet- és természetvédelmi célokkal..... | 32 |
| 3.2 A környezet- és természetvédelmi célok és szempontok megjelenítése, illetve figyelembe vétele a koncepcióban) | 47 |
| 3.3 A koncepció céljainak egymás közti, illetve a releváns koncepciók, illetve programok céljaival való konzisztenciája környezeti szempontból..... | 48 |
| 3.4 A jelenlegi környezeti helyzet releváns, a koncepcióval összefüggésben lévő elemeinek ismertetése..... | 52 |
| 3.4.1. Természeti, környezeti adottságok..... | 52 |
| 3.4.2. Gazdasági bázis | 66 |
| 3.4.3. Társadalmi környezet | 73 |
| 3.5. A koncepció megvalósulásával közvetlenül vagy közvetve környezeti hatást kiváltó tényezők, okok feltárása..... | 77 |
| 3.6. A koncepció megvalósítása esetén várható, a környezetet érő hatások, környezeti következmények előrejelzése | 79 |
| 3.7. Komplex társadalmi-, gazdasági- és környezeti hatások..... | 87 |
| 3.8. A környezeti következmények alapján a koncepció értékelése | 100 |

| | |
|--|-----|
| 4. A koncepció megvalósítása következtében várhatóan fellépő környezetre káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó, a koncepcióban szereplő intézkedések környezeti hatékonyságának értékelése, javaslatok egyéb szükséges intézkedésekre | 103 |
| 5. Javaslat olyan környezeti szempontú intézkedésekre, előírásokra, feltételekre, szempontokra, amelyeket a koncepció által befolyásolt más dokumentumban figyelembe kell venni..... | 105 |
| 6. A koncepció megvalósítása következtében várhatóan fellépő környezeti hatásokra vonatkozóan a koncepció szereplő monitorozási javaslatok értékelése, javaslatok egyéb szükséges intézkedésekre..... | 107 |
| 7. Közérthető összefoglaló..... | 108 |

1. Környezeti értékelés kidolgozási folyamatának ismertetése

1.1 Előzmények

A Vas Megyei Önkormányzat (9700 Szombathely, Berzsényi Dániel tér 1.) megbízta az Ökohydro Kft-t (9700 Szombathely, Kőszegi u. 8. Fsz. 2.) a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) támogatásával Önkormányzati fejlesztések előkészítése Vas megyében TOP-1.5.1-20-2020-00003 számú projekt keretében a területi tervek megalapozását szolgáló **területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat elkészítése feladatok** ellátását.

A vállalkozói szerződés 1. számú melléklete részletezi a szakmai tartalmat, ellátandó feladatokat az alábbiak szerint.

A vállalkozó feladata a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet 9. melléklete alapján a területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat elkészítése.

Vas Megye Önkormányzata pályázatot nyújtott be a TOP-1.5.1-20 kódszámú, „2021-27 tervezési időszak stratégiai és projektszintű előkészítése” című felhívásra, amelynek elsődleges célja (konkrét projektek előkészítés, egyéb fejlesztési dokumentumok kidolgozása mellett) Vas megye területfejlesztési koncepciójának és területfejlesztési programjának kidolgozása.

Ezen feladat részeként jogszabály által elvárt módon, kötelezően elkészítendő ezen dokumentumok területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat elkészítése.

A Korm. rendelet 9 §. (2) alapján az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló kormányrendelet alapján elkészített környezeti értékelés a 9. és 9/A. mellékletben foglaltak szerint készítendő területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat környezeti szempontú elemzésének minősül.

A koncepció felülvizsgálatának célja, hogy Vas megye társadalmi, gazdasági és környezeti folyamataiból, állapotából és erőforrásaiból kiindulva hosszú távú jövőképet jelöljön ki, célrendszert határozzon meg a 2021-2027 időszakra.

A feladat formai- és tartalmi kereteit az előbbieken említett, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009 (X.6.) Korm. rendelet határozza meg.

A munka elvégzéséhez a Vas Megyei Önkormányzat rendelkezésünkre bocsátotta a következőket:

- A Vas Megyei Önkormányzat Közgyűlésének/2020. (.....) Kgyh. határozata Vas megye területrendezési tervének megyei szabályozási ajánlásairól (*tervezet*)
- Tervezet Vas Megye Közgyűlésének/2020.(.....) önkormányzati rendelete Vas megye területrendezési tervéről
- Vas Megye területrendezési terve javaslattevő fázis megalapozó munkarészek generáltervező: Pestterv Kft. 2020. január
- Vas Megye Területfejlesztési Konceptiója Készítette: Vas Megye 2012. évi Területfejlesztési Konceptiója felülvizsgálatával a Vas Megyei Önkormányzati Hivatal 2021. január
- Vas Megye Területfejlesztési Programja Aktualizált verzió 2021-2027 Készítette: Vas Megye Gazdaságfejlesztési Fókuszú Területfejlesztési Programja felülvizsgálatával a Vas Megyei Önkormányzati Hivatal 2021.március

Ezenkívül rendelkezésünkre bocsátották a 2014-ben készített Vas Megye Gazdaságfejlesztési Fókuszú Stratégiai Programjának Stratégiai Környezeti Vizsgálata anyagot (készítette: BFH Európa Projektfejlesztő és Tanácsadó Kft.).

Jelen munka célja a koncepció, valamint az ezzel párhuzamosan készülő program területi hatásvizsgálata.

1.2 A tervezés folyamat más részeihez való kapcsolódás

A Területfejlesztési Konceptióra alapozva készül el Vas Megye Területfejlesztési Programja. A megyék területfejlesztési programjainak felhasználásával összeállított integrált területi programok (ITP) részletezik a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz) által meghatározott keretrendszer fejlesztési beavatkozásait. Az ebből nem finanszírozható célok és tevékenységek ágazati operatív programok, határon átnyúló programok és nemzeti források keretéből valósulhatnak meg.

A Területfejlesztési koncepcióval párhuzamosan zajlik Vas Megye Területfejlesztési programjának készítése.

A **stratégiai program** alapvető célja egyrészt a fejlesztési programcsomagok stratégiai megalapozása, másrészt a területfejlesztési koncepcióban meghatározott célkitűzések és a későbbiekben kidolgozandó projektsomagok logikai összekapcsolása. Ennek megfelelően a stratégiai program visszautal a koncepcióban rögzített célhierarchiára, majd definiálja a program fejlesztési prioritásait. A stratégia a végrehajtás keretrendszerének bemutatását követően rögzíti a program monitoring tevékenységéhez kapcsolódó feladatokat.

A megyei területfejlesztési program **operatív programrésze** a Pénzügyminisztérium által kiadott „*Útmutató a megyei önkormányzatok, a főváros és a kiemelt térségi fejlesztési tanácsok számára a területfejlesztési program elkészítéséhez*” című módszertani segédlet alapján szintén teljes tervezéses módszerrel készül

1.3 A környezeti értékelés során tett javaslatok hatása a program alakulására

A környezeti értékelés észrevételei, javaslatai lehetőséget nyújtanak arra, hogy - a javaslatok elfogadása és beépítése esetén - egy környezeti és fenntarthatósági szempontból megfelelőbb, jobb életminőséget eredményező megyei program jöhessen létre. A jelen fázisban ezek a javaslatok még nem kerültek beépítésre. **Az egyeztetés lezárulásáig a javaslatok beépítése még megvalósulhat, ezért ez a pont később kerül véglegesítésre.**

1.4 A környezet védelméért felelős szervek és az érintett nyilvánosság bevonása, az általuk adott véleményeknek, szempontoknak a környezeti értékelés készítése során történő figyelembe vétele, az indokok összefoglalása

A Területfejlesztési Koncepciót a Vas Megyei Önkormányzat megküldte véleményezésre a különböző szervezeteknek.

Ennek jogszabályi háttere a következő:

A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) kormányrendelet (a továbbiakban Korm. rendelet) 13. § (1) bekezdése értelmében a területfejlesztési koncepció és program kidolgozásának része az állampolgárok, az érdekképviseletek, a társadalmi szervezetek és a vállalkozások tervezésbe való bevonását részletező partnerségi terv.

A 13. § (2) alapján a partnerségi tervben meg kell határozni:

1. a bevonandó célcsoportot,
2. a bevonás tervezett eszközeit és részvételi formáit,
3. a bevonás céljait.

A 17. § (2) alapján a területfejlesztési koncepció és program egyeztetése során tett véleményeket, társadalmi észrevételeket és a tervezői válaszokat az egyes munkafázisok dokumentációjához kell csatolni.

A 18. § (1) és (5) alapján a megyei területfejlesztési koncepció és program véleményezésére jogosultak körét a Korm. rendelet 10. számú melléklete 1. és 2.; 6- 8.; 10. és 13. pontjai tartalmazzák.

A bevonandó célcsoportok:

a) A Korm. rendeletben megnevezett véleményezésre jogosult szervek (a 10. melléklet alapján)

1. miniszterek;
2. a következő kormányhivatalok, illetve önálló szabályozó szervek:
 - a. Központi Statisztikai Hivatal,

- b. érintett megyei kormányhivatal,
 - c. Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal,
 - d. Országos Atomenergia Hivatal;
3. Országos Környezetvédelmi Tanács;
 4. Magyar Tudományos Akadémia;
 5. országos önkormányzati érdekszövetségek;
 6. az érintett térségi fejlesztési tanácsok;
 7. az érintett megyei önkormányzatok;
 8. az érintett megyei jogú város önkormányzata;
 9. az érintett települési önkormányzatok;
 10. az érintett területi államigazgatási szervek közül:
 - a. területi környezetvédelmi és természetvédelmi hatóság,
 - b. illetékes vízügyi hatóság,
 - c. működési területével érintett nemzeti park igazgatóság,
 - d. működési területével érintett vízügyi igazgatóság,
 - e. Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.
- b) Korm. rendelet 13. § (1) bekezdése értelmében:
- gazdasági, üzleti és vállalkozó szektor szereplői,
 - társadalmi szervezetek;
 - felsőoktatási intézmények, kutatóhelyek, szakképzési centrumok;
 - érdekképviselők, konzultációs fórum;
 - egyéb szervezetek;
 - állampolgárok

A beérkezett észrevételek, javaslatok beépítése a koncepcióba megtörtént, azokat a vizsgálat során is figyelembe vettük.

A Program környezeti vizsgálatára érkezett észrevételek beérkezésüket követően kerülnek feldolgozásra és beépítésre.

1.5 A környezeti értékelés készítése során felhasznált adatok forrása, az alkalmazott módszer korlátai, nehézségek, az előrejelzések érvényességi határai, a felmerült bizonytalanságok

A környezeti értékelés készítése dokumentum alapú elemzésre, elsősorban a Vas Megye Területfejlesztési Koncepcióra, valamint a Vas Megyei Területfejlesztési Programra épül.

Ezenkívül támaszkodik a 2014-ben készített Vas Megye Gazdaságfejlesztési Fókuszú Stratégiai Programjának Stratégiai Környezeti Vizsgálata anyagra, annak megállapításaira.

Jelentős bizonytalansági tényezőként kell említeni a COVID-19 járvány okozta, egyelőre megjósolhatatlan kimenetelű gazdasági- és társadalmi folyamatok hatásait.

2. A koncepció rövid ismertetése

2.1 A koncepció céljainak, tartalmának összefoglaló ismertetése

A koncepció összefoglalja azon legfontosabb értékelő jellegű állításokat, melyek a helyzetelemzésből következtek, illetve meghatározzák a jövő fejlesztési irányainak kialakítását. A SWOT elemzés alapján az alábbiakban kerülnek bemutatásra a helyzetelemzés eredményeként feltárt szükségletek, illetve a megye lehetséges fejlesztési irányai, amelyek a programozás további lépéseinek, a lehetséges beavatkozások meghatározásának képezik az alapját.

Ezek:

- A döntően exportra termelő nagyvállalatok megyéhez való kötődésének erősítése érdekében a potenciális beruházási helyszínek további fejlesztése, valamint vállalati, képzési, foglalkoztatási együttműködések ösztönzése, kiemelten a megye gazdasági központjaiban.
- Digitalizáció szintjének elmélyítése, K+F + I teljesítmény növelése, kiemelten az alkalmazott kutatásban.
- A foglalkoztatás és helyi vállalkozások számának bővítése érdekében a kezdő vállalkozások indításának és növekedésének ösztönzése, továbbá a nemzetközi beszállítói kapcsolatok erősítése, export-értékesítés ösztönzése, különösen a kis- és középvállalati szektorban, ennek részeként a termék- és technológiafejlesztéshez, valamint kapacitás-bővítéshez szükséges beruházások ösztönzése.
- A térségközpontok elérhetőségi viszonyainak fokozása, az itt működő ellátórendszerek, közszolgáltatások elérhetőségének és minőségének javítása.
- A turizmus versenyképességének biztosítása érdekében a turisztikai vonzerőkhöz kapcsolódó szolgáltatások minőségének folyamatos javítása, az esetleges jövőben egészségügyi járványveszélyek kapcsán fennálló korlátozások hatására történő felkészülés mellett.
- A gazdaság igényeivel összhangban lévő felső- és szakképzési rendszer működtetése, a megyében élő diákok megyében való elhelyezkedésének ösztönzése (pl. ösztöndíjjal, gyakorlati hellyel, egyéb támogatásokkal)
- Környezetvédelmi alpinfrastruktúrák hiányzó elemeinek pótlása, különös tekintettel a szennyvízkezelésre, a csapadékvíz-gazdálkodási rendszerek hiányosságaira és a vízvisszatartás lehetőségeinek bővítésére.
- A megújuló energiaforrások kiaknázásának fokozása intézményi, lakossági és vállalati szinten, valamint az energiaellátó rendszerek (villamosenergia-hálózat) ezzel kapcsolatos fejlesztéseinek elősegítése
- Észak-déli (kiemelten a 84-es és 87-es főutak) és kelet-nyugati (M8-as főút) irányú nemzetközi közúti és vasúti közlekedési tengelyek fejlesztése, a közösségi közlekedés infrastruktúrájának és szervezési hátterének megújítása.
- A megye belső perifériájának számító, aprófalvas térségekben (Vasi Hegyhát, Kemenesalja, Órség) komplex vidékfejlesztési beavatkozások végrehajtása, melyek hangsúlyos eleme kell, hogy legyen a közlekedési kapcsolatok fejlesztése, a közszolgáltatások hozzáférhetőségének javítása (a helyben elérhető és a

térségközpontokban/alközpontokban biztosított szolgáltatások ésszerű, a településszerkezet sajátosságainak figyelembevételével történő összehangolásával), illetve a települési alpinfrastruktúrák fejlesztése. Fontos emellett a vidéki térségek önfenntartó képességének növelése, a szociális gazdaság különböző formáinak ösztönzése, melynek lényeges eleme a lakosság mezőgazdasággal, erdészettel, valamint a klímaváltozás hatásaival kapcsolatos ismereteinek elmélyítése is.

- A mezőgazdaság kapcsán az egyik legfontosabb feladat a klímaváltozás hatásaira történő felkészülés, így az öntözési, víztározási lehetőségek bővítése, illetve a környezetgazdálkodási módszerek ösztönzése. Fontos a mezőgazdaság eltartóképességének növelése, a foglalkoztatás-intenzív tevékenységek és a rövid ellátási láncok kialakításának támogatása útján.
- Osztrák, szlovén határ menti kapcsolatok bővítése, különös tekintettel a közös munkaerőpiac kihívásaira, az esetleges egészségügyi járványhelyzetek, illetve a klímaváltozásból következő, közös fellépést sürgető problémák kezelésére.

A koncepció szerint a **megye jövőképét** 2030-ban az alábbiak jellemzik:

Vas megyét jó életszínvonalú, javuló demográfiai trendekkel jellemezhető, erős identitású térségek alkotják, melyek képesek szembenézni a klímaváltozás okozta kihívásokkal, és melynek alapja a megújulásra képes, versenyképes gazdaság, a minőségi felsőoktatás, az egyedi kulturális, természeti értékek fenntartható hasznosítása, illetve a fejlett közlekedési és kommunikációs rendszer.

- A megyét egyre több szakképzett, diplomás választja lakóhelyéül, a tehetséges fiatalok számára a megye reális alternatívát kínál a fővároshoz vagy Nyugat-Európához képest. A térség a belföldi bevándorlás kedvelt célpontja marad, a népességszökkenés a kisvárosok és falvak növekvő vonzerejének köszönhetően mérséklődik, miközben a megyeszékhely képes megőrizni élhetőségét.
- A körforgásos működésre törekvő gazdaság egyik húzóágazata továbbra is a járműipar, amely sikeresen alkalmazkodott az elektromos meghajtás által támasztott követelményekhez, miközben a termelési tevékenységet végző nagyvállalatok a helyi kis- és középvállalkozásokból álló beszállító kör miatt mélyen integráltak a helyi gazdaságba. A termelés mellett már nemzetközi szinten is érzékelhető mértékben végeznek szolgáltatási és kutatás-fejlesztési tevékenységet a nagyvállalatok és fejlesztő intézetek. Eközben megerősödnek az egyéb szektorokban tevékenykedő, a megye belső erőforrásaira támaszkodó KKV-k, amelyek a foglalkoztatás jelentős hányadát biztosítják a megyében, így a gazdaság ellenálló képessége javul, a hosszú ellátási láncok következtében fennálló sérülékenység kockázata mérséklődik.
- Szombathely és a megye többi térségi központja közti jól szervezett és környezetbarát közlekedési kapcsolatok és a felújított mellékúthálózat lehetőséget adnak a kényelmes napi ingázásra akár a periférikus helyzetű kistelepülésekről is, ami a megyét egy egységes és a lakosok, valamint a vállalkozások számára is vonzó munkaerőpiaccá teszi.
- A megye megőrzi és fenntartható módon fejleszti természeti, épített- és vallási-, kulturális értékeit, hangsúlyt fektet az aktív-turisztikai elemek fejlesztésére. A

természeti, épített- és vallási-, kulturális értékek a turisztikai kínálat integráns részét képezik, a prosperáló gyógyhelyeknek és vonzáskörzetükben generált hatásoknak, egészségipari fejlesztéseknek köszönhetően a megye továbbra is az ország egyik vezető turisztikai célpontja marad.

- A megye a klímaváltozás hatásaira felkészült, a kitett ágazatok ellenálló képessége javul. A környezet megóvását szolgálja a jól működő, hőhullámokkal, árvizekkel járó feladatokra felkészült katasztrófavédelmi rendszer, illetve a hulladékok újrahasznosításának rendszere. Legalább az országos átlagot eléri a megújuló energiaforrások felhasználása az energiafogyasztásban.
- A kistélepülések vonzereje a jó minőségű közlekedési kapcsolatokon túl a kiépült alapvető infrastruktúráknak (kommunikációs hálózatok, közművek), az elérhető közszolgáltatásoknak köszönhetően a megye periférikus helyzetű térségeiben is erősödik. A mezőgazdasági termékeket döntően a helyi piacokon értékesítik, az ellátási láncok rövidülnek.
- A vasúti, közúti és logisztikai rendszerfejlesztések eredményeként a megye szervesen illeszkedni képes a közép-európai gazdasági térbe, és kapcsolódik a transznacionális infrastrukturális hálózatokhoz.
- A megye erős identitással rendelkezik, a megyei értékek nemzeti szinten is ismertek. Aktív, a megye társadalmi életét dinamizáló civil és közösségi élet jellemzi, érzékelhető a közösségek megtartó ereje.
- A jól szervezett, hatékony és magas minőséget biztosító közszolgáltatások elérhetőek a vidéki lakosság számára is, a szociális ellátórendszerek alkalmasak a leszakadás által fenyegetett társadalmi rétegek munkaerőpiacra történő visszatérésének elősegítésére. A lakosság jól-léte, az egészségben töltött éveinek száma az ellátórendszerek színvonala, az egészségtudatosságot és az aktív életmódot szem előtt tartó törekvések eredményeként érzékelhetően növekszik.
- A megye megőrzi erős alap- és középfokú oktatási rendszerét, amely kiemelt hangsúlyt fektet a digitális kompetenciákra. Korszerű szakképzési rendszer, régiós vonzerővel bíró felsőoktatás működik, amely megteremti az innováció gyakorlati hasznosításának alapjait a megyében.

Vas Megye következő hét évének **fejlesztési célrendszerét** a megyei koncepció a SWOT elemzés alapján az alábbiakban határozta meg.

Az alábbi három terület alkotja az **átfogó célok** rendszerét:

1. Stabil, válságálló, versenyképes gazdaság
2. Élhető települések és javuló környezeti állapot
3. Gyarapodó tudástőke

Az átfogó célokat a koncepció alapján részletesen az alábbiakban ismertetjük:

Stabil, válságálló, versenyképes gazdaság

A KKV szektor képessé válik a megye endogén erőforrásainak innovatív hasznosítására, továbbá a nemzetközi vállalatok beszállítói kapcsolatainak elmélyítésére. Mindez érdemi hatást gyakorolhat a megye gazdasági helyzetének stabilitására, a

termelékenység fokozására. A foglalkoztatáshoz jelentősen hozzá tud járulni a munkaerő-igényes mezőgazdasági termékek termesztésének és a helyi termékek előállításának az ösztönzése, illetve a jelentős turisztikai potenciállal rendelkező térségek turisztikai kínálatának és szolgáltatási szintjének a fejlesztése. Az egészségügyi járványhelyzeteknek kitett, döntően hazai tulajdonú vállalkozások által dominált gazdasági ágazatok (pl. turizmus, vendéglátás) belső erőforrásokra alapozott, területi és funkcionális értelemben diverzifikált fejlesztései jelentősen fokozhatják a megye gazdasági helyzetének stabilitását, a turizmus részaránya a nemzetközi jelentőségű gyógyfürdők jelenlétének köszönhetően továbbra is meghaladja az országos átlagot. A hosszú, nemzetközi ellátási láncokkal működő vállalatok kitettsége a hazai beszállítók részarányának növelésével csökkenthető.

Élhető települések és javuló környezeti állapot

A megye kistépeléseinek javuló perspektívái érdekében az elérhetőségi viszonyok javítása elsődleges fontosságú, ami a közszolgáltatások hozzáférhetőségének javítása és környezetvédelmi alpinfrastruktúra (pl. a szennyvízgyűjtési- és kezelési megoldások, csapadékvíz-gazdálkodás) mellett garantálhatja a periférikus térségek népességmegtartó képességének jelentős javulását. A megyeszékhely élhetőségét az alapvető infrastruktúrák és közszolgáltatások fejlesztésével (úthálózat, nevelési-oktatási és egészségügyi intézmények), valamint a túlhasználat elkerülésére irányuló törekvésekkel (építési szabályok szigorítása) célszerű biztosítani. Fontos, hogy bővüljön a helyi adottságok fenntartható hasznosításának széles tára, a helyben előállított mezőgazdasági és egyéb termékek köre.

A körforgásos gazdaság jelentőségének terjedése a vállalkozások és a hulladékgazdálkodás szervezéséért felelős szervezetek szintjén is fontos. A zöld- és kékgazdaság fejlesztése, továbbá a klímaváltozás hatásaira történő felkészülés mind a hatások modellezése, mind a védelmi tervezés, mind a vállalkozások, az intézmények és a lakosság tájékoztatásával, szemléletformálással, illetve az infrastruktúrák fejlesztésének szintjén is beavatkozásokat igényel. A kékgazdaság fejlesztése az öntözési lehetőségek bővítésével, továbbá a vízgazdálkodási rendszerek integrált, rendszerszemléletben történő kezelésével fontos kitörési pont lehet a jövőben.

A megye természeti erőforrásai további lehetőséget jelentenek a magasabb feldolgozottsági szintű helyi termékek előállítása szempontjából. A termálvízkins, a természeti és kulturális értékek jó alapot kínálnak a turizmus fejlesztésére. A megyei gazdaság fejlődésének megfelelő alapot ad a magas minőségű természeti környezet, illetve a lakóterületek környezeti szennyezésének lehetőségeihez képest minél magasabb szintű mérséklése. Utóbbihoz kapcsolódóan törekedni kell a helyi, megújuló energiaforrásokat használó energia-ellátó rendszerek kapacitásainak bővítésére.

A lakosság biztonságának növelése érdekében a településfejlesztési eljárások során érvényesíteni kell a tűzmelegelőzési követelményeket, szükséges továbbá a biztonságos energiaellátás, valamint a közmű- és közszolgáltatások és az ipari üzemek környezetbiztonságának megteremtése és fenntartása.

Gyarapodó tudástőke

A gazdasági teljesítmények bővüléséhez szükséges a megyében élők képzettségi szintjének növelése, ami különösen fontos annak ismeretében, hogy a megyében is megfigyelhető a felsőfokú végzettségűek, illetve jó szakemberek elvándorlása, külföldi, vagy jellemzően határ menti munkavállalása. Ezért fokozottan törekedni kell arra, hogy a megyében élő munkavállalók magasabb szinten, folyamatosan megújulásra törekedve legyenek képesek munkájukat ellátni, illetve biztosítsák azt a szakember igényt (felsőfokú végzettségűek körében is), akiknek többek között a külföldi tulajdonú vállalkozások munkát tudnak adni. A tudástőke gyarapítása a megyében működő kis- és középvállalkozások számának növelése, a digitalizáció szintjének elmélyítése, az Ipar4.0 keretében elérhető technológiák alkalmazása a meglévő vállalkozások eredményességének növelése szempontjából is kiemelkedő jelentőségű.

Az átfogó célok kijelölése a helyzetelemzésre, illetve az abból következő fejlesztési irányokra épül. Vas megyében a meglévő exportorientált nagyvállalatok térségbe való beágyazottságának erősítése mellett különösen fontos a gazdaság diverzifikációja, az exportképes termékeket, szolgáltatásokat előállítani tudó mikro- és kis-középvállalkozások alapításának és fejlődésének az ösztönzése. A vállalkozások fejlődésének kulcseleme a vállalati és piaci igényekhez illeszkedő, naprakész és magas szintű tudással rendelkező munkaerő megléte a térségben. A gazdaságfejlesztés fontos eleme a megye elérhetőségének javítása, illetve a megyén belül, különösen a munkaerő piaci központok elérését támogató közösségi közlekedési kapcsolatok fejlesztése. A fejlesztések során kiemelt figyelmet kell fordítani a vidéki térségek és ezen belül is a kistelepülések fejlesztésére, csökkentve a megyén belüli társadalmi-gazdasági különbségeket és ezen települések népességfogyásának a dinamikáját. Ennek érdekében ösztönözni kell a természeti és kulturális erőforrások fenntartható hasznosítását, illetve a szociális gazdaság részeként a munkaerőpiacról kiszorultak értékteremtő, pl. a munkaerő-intenzív mezőgazdasági tevékenységekhez kapcsolódó foglalkoztatását. Ez utóbbi tevékenység hozzájárul a megyén belüli üzleti kapcsolatok bővítéséhez.

Az átfogó célok a SWOT elemzés szintjén kapcsolódnak a helyzetelemzés legfontosabb megállapításaihoz, az átfogó célok tartalma és relevanciája ez alapján igazolható.

A megye fejlesztésének **stratégiai céljait** az átfogó célokhoz illeszkedve határozták meg.

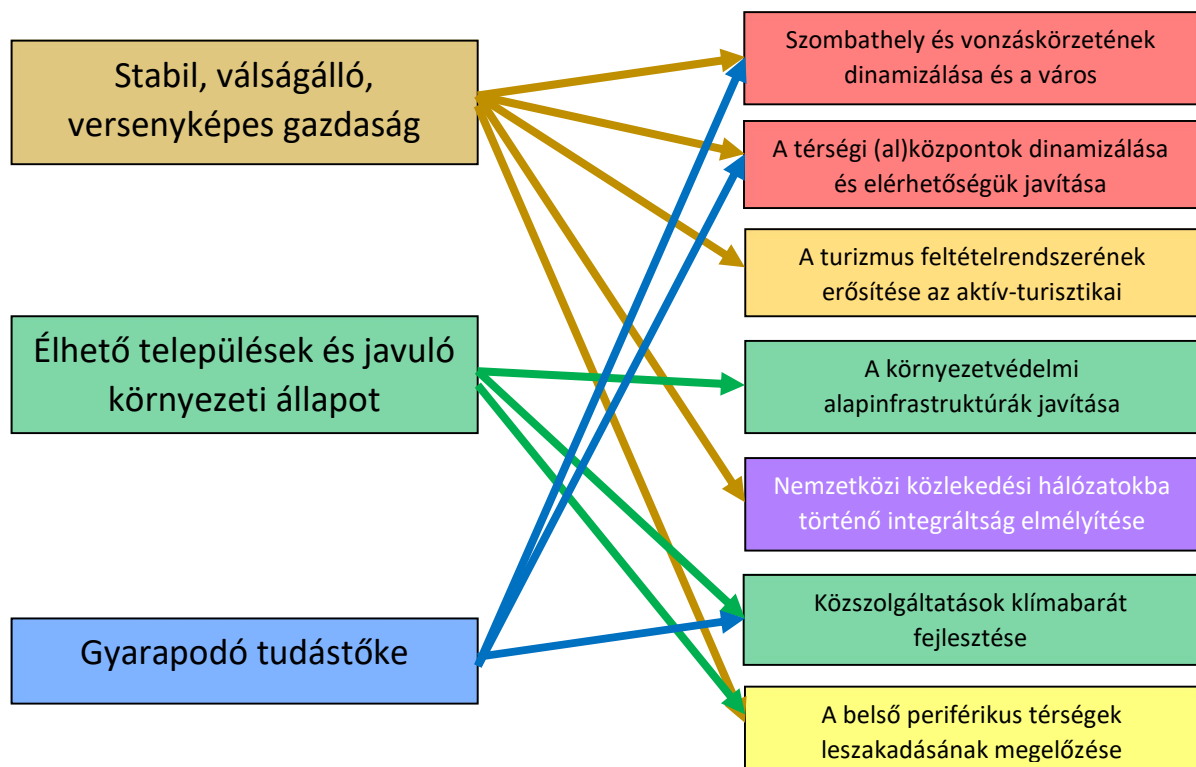
Ezek:

1. Szombathely és vonzáskörzetének dinamizálása és a város élhetőségének fokozása
2. A térségi (al)központok dinamizálása és elérhetőségük javítása
3. A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével
4. A környezetvédelmi alapinfrastruktúrák javítása
5. Nemzetközi közlekedési hálózatokba történő integráltság elmélyítése
6. Közszolgáltatások klímabarát fejlesztése
7. A belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése

Az egyes stratégiai célok több átfogó cél elérését is támogathatják. Az átfogó és stratégiai célok kapcsolata a következő táblázatban látható:

| Átfogó célok | Stratégiai célok |
|---|--|
| Stabil, válságálló, versenyképes gazdaság | Szombathely és vonzaskörzetének dinamizálása és a város élhetőségének fokozása |
| | A térségi (al)központok dinamizálása és elérhetőségük javítása |
| | A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével |
| | Nemzetközi közlekedési hálózatokba történő integráltság elmélyítése |
| | A belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése |
| Élhető települések és javuló környezeti állapot | A környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása |
| | Közzolgáltatások klímabarát fejlesztése |
| | A belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése |
| Gyarapodó tudástőke | Szombathely és vonzaskörzetének dinamizálása és a város élhetőségének fokozása |
| | A térségi (al)központok dinamizálása és elérhetőségük javítása |
| | Közzolgáltatások klímabarát fejlesztése |

A kapcsolatot az alábbi ábrán is bemutatjuk:



A stratégiai célokat (szintén a koncepció alapján) részletesen az alábbiakban ismertetjük:

1. Szombathely és vonzaskörzetének dinamizálása és a város élhetőségének fokozása

Szombathely és vonzaskörzete, mint Nyugat-Dunántúl dinamikusan fejlődő térségközpontjának, jármű- és elektronikai ipari termelő- és fejlesztőüzemekre alapozott gazdasági- és népességbővülés által támasztott követelmények kielégítése a munkaerőhiány enyhítése érdekében, a lakhatási- és közlekedési infrastruktúra, valamint a közszolgáltatások fejlesztésével.

A foglalkoztatásnak erős bázisai a külföldi tulajdonú multinacionális vállalatok, de növelni kell a hazai tulajdonú kis- és középvállalkozások foglalkoztatási szerepét is. Mindehhez szükséges a növekedésük támogatása, illetve új vállalkozások indításának ösztönzése. A munkaerőhiány mérséklése érdekében a megyeszékhelyen, de annak közvetlen vonzaskörzetében is javítani kell a megfelelő életminőség alapfeltételeit, így gondoskodni kell a város bevezető útjainak és belső úthálózatának felújításáról, az M86-os gyorsforgalmi út még hiányzó déli elemeinek, valamint az M87-es út Szombathely-Kőszeg közötti települési szövetet elkerülő szakaszának és a nyugati körgyűrű hiányzó szakaszának kiépítéséről. Az építési szabályok szigorításával, a lakóparkok építésének korlátozásával, illetve a bérlakás- program kiterjesztésével törekedni kell a város túlszűfoltóságának csökkentésére, valamint az alapvető humán közszolgáltatások (kiemelten a bölcsődei, óvodai ellátás, illetve egészségügyi ellátás) megyeszékhely mellett a környező településekre is fókuszáló további fejlesztésével célszerű tovább oldani Szombathely ellátórendszerére nehezedő nyomást. A közszolgáltatások, valamint a közösségi közlekedés hatékony szervezésében fontos szerepet tölthetnek be a „smart city” megoldások.

Törekedni kell az úgynevezett kompakt várospolitikai elveinek megvalósítására, ami elsősorban a beépített területek szétterülésének korlátozását és ebből következően a beépítések intenzitásának növelését, a lakó-, szolgáltató funkciók, valamint a munkahely közti közlekedési távolságok csökkentését és zöldterületek, folyosók bővítését jelenti. Ehhez kapcsolódóan a fejlesztések során ösztönözni kell az alközpontok megerősítését, azok funkcióinak bővítését.

A megkezdett városrehabilitációs törekvések és a közösségi közlekedési rendszerek zöldítését célzó fejlesztések folytatása (pl. Ady tér és Huszárlaktanya rekonstrukciója és funkcióváltása, alternatív meghajtású buszok beszerzése, intermodális csomópont kialakítása a vasútállomáson, elővárosi vasúti megállóhelyek létesítése), valamint a helyi jelentőségű közterület-fejlesztések, illetve a belterületi úthálózat és a csapadékvíz-elvezetési rendszerek fejlesztése, valamint az ivó-és szennyvízhálózat rekonstrukciója (az egyesített csatorna szétválasztása) tovább javíthatják a város kínálta életminőséget, ezenkívül megfelelő tervezéssel a klímaalkalmazkodás követelményeit is elősegíthetik. A fejlesztések során különös figyelmet kell fordítani a zöldfelületek, a zöldinfrastruktúra védelmére, fejlesztésére, illetve a kulturális tárgyi és szellemi (pl. ókori Savaria és Szent

Márton kultusz) örökség értékeinek hasznosítására, melynek részét kell, hogy képezze egyes megyei hatókörű intézmények (pl. Képtár, volt megyei művelődési és ifjúsági központ) épületeinek felújítása, illetve funkciójának kiteljesítése is.

A gazdaságfejlesztési célok kapcsán a potenciális (zöld- és barnamezős) beruházási helyszínek (pl. északi iparterület) további – az ökológiai szempontok figyelembevételével történő – fejlesztése mellett törekedni kell a térségi alapon szervezett vállalati és felsőoktatási együttműködések ösztönzésére és a K+F teljesítmény növelésére, kiemelten az alkalmazott kutatásban. Ennek részeként megfontolandó egy K+F ernyő-program létesítése a régiós szintű tudástransfer központok bázisán, mely kapcsán a térségi profilokhoz illeszkedve valósulnak meg igényalapú alapkutatási, illetve vállalati együttműködésen alapuló kutatás-fejlesztési projektek, majd jöhetnek létre a spin-off cégek (kutatási eredményeket hasznosító kezdő vállalkozások). Ezen területhez illeszkedően kezdő vállalkozásoknak, illetve letelepülő szolgáltatásoknak helyet adó üzleti szolgáltató és inkubációs központok kialakítása javasolható.

A gazdaság igényeivel összhangban lévő felsőfokú- és szakképzési rendszer működtetése, a megindított duális képzés eredményeinek továbbvitele a megyeszékhely lényeges feladata és kitörési pontja lehet, amennyiben a helyi igényekre reflektálva, a tágabb térségben elérhető felsőoktatási képzőhelyek kínálatával összehangolt módon történik. A felsőoktatási kapacitások erősítése, a nemzetközi beágyazottság növelése lényeges feladat, emellett a megyében élő diákok megyében való elhelyezkedésének ösztönzése érdekében biztosítani kell a megfelelő számú gyakorlati helyet, valamint pályaorientációs eszközökkel célszerű ösztönözni a diákok szakmaválasztását.

Fontos témakör az egészségipar területe, amely alkalmas lehet a gazdaság diverzifikálására, és melyhez kapcsolódóan technológiatranszfer-szolgáltatások kialakítását célzó egészségipari tudományos és technológiai park létrehozásának szándéka is megfogalmazódott (Releváns részterület lehet többek között a gyógyszeripar, az orvostechikai eszközök gyártása, a bionika, az eHealth és a bioinformatika, a sportolók rehabilitációja, rehabilitáció és „okos” megoldások az idősgondozás terén).

A megyeszékhely infrastruktúrájának hiányzó eleme a megfelelő minőségű és kapacitású szállásférőhelyek megléte, ami nemcsak a turizmus, de az üzleti élet, illetve a város életében fontos szerepet betöltő sport- és egyéb célú rendezvények szempontjából is fontos követelmény. A város turisztikai életében új színfoltként jelenhet meg az egyre népszerűbb lovas turizmus, mint a koronavírus-járvány hatására várhatóan élénkülő belföldi attrakciók egyik lehetséges kitörési pontja. Az egészséges életmód, illetve a közösség-szervezés szempontjából fontos, hogy a szabadidősport célú infrastruktúrák megújuljanak, illetve biztosítsák a nagyobb energiaigényű létesítmények (pl. uszodák) korszerűsítését és működtetését.

A város-vidék kapcsolat kölcsönösen pozitív, a szinergiákat kiaknázó módon történő elmélyítése a megyeszékhely és közvetlen vonzáskörzete viszonylatában a sokrétű

kapcsolatrendszer révén különös jelentőséggel bír, amely a területfejlesztés beavatkozásainak tervezése során külön városfejlesztési eszközrendszer, illetve forrásfelhasználási mód alkalmazását indokolja.

2. A térségi (al)központok dinamizálása és elérhetőségük javítása

Vas megye vidéki térségeinek, periférikus helyzetű településeinek bekapcsolása a térségközpontokban, kiemelten Szombathely térségében összpontosuló gazdasági vérkeringésbe.

A megye kiegyensúlyozott fejlődése érdekében fontos az elsősorban a megyeszékhelyen összpontosuló gazdasági aktivitás, termelési tevékenység és az ebből fakadó pozitív foglalkoztatási hatások kiterjesztése a megye alközpontjaiba, elsősorban a járásközpontok városaiba.

A nagyobb foglalkoztatók betelepülését a kormányzati befektetés-ösztönzési intézményekkel összehangolt módon szükséges elősegíteni, elsősorban azokon a településeken és térségekben, ahol megfelelő számú és képzettségű munkaerő rendelkezésre áll.

Továbbra is feladat a beszállítói kapcsolatok erősítése, az export-értékesítés ösztönzése, különösen a kis- és középvállalati szektorban, mely kapcsán elengedhetetlen a termék- és technológiafejlesztéshez, valamint kapacitás-bővítéshez szükséges beruházások ösztönzése. A beruházások eredményességét támogatják a menedzsment képességek fejlesztése és a piacra jutás támogatása. Szükséges közös vállalatfejlesztési (beszállítói) projektek kidolgozása, technológiai innovációs fejlesztések és menedzsment-rendszerek (pl. informatikai, folyamat-menedzsment, minőségbiztosítás, logisztikai menedzsment, beszerzés közös fejlesztése, beruházások), együttműködések szervezése.

A vállalkozások letelepedéséhez szükséges infrastrukturális feltételek igény szerinti fejlesztése szükséges (beleértve az ehhez szükséges, részben önkormányzati kompetenciába tartozó infrastruktúra-fejlesztési feladatokat). A beruházások kapcsán elsődlegesen a meglévő ipari területekhez kapcsolódó területek fejlesztését, illetve a felhagyott volt ipari üzemi területek megújítását szükséges ösztönözni, szem előtt tartva egyben a lakóterületek zavarásának elkerülését is.

A nemzetközi ellátási láncok egészségügy járványhelyzetek kapcsán tapasztalt kitettsége miatt is fontos a foglalkoztatás és megyéhez kötődő vállalkozások számának bővítése, ennek érdekében a kezdő vállalkozások indításának és növekedésének ösztönzése, valamint az innováció terjedésének elősegítése a meglévő intézményi kapacitások ésszerű felhasználásával és fejlesztésével.

A középvárosok térszervező erejének kiteljesítése, a környező kistelepüléseken zajló kistermelői tevékenység erősítése érdekében szükséges a helyi termékek értékesítéséhez kapcsolódóan piacterek fejlesztése.

A Szombathely-központúság oldását szolgálja a beruházások ösztönzésével kapcsolatban fent részletezett beavatkozások mellett az elérhetőségi viszonyok javítása. A közlekedési viszonyok alapján periférikus helyzetű települések (az Őrség, Vasihegyhát, Kemeneshát és Kemenesalja települései) és a járásszékhely települések, valamint közvetve a megyeszékhely közötti közlekedési kapcsolatok javítása elsősorban a mellékút-hálózat minőségének javításával, valamint a közösségi közlekedési infrastruktúra fejlesztésével (pl. az autóbusz-hálózat szervezetségi szintjének javításával, a járatok sűrítésével, a menetrendek jobb összehangolásával, illetve a járműpark modernizációjával) oldható meg. A települések népességmegtartó ereje szempontjából az elérhetőség javítása, az eljutási idő csökkentése kritikus fontosságú, nemcsak a térségi alközpontokban, központokban lévő munkahelyekhez, de sok esetben az alapvető közszolgáltatásokhoz, valamint a kommunikációs hálózatokhoz történő hozzáférés tekintetében is.

Az országos átlaghoz képest területarányosan jóval sűrűbb mellékúthálózat (összesen közel 1200 km) érdemi javítása rendkívül forrásigényes feladat, a legsűrűbb szakaszok meghatározása elsődlegesen a forgalmi adatok és a burkolatállapot, valamint az érintett lakosság és vállalkozások száma, illetve a közösségi közlekedés igényeinek figyelembevételével kell, hogy történjen. Az elérhetőség javításában kiemelt szerepet kell adni emellett a vasúti infrastruktúrának, az intermodalitás növelésének, így elősegíthető például a Szombathely- Kőszeg agglomerációs tengely elővárosi forgalmának nagyobb mértékben a vasútra történő terelése.

3. A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével

A turizmus, mint gazdasági erőforrás feltételrendszerének erősítése elsősorban az aktív-turisztikai attrakciók minőségének fejlesztésével, a gyógyfürdőkre és természeti vonzerőkre, valamint a műemléki környezetre fókuszálva.

A megyében kijelölt gyógyhelyeken, a Bük-Sárvár turisztikai térségben, illetve az egyéb, aktív-turisztikai attrakciók színterein, mint a Kőszeghegyalja, az Őrség, a Vasihegyhát, valamint az elsősorban a kulturális vonzerejéről híres megyeszékhelyen cél a főbb turisztikai vonzerőkhöz kapcsolódó szolgáltatások versenyképességének folyamatos javítása, illetve a foglalkoztatás bővítésének ösztönzése a szektort kiszolgáló tevékenységek fejlesztése révén.

A megye turizmusának zászlóshajói, a legnagyobb vendégforgalmat jelentő gyógyfürdők (Bük, Sárvár) szolgáltatási színvonalának folyamatos fejlesztése elsődleges fontosságú, törekedni kell azonban a gyógyászati, egészségipari szinergiák erősebb kiaknázására (részben a meglévő turisztikai egyetemi képzések bevonásával), továbbá a komplexumok energetikai rendszerének fenntartható fejlesztésére is (lehetőség szerint a termálvíz, mint energiaforrás energetikai célú hasznosításával). A tartózkodási idők hosszabbítása érdekében fontos továbbá a fürdők elsődleges kínálatát kiegészítő aktív-, illetve kulturális turisztikai programelemek gyarapítása a megye teljes területén, melynek elsődleges eszköze az ehhez szükséges járulékos infrastruktúrák (pl. kerékpárutak, túraútvonalak) fejlesztésén túl a térségi kínálat – akár megyei szintű

programcsomagok formájában történő – összehangolásának támogatása is. Az aktív turisztikai attrakciók fejlesztése minden esetben a természetvédelmi célok érvényesülése mellett kell, hogy megtörténjen. Törekedni kell emellett a kisebb jelentőségű fürdők (pl. Celldömölk és Szentgotthárd) kapacitásainak és kínálatának fejlesztésére, a Rába által kínált lehetőségek kiaknázására, továbbá az erdőgazdálkodás turisztikai dimenzióinak erősítésére, valamint a horgászturisztikai kínálat további – természetvédelmi szempontokat integráló – bővítésére is. A családi horgászturizmus erősítése érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani a strandok és a hozzá kapcsolódó infrastruktúrák kiépítésére.

Különösen fontos a kulturális örökségértékek, műemlékek (kastélyok és kúriák), táji- és népi örökségelemek – és ezek metszetében található olyan egyedi örökségelemek, mint pl. a (zárt)kertekre és kapcsolódó művelési kultúrákra vonatkozó tudás, a természettel való évszázados együttélés nyomait őrző tágran vett gasztronómiai hagyományok, az egyedi építészeti megoldásokat alkalmazó hegyháti pincék, stb. - fenntartható turisztikai hasznosítása, valamint a kulturális programok folyamatos megújítása és bővítése mellett az egészség- és aktív turizmus feltételrendszerének fejlesztése. Ennek szükségességét jól példázza a belföldi vendégforgalom növekvő részaránya, amely igényeinek kielégítésére a világméretű járványhelyzetek negatív hatásainak mérséklése érdekében is törekedni kell, kiemelten a kerékpáros-, bakancsos-, vízi- és horgászturizmus feltételrendszerének, és a hozzá kapcsolódó kínálat (szálláshely, vendéglátás, ajándéktárgy-kereskedelem) javításával. A vallási, gyalogos, kerékpáros turizmus kapcsán változatlanul fontos, hogy a térségeket átszelő útvonalak bekapcsolják a megyét az európai léptékű rendszerekbe (pl. EuroVelo hálózat, Alpannonia út, Mária út, Eurohorse hálózat).

A térségi turisztikai brand-ekhez illeszkedve fontos, hogy a kistelepüléseken létrejöjjenek a városi lakosságot kiszolgáló szabadidős és rekreációs, sportolásra alkalmas terek, szolgáltatások. A turizmusszervezés informatikai rendszereit is fejleszteni kell. Szükséges biztosítani a turisták naprakész információval való ellátását (pl. aktuális programok, vagy szabad szállásférőhelyek bemutatása) okos megoldásokkal, a digitalizáció fejlesztésével. További fontos feladat megyei szinten összehangolt turisztikai marketing és értékesítés-ösztönző tevékenység támogatása, a magas szintű desztináció-menedzsment, illetve a desztinációk közötti együttműködés ösztönzése.

4. A környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása

A környezettudatosság növelése, a környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása a fenntarthatósági és klímavédelmi célok, valamint a gazdasági fejlődés előmozdítása érdekében, a szennyvízkezelési hiányosságok megszüntetésével és a fenntartható környezetgazdálkodás ösztönzésével.

A megye egyik leginkább jelentős környezetvédelmi problémájaként a szennyvízkezelés hiányosságai említhetők. Az éppen az egyéb (pl. közlekedési) szempontok szerint is hátrányos helyzetben lévő települések jelentős részét érintő

szennyvízkezelési problémák megoldása ezen térségek fejlődésének záloga is lehet egyben, tekintettel arra, hogy a vállalkezési tevékenységek elsődleges gátját ezen településeken a szennyvízkezelés megoldatlansága jelenti, amelyre egy komplex kistelepülési szennyvízkezelési program adhat megoldást. A célkitűzések további fontos elemét jelenti a klímaváltozás hatásának nagyon sok szektort érintő (pl: mezőgazdaság, erdészet, egészségügy, gazdaság, oktatás stb.) kutatása, a hatások modellezése, az azokra történő felkészülés elősegítése, lakosság tájékoztatása, érzékenyítése a téma iránt. A klímaváltozás hatásaira történő felkészülések egyik eleme lehet a záportározók, víztárok építése, az öntözési lehetőségek fejlesztése, alkalmazkodó csapadékvíz-gazdálkodási rendszerek fejlesztése, az alkalmazkodó kultúrák termesztésének ösztönzése. Az ivóvízkincs megőrzése szempontjából figyelmet kell fordítani az ivóvízbázisok védelmére, valamint a meglévő, elavult állapotú ivó- és szennyvízvezeték-rendszerek és szennyvíztelepek rekonstrukciójára, valamint a szennyvíziszap biztonságos kezelésére.

Fontos a megújuló energiaforrások fenntartható fűtési és/vagy villamosenergia-termelési céllal, akár megyén belüli fejlesztéssel, gyártással és - energetikai auditon alapuló - energiafelhasználás racionalizálásával (épületek energetikai korszerűsítésével) párhuzamosan, különös tekintettel a közintézmények, távfűtőrendszerek, illetve vállalkozások tevékenységeire. A megújuló energiaforrásokon alapuló beruházások egyik legfontosabb formája a naperőművek létesítése (háztartási és ipari méretben egyaránt), és geotermikus energia kiaknázása (részben a meglévő, országos szinten is jelentős termálvagyonra, fürdőkre alapozva), amely mind a beruházások előkészítése és megvalósítása, mind a karbantartási feladatok kapcsán jelentős piacot adhat a megyében működő kis- és középvállalkozásoknak. A biomassza alapú energetikai projekteknek az energiatermelés szempontjából további jelentős foglalkoztatási hatása is lehet a vidéki térségekben.

Fontos terület emellett a vízierőművek kérdésköre, amely a megfelelő természetvédelmi előírások mellett alkalmas lehet a megye energetikai rendszerének további diverzifikálására.

A megújuló energiaforrások kiaknázását szükséges összekapcsolni az elektromos autók nyilvános töltőhálózatának kiterjesztésével.

A körforgásos gazdaság jelentőségének terjedése a vállalkozások és a hulladék-gazdálkodás szervezéséért felelős szervezetek szintjén is fontos. Törekedni kell a létrehozott infrastruktúrák további fejlesztésére és szükséges kapacitások bővítésére, a szelektív gyűjtés és újrahasznosítás rendszerének fokozatos kiterjesztésére, kiemelve a zöldhulladék házi, illetve települési szintű gyűjtésének és feldolgozásának kérdéskörét, ami a levegőtisztaság védelme szempontjából is lényeges előrelépést jelent. Jelentős forrásigényt támaztó kármentesítési igény nem ismert ugyan a megyében, azonban a kisebb volumenű, de még ma is fellelhető illegális lerakók felszámolása továbbra is feladatot jelent.

Az infrastrukturális fejlesztések fontos kiegészítő elemét kell, hogy képezzék a lakosságot és a vállalkozásokat célzó szemléletformálási akciók. Ezek leginkább a

klímaváltozással, a vízgazdálkodással, a hulladékgazdálkodással, illetve a közlekedési szokásokkal kapcsolatban kell, hogy teret nyerjenek.

5. Nemzetközi közlekedési hálózatokba történő integráltság elmélyítése **Nemzetközi közlekedési hálózatokba történő integráltság elmélyítése, kiemelten a TEN-T hálózatok, Bécs-Balaton összeköttetés fejlesztésével.**

A megye európai térbe történő beágyazottságának növelése érdekében az alábbi nagytérségi közlekedési kapcsolatok megvalósítása (melyek nyomvonalának megtervezése során fokozott figyelmet kell fordítani a települések lakott területeit érintő zavaró hatások minimalizálására):

- Észak-déli (M86, 84, S31-87-es, Szombathelyen az északi és nyugati körgyűrű befejezése, és az M9 gyorsforgalmi út kiépítése), és
- kelet-nyugati irányú nemzetközi közúti (M8) kapcsolatok fejlesztése

Kiemelten kell kezelni a környezetbarát mobilitás kérdéseit, ennek keretében különös hangsúllyal a vasúti (B+R, P+R, állomási/megállóhelyi fejlesztések, vonali- és gördülőállomány-beruházások, stb.) fejlesztéseket, amelyek vonatkozásában fontosak a szervezéssel kapcsolatos, nem beruházási jellegű feladatok is (menetrendi egyeztetések és összehangolás a buszközlekedéssel, a ráhordó hálózatok és a menetrendi csatlakozások fejlesztése, közlekedési szövetség, közös jegyrendszer, ill. innovatív térségi jegytípusok bevezetése, utastájékoztatói és közlekedésbiztonsági rendszerek fejlesztése, stb.). Kiemelt jelentőséggel bír ez a kérdéskör egyrészt a határon átnyúló utasforgalom, másrészt a belföldi (ingázó és távolsági, ill. agglomerációs) forgalom vonatkozásában, különösen a Szombathely-Csorna-Hegyeshalom, Szentgotthárd-Szombathely-Sopron viszonylatokon.

Szombathely állomás központi fekvését és a határon átnyúló kapcsolatok jelentőségét tekintve a megyeszékhely középtávon a közforgalmi buszközlekedés és annak szombathelyi intermodális kapcsolódása révén egy Közép- és Dél-Burgenlandot is kiszolgáló, az osztrák főváros (és Graz) felé is jó eljutást biztosító közlekedési főcsomóponttá kell váljon.

6. Közszolgáltatások klímabarát fejlesztése

Közszolgáltatások klímabarát fejlesztése Vas megye várostérségeiben, kiemelten a demográfiai problémák és a munkaerőhiány enyhítése szempontjából hangsúlyos közfunkciók erősítésével, elsősorban bölcsődék, közoktatási intézmények, valamint az idősellátás rendszereinek energiapolitikai szempontokat integráló fejlesztésével.

A humán ellátórendszerek fejlesztésére a szolgáltatás-szervezés térségi alapú megközelítésével célszerű felkészülni. Az általános iskolák fejlesztése terén a megye jelentős részén komoly előrelépések történtek, ahogy a bölcsődei ellátás (főként az új férőhelyek létesítése) esetében is. A koronavírus járvány rávilágított azonban az egészségügyi ellátórendszerek sérülékenységére, az eszköz-, illetve a humán kapacitások szűkösségére. A közszolgáltatások fejlesztése kapcsán ezért az

egészségügyi alap-, és járóbeteg szakellátások fejlesztése kiemelt cél, amely azonban együtt kell, hogy járjon szemléletformálási programok, prevenciós akciók, helyben igénybe vehető szűrések megszervezésével. Fontos ehhez kapcsolódóan a gyermekkori mozgásfejlesztést segítő programok, a közép- és felsőfokú képzésekhez kapcsolódó sporttevékenység, valamint az egyéb aktív tevékenységekhez történő hozzáférés lehetőségének szélesítése.

Az egészségügyi, valamint az oktatási-, szociális ellátás, a bölcsődék és kulturális szolgáltatások megfelelő színvonalú, együttműködésen alapuló és ésszerű kapacitás-elosztást biztosító működtetése elsődleges feladat, annak érdekében, hogy a minimális működési feltételeknek megfelelő intézmények a falvakban is működjenek. Ezek fenntartása azonban sok esetben a működtető személyzet (pl. háziorvos, szakképzett bölcsődei gondozó) rendelkezésre állásának szempontjából is korlátokba ütközik, ezt a szabályozási elemek (központi finanszírozási rendszerek) módosítása mellett képzési- és ösztöndíj-programokkal, valamint a vidéki települések vonzóvá tételével (többek között szolgálati lakások biztosításával, illetve a települési alpinfrastruktúra és a közúti elérhetőség/közösségi közlekedési viszonyok javításával) lehet elősegíteni. A lakosság elöregedésével párhuzamosan törekedni kell az idősellátás feltételrendszerének javítására, melynek keretében nagyobb teret kell, hogy kapjon a házi segítségnyújtás és a napközbeni ellátás mellett a bentlakásos idősotthonok fejlesztése is, ami részben a használaton kívüli kastélyok, kúriák megújult funkcióját is biztosíthatja.

A fejlesztések kapcsán, figyelembe véve a vidéki közszolgáltatások jelentős részét fenntartó önkormányzatok (főként a kistelepülések) pénzügyi értelemben vett mozgásterének szűkülését, törekedni kell a közfunkciókat ellátó épületek energiahatékonyságának javítására, és ezzel összefüggésben a fenntartási költségek csökkentésére. A hőszigeteléssel, megújuló energiaforrások hasznosításával járó beruházások a klímavédelem, az üvegházhatású gázok kibocsátásának szempontjából is kézzelfogható eredményekkel járnak.

7. A belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése

Vas megye belső periférikus térségei leszakadásának megelőzése komplex vidékfejlesztési beavatkozások útján, figyelembe véve a népesség megtartásának lehetőségeit, valamint a környezeti erőforrások fenntartható hasznosításának, a fenntartható gazdálkodási rendszerek szempontjait.

Elsősorban a megye jogszabályi besorolások alapján legkedvezőtlenebb fejlettségi mutatóival rendelkező településeinek és fejlesztendő járásainak területén (alapvetően az Őrség, a Vasi hegyhát, és a Kemenesalja térségében, illetve a Celldömölki, a Vasvári és a Körmenendi járásokban) speciális vidékfejlesztési beavatkozások szükségesek. A kistelepülések népességmegtartó erejének megőrzése szempontjából a közlekedési infrastruktúra fejlesztése az egyik legfontosabb tényező: a leromlott településközi alsóbbrendű utak karbantartása, fejlesztése az alapja minden további, kistelepülést érintő fejlesztésnek. Az ennek megfelelően a 2. specifikus cél keretében megfogalmazott, elérhetőség fejlesztésére, valamint a 4. specifikus cél keretében

tárgyalt, környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztésére vonatkozó törekvések mellett az aprófalvas települések élhetőségének javítása szükséges, amely többek között a csapadékvíz-gazdálkodási rendszerek, a települések bel- és külterületi úthálózata, a járdák, a kegyeleti infrastruktúra és a közvilágítási rendszerek fejlesztésére is ki kell, hogy terjedjen. Fontos emellett a közművelődés és a közösségfejlesztés színtereinek fejlesztése, amely nem érheti el a kellő hatékonyságot a működtetés humán hátterének biztosítása nélkül (ehhez a megyében működő képzések kellő alapot nyújtanak). Az aprófalvakban törekedni kell a szociális gazdaság fejlesztésére, a tartós munkanélküliek értékteremtő foglalkoztatásba való bevonására, illetve az élelmiszer előállítás, energia-termelés (pl. biomassa, fotovoltaiikus megoldások) kapcsán a teljesítmény bővítésére, az önellátás mind magasabb szintjének elérésére.

A mezőgazdaságban a klasszikus szántóföldi növénytermesztés termelékenységének növelése, a precíziós gazdálkodási rendszerek ösztönzése a cél, ez azonban együtt kell, hogy járjon a fenntarthatósági szempontok és klímavédelmi és -alkalmazkodási célok érvényesítésével. Az öntözési lehetőségek kiterjesztése elsősorban a vízfolyások környezetében oldható meg gazdaságos módon. Fontos a nagyobb munkaintenzitást igénylő, egyben magasabb hozzáadott értéket biztosító egyedi vagy tájjellegű termékek előállítása és értékesítése térségi integrátor szervezet bevonásával, a raktározás és helyi- és külpiazi értékesítés megszervezése közösségi (állami, kamarai) szerepvállalással. A helyi értékesítés megszervezésével biztosítani kell az értékesítési lánc rövidülését, az alapanyagok, illetve a feldolgozott helyi termékeknek a helyi, városi piacokra jutását. A helyi értékesítés ösztönzése érdekében indokolt esetben megvalósítható a térségközpontokban az értékesítési helyek, piacok korszerűsítése. Ennek részeként élni kell a megyében azzal a jogszabályi lehetőséggel, ami teret ad annak, hogy a helyi közétkeztetésben helyi, környékbeli alapanyagokat használjanak fel. A foglalkoztatás-intenzív mezőgazdasági tevékenységekhez kapcsolódóan ki kell emelni a megyében meghatározó dísznövénykertészetet (amely például Szombathelyen is jelentős hagyományokkal rendelkezik), mely piaci pozícióinak megőrzése, illetve javítása érdekében szintén szükség lehet állami ösztönzőkre, támogatásokra.

Különösen fontos a mezőgazdasági orientációjú térségekben, illetve a kistelepüléseken a fiatal gazdák támogatása, illetve szociális gazdaság lehetőségeinek fejlesztése, a közösségi foglalkoztatási programok megvalósításának ösztönzése, az alternatív jövedelemszerzési lehetőségek, illetve az önellátás lehetőségeinek kiaknázása érdekében, amelyek kapcsán komplex fejlesztési program megvalósítása szükséges (a program keretében a helyi lakosság széles köre számára válik (újra)megismerhetővé az egykori gazdaságokban rendelkezésre álló, önállátáshoz szükséges tudás, a háztáji növénytermesztés, állattenyésztés és termékfeldolgozás témakörében, emellett részét képezi különböző közösségi termelő és feldolgozó eszközök, pl. gyümölcsleüzem, aszaló, stb. biztosítása is).

A koncepció megnevezi Vas megye fejlesztésének **horizontális céljait**, melyek minden releváns tevékenységet át kell hogy hassanak.

Horizontális jellegű fejlesztési célok

1. Megújuló energiaforrások hasznosításának előírása az épületrekonstrukciót célzó beavatkozások során
2. A klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás, mint követelmény megjelenítése a beruházásokkal kapcsolatban (pl. zöldfelületek növelésének előírása a városrehabilitációt célzó projektek esetében, nyári hővédelem figyelembevétele az épületek tájolása, növénytelepítés során)
3. Lakossági szemléletformáló akciók szervezése a környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztését célzó beavatkozásokkal párhuzamosan
4. Fenntartható környezet- és tájhasználat, mely során a tervezett beruházások, (pl. ingatlan-, vonalas infrastruktúra-fejlesztések) figyelemmel vannak a természeti értékek védelmére, a vízbázisok védelmére, a levegőszennyezés csökkentésére, a hulladékok keletkezésének mérséklésére. A fejlesztések során figyelemmel kell lenni a megyei, illetve települési rendezési tervekre, amelyek az egyes településeken, illetve térségekben a természeti, környezeti adottságok és erőforrások számba vételével korlátozhatják az egyes beruházások megvalósítását.
5. Barnamezős területek hasznosítása, illetve a használaton kívül épületek, területek újrahasznosítása a zöldmezős beruházások helyett
6. Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok bevonása (esélyegyenlőség) a fejlesztések tervezésébe és megvalósításába, már a programozás szintjén is, illetve a fejlesztések akadálymentességének biztosítása, azok hatásainak szétterítése
7. Korszerű információs és kommunikációs technológiák (ICT) alkalmazása, mely során biztosítani kell az információknak a hátrányos társadalmi csoportokhoz való eljutást
8. „COVID- és járvány-rezisztens” megoldási módok alkalmazása.

Az átfogó és a stratégiai célok elérését a következő **prioritások** szolgálják:

1. Gazdaságfejlesztés (KKV-szektor beruházásainak ösztönzése, digitalizáció szintjének növelése, kutatóbázisok fejlesztése)
2. Turisztikai feltételrendszer fejlesztése (aktív-turisztikai vonzerők fejlesztése, hálózatba szervezése, szálláshelyek kapacitás-, és minőségfejlesztése)
3. Humán közszolgáltatások fejlesztése (oktatási rendszerek fejlesztése, egészségügyi ellátás fejlesztése, szociális ellátórendszerek fejlesztése, foglalkoztatás-politikai beavatkozások)
4. Egészséges környezet fejlesztése (környezetvédelmi alpinfrastruktúrák fejlesztése, klímaváltozással kapcsolatos felkészülés támogatása, megújuló energiaforrások kiaknázása)

5. Közlekedésfejlesztés (nagyterületi közlekedési rendszerek elérhetőségének javítása, alsórendű közlekedési hálózatok minőségfejlesztése, közösségi közlekedés infrastrukturális és szervezeti háttérének fejlesztése, kerékpáros közlekedés fejlesztése)

2.2 A koncepció összefüggése más releváns koncepciókkal, illetve programokkal

A koncepció célrendszerének – végleges formájában – az alábbi dokumentumokhoz való illeszkedését kell áttekintenie:

Kapcsolódás az EU szakpolitikai célkitűzéseivel

Az EU többéves pénzügyi alapjának (MFF) 2021–2027-es időszakában történő felhasználása az alábbi öt fő célkitűzés mentén szerveződik:

- Intelligensebb Európa: az innováción, a digitalizáción, a gazdasági átalakuláson és a kisvállalkozásoknak nyújtott támogatáson keresztül.
- Zöldebb, karbonmentes Európa: a Párizsi Megállapodás végrehajtásával, valamint az energiaügyi átállásba, a megújuló energiaforrásokba és az éghajlatváltozás elleni küzdelembe való befektetéssel.
- Jobban összekapcsolt Európa: a stratégiai szállítási és digitális hálózatokkal.
- Szociálisabb Európa: a szociális jogok európai pillérének megvalósításával, valamint a minőségi foglalkoztatás, az oktatás, a készségek, a társadalmi befogadás és az egészségügyi ellátáshoz való egyenlő hozzáférés támogatásával.
- A polgárokhoz közelebb álló Európa: a helyileg irányított növekedési stratégiák és a fenntartható városfejlesztés Unió-szerte való támogatása révén.

Kapcsolódás a Helyreállítási és Stressztűrőképességi Alap célrendszeréhez:

Az Új Generáció EU (NGEU) elnevezést viselő, az MFF keretéhez mérhető volumenű pénzügyi csomag a hétéves keret költségvetés kiegészítője, melynek célja a Covid19-járvány által okozott példátlanul mély recesszióból történő kilábalás. Az eszköz fő alapja az a helyreállítási és stressztűrőképességi alap (RRF), amelynek időtávja azonban rövidebb, tekintettel arra, hogy a válságkezelés céljával összefüggésben lényeges jellemzője a gyors rendelkezésre állás és gördülékeny felhasználás. Az RRF futamideje ennek megfelelően 3 év lesz (2021-2023), a tagállamok 2026. december 31-ig bezárólag hívhatják le a forrásokat. Az eszköz magyarországi felhasználásának lényeges eleme a gazdaságfejlesztési zónák rendszere. Vas megye az Északnyugat-Magyarországi Gazdaságfejlesztési Zóna részét képezi, amelyre vonatkozóan folyamatban van a fejlesztési szándékok számba vétele.

Az RRF eszközzel kapcsolatban az alábbi 6, uniós szintű prioritás teljesülését kell szem előtt tartani a tagállamoknak:

- A biológiai sokféleséget is beleértve a zöld átállás
- A digitális átállás
- Gazdasági kohézió és versenyképesség
- Szociális és területi kohézió

- Válságokra való reagálási képesség
- Új generációs (fiatalok és gyermekek) projektek, elsősorban oktatás és képzés

További követelmény, hogy az alap forrásainak legalább 37%-át klímacélokra, minimum 20%-át pedig a digitális átállás előmozdítására kell fordítani. A helyreállítási alap felhasználását célzó terveknek gazdasági és szociális téren egyaránt tartós hatást kell kifejteniük, és a számottevő beruházási csomagot átfogó reformokkal kell kombinálniuk.

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióhoz (OFTK) való kapcsolódás:

Az Országos Fejlesztéspolitikai és Területfejlesztési Konceptió hazánk Országgyűlés által jóváhagyott, a nemzeti szintű ágazati és területi célkitűzéseket legmagasabb szinten szintetizáló fejlesztéspolitikai alapdokumentuma. Az OFTK jövőképe szerint *„Magyarország 2030-ban Kelet-Közép-Európa egyik vezető gazdasági és szellemi központja lesz, lakosságának biztonságos megélhetést biztosító, az erőforrások fenntartható használatára épülő versenyképes gazdasággal, azzal összefüggésben gyarapodó népességgel, megerősödött közösségekkel, javuló életminőséggel és környezeti állapottal.”*

Az OFTK átfogó céljai:

- Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés
- Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom
- Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme
- Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet

Az OFTK területi céljai:

- Az ország makroregionális szerepének erősítése
- Többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat
- Vidéki térségek népességmegtartó képességének növelése
- Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése
- Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés
- Összekapcsolt terek: az elérhetőség és a mobilitás biztosítása

Az OFTK területi céljai Vas megyei koncepció stratégiai céljaival az alábbi táblázat szerint kapcsolódnak:

| Átfogó célok | Stratégiai célok |
|---|--|
| Az ország makroregionális szerepének erősítése | |
| Többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat | Szombathely és vonzaskörzetének dinamizálása és a város élhetőségének fokozása |
| | A térségi (al)központok dinamizálása és elérhetőségük javítása |
| Vidéki térségek népességmegtartó képességének növelése | A térségi (al)központok dinamizálása és elérhetőségük javítása |
| | A környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása |
| | Közszolgáltatások klímabarát fejlesztése |
| | A belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése |
| Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése | A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével |
| | A belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése |
| Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés | A belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése |
| Összekapcsolt terek: az elérhetőség és a mobilitás biztosítása | A térségi (al)központok dinamizálása és elérhetőségük javítása |
| | Nemzetközi közlekedési hálózatokba történő integráltság elmélyítése |

Az 1/2014. (I. 3.) OGY határozattal elfogadott **Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció** az ország minden megyéjére vonatkozóan egy-egy oldalon rögzíti a megyék legfontosabb jellemzőit és lehetséges fejlesztési irányait. A dokumentum Vas megye számára az alábbi fő fejlesztési célokat fogalmazza meg:

- Észak-déli, kelet-nyugati irányú nemzetközi közúti és vasúti közlekedési tengelyek fejlesztése és azokhoz kapcsolódóan a megyén belül a települések elérhetőségének javítása, valamint a fejlesztések eredményeként Szombathely-Körmend térségében a logisztikai tevékenység bővítése.
- Szektorokon és határokon átívelő gazdaságfejlesztési, foglalkoztatási és képzési együttműködések támogatása, ezen belül kiemelten a Pannon Járműipari és Mechatronikai Centrum fejlesztése: Szentgotthárd, Szombathely, Zalaegerszeg).
- Komplex humán erőforrás fejlesztési program a helyi alap-, közép- és felsőfokú képzések összehangolt fejlesztésével, a meglévő kapacitások - szombathelyi egyetemi központ, az egészségügyi főiskolai képzés és az ELTE Gothard Observatórium - erősítésével, a K+F teljesítmény növelése, kiemelten az alkalmazott kutatásban.
- Megújuló energiák fenntartható hasznosítása (termál-, bio-, szél- és napenergia).

- Kiemelt térségi brand-ek kialakítása a turisztikai szektorban: Őrség, Kőszeg - Írott-kő, Savaria, Pannon fürdővilág.
- A gyógyfürdők (Bükfürdő, Sárvár), a történelmi hagyományokra (Savaria Karnevál, Szent Márton-kultusz) és az épített (Kőszeg) és természeti (Őrség, Írott-kő) örökségre egyaránt építő turizmusfejlesztés.
- Az agrárium fejlesztése a helyi termelői piacok megteremtése mellett a magasabb hozzáadott értéket jelentő helyi élelmiszer-feldolgozás erősítésével.
- A kistelepülések, belső perifériás térségek (pl. Vasi Hegyhát, Kemenesalja, Őrség felzárkóztatása) népességmegtartó-képességének javítása infrastrukturális fejlesztések és térségi alapon szervezett közszolgáltatások révén, valamint a belső erőforrásokra alapozott helyi gazdaságfejlesztése eredményeként (pl. helyi termékek érték növelő fejlesztése és közösségi alapú foglalkoztatás).
- Az osztrák, szlovén határ menti kapcsolatok bővítése, különös tekintettel a közös munkaerő-piac kihívásaira, illetve a természeti értékek közös fenntartható hasznosítására, valamint aktív részvétel a transznacionális együttműködésekben

A célrendszer még a fontosabb **ágazati koncepciókhoz, tervekhez** kapcsolódik:

- Országos Területrendezési Terv
- Program a Versenyképesebb Magyarorszáért
- Nemzeti Reformprogram
- A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének Stratégiája 2019-2030
- Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia
- Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (2018-2030)
- Nemzeti Tájstratégia (2017-2026)
- 4. Nemzeti Környezetvédelmi Program
- Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II.
- Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia 2014-2030

A célrendszer kapcsolata a szomszédos megyék területfejlesztési dokumentumaival Vas Megye Területfejlesztési Program alapján:

| Jövőkép | |
|-------------------|--|
| Zala megye | <p>Gazdag és harmonikusan fejlődő zöld Zala</p> <p>Zala megye a „Zöld Zala” programra építve ipari, logisztikai és mezőgazdasági fejlesztésekre, gyógy- és egészségturizmusára támaszkodva, a természet egyensúlyát megőrizve összetartó társadalmat és tisztas megélhetést biztosító gazdasággal, erős területi kohéziót biztosító közlekedési rendszerrel és élhető települések együttműködő hálózatával harmonikusan fejlődik.</p> |

| | |
|--------------------------------|---|
| Veszprém megye | Vonzó, élhető és versenyképes térség. A Dunántúl szívében fekvő, ezerarcú természeti környezettel rendelkező, tradícióit gondoskodva őrző Veszprém megye egészséges társadalmának alkotó munkaerejével, tudásával, innovációra való nyitottságával, feltörekvő gazdaságával vonzó, élhető és versenyképes térség. Olyan terület, ahol jó és biztonságos az élet, kulturált a társadalom, megvalósul a kiemelkedő táji-, természeti és az emberi erőforrások fenntartható használata. Javul a környezet minősége, a helyi társadalom rétegei széleskörű együttműködésének is köszönhetően erősödik a közösség megtartó ereje és az indokolatlan egyenlőtlenségek mérséklődnek. |
| Győr-Moson-Sopron megye | Győr-Moson-Sopron a dinamikus, innovatív és otthonos megye Győr-Moson-Sopron megye -a dinamikus és innovatív gazdaságával -a magasan képzett és kreatív humán tőkeállományával, -sokszínű határon átnyúló kapcsolataival, -a természeti, kulturális, táji és települési értékek megóvásával, azok folyamatos fejlesztésével, stabil életkörülményeket, otthont kíván biztosítani az itt élőknek. |
| Burgenland | „Új sikerek a természettel karöltve” A program elsődleges célja a tartomány vezető szerepének megerősítése a megújuló energiák terén; az idegenforgalom további fejlesztése, és az innovatív jövőbeli technológiák megtelepítésének elősegítése. |
| Kapcsolódások | Valamennyi fent bemutatott jövőkép alapvetése az ott élők magas életminőségének biztosítása, összhangba hozva azt fenntarthatóság követelményével. |

| Átfogó célok | |
|--------------------------------|---|
| Zala megye | 1. Jól működő, fejlett gazdaság 2. Foglalkoztatás bővítése és társadalmi kohézió 3. Élhető Zala megye |
| Veszprém megye | 1. Gazdasági növekedés, a térségi potenciálokra építő, a versenyképességet fokozó gazdaságfejlesztés 2. A lakosság életminősége javítása, „jól léte” biztosítása, a társadalom fejlesztése 3. A térszerkezet tudatos alakítása, versenyképességet segítő szerkezetfejlesztés, a várostérségek összehangolt fejlesztése |
| Győr-Moson-Sopron megye | 1. A gazdaságszerkezet folyamatos megújítását szolgáló humán erőforrás fejlesztés; 2. A településhálózat és infrastrukturális rendszerek adottságainak bővítése a környezeti állapotok megóvásával; 3. A megye belső kohéziójának és interregionális kapcsolatainak erősítése. |
| Burgenland | Az együttműködés fejlesztése, mint érték. A társadalmi sokszínűség potenciálként való elismerése. Fenntartható területhasználat elérése magas színvonalú ellátás és mobilitás segítségével. A megújuló-energia termelés felgyorsítása és hatékonyabb településszerkezet létrehozása. A tudás és kutatás gazdasági tőkeként történő hasznosítása és továbbfejlesztése. Együttműködések kialakítása a természet- és kultúrtáj-védelem, a mező- és erdőgazdaság, valamint a turizmus között. • A természeti tér fenntartható használata. |

| | |
|----------------------|--|
| Kapcsolódások | A szomszédos megyék ill. Burgenland átfogó célkitűzései a humán-erőforrás, és a gazdasági bázis természeti környezet igényeit figyelembe vevő fejlesztésére koncentrálnak, a fenntarthatóság elvének figyelembe vételével. |
|----------------------|--|

| Stratégiai ágazati célok | |
|---------------------------------|--|
| Zala megye | <ol style="list-style-type: none"> 1. Jól működő, fejlett gazdaság 2. Foglalkoztatás bővítése és társadalmi kohézió 3. Élhető Zala megye |
| Veszprém megye | <ol style="list-style-type: none"> 1. Gazdasági növekedés, versenyképes, innovatív gazdaság, kitörési pontokra épülve 2. Gazdaságfejlesztés a fejlődési potenciált hordozó ágazatok fejlesztésével, a foglalkoztatás bővítésével 3. A térségi és a helyi erőforrások fenntartható kihasználására épülő gazdaságfejlesztés: a Balaton térségére és az ipari-, innovációs tengelyekre specializált prioritásokkal 4. A vidékies térségek értékalapú megújítása, egészséges élelmiszertermelés és - ellátás, a vidék élhetőségének és életképességének fokozása, a térségek leszakadásának megállítása és újbóli fejlődési pályára állítása 5. Egészséges társadalom megteremtése 6. Kreatív, tudásalapú társadalom, korszerű gyakorlati tudás biztosítása 7. Közösségi megújulás, értéktudatos és szolidáris társadalom kialakítása 8. Természeti-, táji és egyéb stratégiaileg fontos erőforrások megőrzése fenntartható használata, energiahatékonyság és környezetünk védelme 9. Térségi potenciálokra alapozott, a gazdaság versenyképességének javítását szolgáló, fenntartható térszerkezet kialakítása a mobilitás támogatása, az elérhetőség javítása, a közlekedés fejlesztése 10. A lakosság életminősége javítása, jól léte biztosítása, a társadalom fejlesztése 11. Városok és várostérségek összehangolt és integrált fejlesztése |
| Győr-Moson-Sopron megye | <p>Jedlik Ányos Stratégiai Fejlesztési Cél</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szakképzés fejlesztése - A KKV kultúra terjesztése és a vállalkozási aktivitás - A felsőoktatás és a gazdaság kapcsolata <p>Kühne Károly Stratégiai Fejlesztési Cél</p> <ul style="list-style-type: none"> - Helyi gazdaságfejlesztés és innováció - A turisztikai kínálat feltételeinek javítása - Mezőgazdasági és élelmiszeripari termelés, értékesítés ösztönzése <p>Baross Gábor Stratégiai Fejlesztési Cél</p> <ul style="list-style-type: none"> - A közlekedési kapcsolatok javítása - A centrumok elérhetősége <p>Timaffy László Stratégiai Fejlesztési Cél</p> <ul style="list-style-type: none"> - Környezeti adottságok hasznosítása - Táj, település, ember, értékmegóvás - Életminőség javítása - Társadalmi felzárkóztatás segítése |
| Burgenland | <p>Fenntartható gazdaságfejlesztés</p> <p>Együtt növekedni – közösen jobban élni</p> <p>Erősödni – új munkahelyek által</p> |
| Kapcsolódások | A stratégiai ágazati célokat tekintve jól megfigyelhető a gazdaságfejlesztés – élhetőség (inkl. környezet- és természetvédelem) és közösségfejlesztés, helyi értékekre alapozott beavatkozások viszonyrendszere. |

| Stratégiai területi célok | |
|----------------------------------|--|
| Zala megye | <ol style="list-style-type: none"> 1. Megyei jogú városok és azok vonzáskörzetének innovatív iparfejlesztése (Nagykanizsa és Zalaegerszeg, illetve ezen városok ipari vonzáskörzete) 2. Zala megye belső perifériáinak fejlesztése 3. Zala balatoni térsége (Keszthely és Hévíz térsége) kreatív tudásra és természeti értékekre épülő fejlesztése 4. Lenti-Hetés-Kerka fejlesztési térség 5. „Murafölde” gazdasági és turisztikai fejlesztési térség |
| Veszprém megye | A 10 járás célkitűzései. |
| Győr-Moson-Sopron megye | <p>Göcsei Imre Stratégiai Fejlesztési Cél</p> <ul style="list-style-type: none"> - A Rábaköz Fejlesztési Program - Helyzetbe Hozás Programja - Győri Járműipari Körzet Program - Centrumok és Térségük Integrációs Program <p>Esterházy János Stratégiai Fejlesztési Cél</p> <ul style="list-style-type: none"> - A CENTROPE-kezdemenyezés térszervező hatásainak kiaknázása - Az országhatár menti együttműködések fejlesztése - Megyehatáron átnyúló városi/települési kapcsolatok - a vonzáskörzetek rehabilitációja |
| Burgenland | Az egyes tematikus szintű beavatkozások járási szintű („Bezirk”) részletezése. |
| Kapcsolódások | <p>A stratégiai területi célok</p> <p>A területfejlesztési koncepciókban a területi célok képesek leginkább a helyi adottságoknak megfelelő fejlesztési célokat kijelölni és fontos szerepük van a települési és térségi identitás kialakításában és megőrzésében is.</p> |

A tervezés jelenlegi fázisában az illeszkedés bizonyos dokumentumok esetében lehet reális elvárás, míg a dokumentumok másik típusa esetében az illeszkedés vizsgálata nem hozható létre, mert a tervezés párhuzamosan történik, a végleges tartalom a tervezési szintek közötti interakció eredményeként alakulhat ki.

3. A koncepció megvalósítása környezeti hatásainak, következményeinek feltárása

3.1 A koncepció céljainak összevetése a releváns nemzetközi, közösségi, országos vagy helyi szinten kitűzött környezet- és természetvédelmi célokkal

Vas megye Területfejlesztési Koncepciójának célrendszere az alábbi táblázatban összefoglaltak szerint kapcsolódik a hatályos **nemzetközi, közösségi környezet- és természetvédelmi célokkal**:

| Releváns nemzetközi környezet- és természetvédelmi célok, egyezmények | Illeszkedés | Vas megye területfejlesztési koncepciójával való kapcsolat |
|--|-------------|--|
| Víz Keretirányelv (2000/60/EK „Közösségi cselekvés kereteinek meghatározásáról a vízpolitika területén | +++ | <p>1. stratégiai cél: Szombathely és vonzáskörzetének dinamizálása és a város élhetőségének fokozása Lényeges elemek: csapadékvíz-elvezetési rendszer fejlesztése, klímaalkalmazkodás követelményeinek elősegítése, ivóvíz- és szennyvízhálózat rekonstrukciója.</p> <p>3. stratégiai cél: A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével Lényeges elemek: Turisztikai attrakciók fejlesztése a vízvédelmi célok teljesülésével (gyógyfürdők, termálfürdők, horgászturizmus, turizmus a Rába és más vízfolyások mentén)</p> <p>4. stratégiai cél: Környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása. Lényeges elemek: Szennyvízkezelés hiányosságainak mérséklése, klímaváltozás hatásaira való felkészülés elősegítése, ivóvízbázisok védelmének erősítése, szennyvízvezeték-rendszerek, szennyvíztelep rekonstrukciója, geotermikus energia kiaknázás fejlesztése, vízerőmű-használat bővítése, lakossági/vállalkozási szemléletformálás (vízgazdálkodás, klímaváltozás)</p> <p>7. stratégiai cél: A belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése Lényeges elemek: környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztése (ivóvíz, szennyvíz) csapadékvíz-gazdálkodási</p> |

| | | |
|--|----|---|
| | | <p>rendszerek fejlesztése, tározási és öntözési lehetőségek kiterjesztése.</p> <p>2. horizontális cél: A klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás Lényeges elemek: Csapadék és hőmérséklet változások, szélsőségek megnövekedése, vízállapot minőségi és mennyiségi változásaira való felkészülés, határvízi kapcsolatok erősítése a vízkészletek megosztása vonatkozásában.</p> <p>3. horizontális cél: Lakossági szemléletformáló akciók szervezése Lényeges elemek: Európai vízpolitika elveinek elmélyítése, vizeink jó ökológiai és mennyiségi állapotának megóvása, tudatosság növelése.</p> <p>4. horizontális cél: Fenntartható környezet és tájhasználat Lényeges elemek: a tervezett beruházások során a természeti értékek védelme (felszíni és felszín alatti vízkincs, ivóvízbázisok).</p> |
| <p>Az EU ökológiai hálózata a NATURA 2000 területek két természetvédelmi irányelv alapján meghatározandó területeit foglalja magában: az 1979-ben megalkotott madárvédelmi irányelv (79/409/EKG) végrehajtásaként kijelölendő különleges madárvédelmi területeket és az 1992-ben elfogadott élőhelyvédelmi irányelv (43/92/EGK) alapján kijelölendő különleges természet-megőrzési területeket</p> | ++ | <p>3. stratégiai cél: A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével <i>(természethez való közeledés elősegítése, civilek bevonása természetvédelmi programokba, ökoturizmus elősegítése, környezettudatosság növelése)</i></p> |
| <p>Ramsari Egyezmény alá tartozó területek (Egyezmény a nemzetközi jelentőségű vizes területekről, különösen, mint vízimadarak tartózkodási helyéről)</p> | 0 | <p>3. stratégiai cél: A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével <i>(természethez való közeledés elősegítése, civilek bevonása természetvédelmi programokba, ökoturizmus elősegítése, környezettudatosság növelése)</i> a Rába folyóra értelmezetten.</p> |
| <p>Az Európa Tanács által elfogadott Európai Táj Egyezmény releváns feladatai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a tájat integrálják a regionális és | + | <p>A Vas megyei területfejlesztési koncepciójának célrendszerében a tájjal, tájgazdálkodással, tájvédelemmel kapcsolatos elvárások</p> |

| | | |
|--|------------|---|
| <p>településtervezési politikákba, csakúgy, mint a kultúr-, környezet-, agrár-, társadalom- és gazdaságpolitikákba és minden olyan koncepcióba és stratégiába, amely közvetett, vagy közvetlen hatással van a tájra;</p> <ul style="list-style-type: none"> növelik a tájjal kapcsolatos fogékonyság, tudatosság növelés eszközrendszerének kidolgozását minden döntési szinten, a különböző társadalmi csoportok és egyének körében; növelik a lakosság és civil szervezetek részvételét a döntéshozatalban; | | <p>integráns módon megjelennek. Ennek megfelelően a koncepció 7 stratégiai célja közül 4 foglalkozik a táj problematikájának valamilyen vetületével.</p> |
| <p>Az EU 2021-2027 programozási időszakának tematikus célkitűzései* közötti releváns célok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, kockázat megelőzés és kezelés ösztönzése, - Az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden szektorban, - Környezetvédelem és erőforrás-hatékonyság ösztönzése, - Körforgásos gazdaság megteremtése | <p>+++</p> | <p>Az EU 2021-2027 programozási időszak tematikus célkitűzéseinek teljesüléséhez – az integrált tervezési módszernek köszönhetően - a koncepció stratégiai céljainak mindegyike hozzájárul, mind a 7 stratégiai cél foglalkozik vele.</p> <p>Különösen:</p> <p>4. A környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása megújuló energiaforrások fenntartható fűtési és/vagy villamosenergia-termelési céllal</p> <p>5. Nemzetközi közlekedési hálózatokba történő integráltság elmélyítése Nemzetközi közlekedési hálózatokba történő integráltság elmélyítése, kiemelten a TEN-T hálózatok, Bécs-Balaton összeköttetés fejlesztésével.</p> |
| <p>+++ A VMTK hangsúlyozottan tartalmazza, erős kapcsolat a kategóriák között ++ A VMTK tartalmazza, de csak áttételes a kapcsolat + A VMTK említést tesz róla 0 Nincs kapcsolat</p> | | |

Magyarország környezetpolitikai céljainak és intézkedéseinek átfogó keretét 1997 óta a Nemzeti Környezetvédelmi Programok jelentik. Az országos környezet- és természetvédelmi célokat a felülvizsgált megyei koncepció időszakára az Országgyűlés által várhatóan 2021. tavaszán elfogadásra kerülő **5. Nemzeti Környezetvédelmi Program**, mint szakpolitikai stratégia határozza meg. Jelen környezeti értékelés felülvizsgálat készítésének időpontjában a 27/2015. (VI. 17.) OGY határozattal elfogadott, a 2015–2020 közötti időszakra szóló **4. Nemzeti Környezetvédelmi Program van hatályban**, amelynek stratégiai területei és az azokhoz tartozó célkitűzései alapján kerül sor az illeszkedés vizsgálatára.

| 4. Nemzeti Környezetvédelmi Program stratégiai területei | A stratégiai terület céljai | Illeszkedés | Vas megye területfejlesztési koncepciójával való kapcsolat |
|--|-----------------------------|-------------|---|
| Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása | Levegőminőség javítása | ++ | <p>A koncepció alábbi céljai áttételesen foglalkoznak levegőminőség-védelmi kérdésekkel, legfontosabb terület az életminőséget befolyásoló környezeti ártalmak mérése, a mért eredmények nyilvánossága és az abból fakadó intézkedések megtétele és a tájékoztatás.</p> <p>Stratégiai célok közül:</p> <p>1.Szombathely és vonzáskörzetének dinamizálása és a város élhetőségének fokozása <i>(város bevezető útjainak és belső úthálózatának felújítása)</i></p> <p>2.A térségi (al)központok dinamizálása és elérhetőségük javítása <i>(közlekedési kapcsolatok javítása elsősorban a mellékút-hálózat minőségének javításával, valamint a közösségi közlekedési infrastruktúra fejlesztésével)</i></p> <p>4. A környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása <i>(megújuló energiaforrások, naperőművek létesítése, geotermikus energia kiaknázása biomassza alapú energetikai projekteknek, elektromos autók)</i></p> <p>5. Nemzetközi közlekedési hálózatokba történő integráltság elmélyítése <i>(települések lakott területeit érintő zavaró hatások minimalizálására: észak-déli (M86, 84, S31-87-es, Szombathelyen az északi és nyugati körgyűrű befejezése, és az M9 gyorsforgalmi út kiépítése); valamint kelet-nyugati irányú nemzetközi közúti (M8) kapcsolatok ; környezetbarát mobilitás: vasúti fejlesztések)</i></p> <p>6. Közszolgáltatások klímabarát fejlesztése <i>(Közfunkciókat ellátó épületek energiahatékonyságának javítása, hőszigeteléssel, megújuló energiaforrások hasznosításával járó beruházások a klímavédelem, az üvegházhatású gázok kibocsátásának szempontjából.)</i></p> <p>7. A belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése <i>közlekedési infrastruktúra fejlesztése, leromlott településközi alsóbbrendű utak karbantartása, fejlesztése)</i></p> |

| | | | |
|--|---------------------------|----|--|
| | | | <p>A horizontális elvek közül: "Megújuló energiaforrások hasznosításának előírása az épületrekonstrukciót célzó beavatkozások során" "A klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás" "Lakossági szemléletformáló akciók szervezése a környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztését célzó beavatkozásokkal párhuzamosan" <i>(vonalas infrastruktúra-fejlesztések figyelemmel vannak a levegőszennyezés csökkentésére)</i></p> |
| | A zajterhelés csökkentése | ++ | <p>A koncepció alábbi céljai áttételesen foglalkoznak zajterhelés csökkentésével: Stratégiai célok közül 1.Szombathely és vonzáskörzetének dinamizálása és a város élhetőségének fokozása <i>(város bevezető útjainak és belső úthálózatának felújítása)</i> 2.A térségi (al)központok dinamizálása és elérhetőségük javítása <i>(közlekedési kapcsolatok javítása elsősorban a mellékút-hálózat minőségének javításával, valamint a közösségi közlekedési infrastruktúra fejlesztésével)</i> 3. A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével<i>(kerékpárutak fejlesztése)</i> 5. Nemzetközi közlekedési hálózatokba történő integráltság elmélyítése <i>(települések lakott területeit érintő zavaró hatások minimalizálására: észak-déli (M86, 84, S31-87-es, Szombathelyen az északi és nyugati körgyűrű befejezése, és az M9 gyorsforgalmi út kiépítése); valamint kelet-nyugati irányú nemzetközi közúti (M8) kapcsolatok ; környezetbarát mobilitás: vasúti fejlesztések)</i> 7. A belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése <i>közlekedési infrastruktúra fejlesztése, leromlott településközi alsóbbrendű utak karbantartása, fejlesztése)</i> A horizontális elvek közül "Lakossági szemléletformáló akciók szervezése a környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztését célzó beavatkozásokkal párhuzamosan" <i>(vonalas infrastruktúra-fejlesztések)</i></p> |

| | | | |
|--|--|-----|--|
| | Ivóvízminőség és egészség | ++ | <p>A koncepció alábbi célja áttételesen foglalkozik ivóvízminőség-védelmi, ivóvízellátási kérdésekkel:</p> <p>4. A környezetvédelmi alapinfrastruktúrák javítása fejlesztése (ivóvízbázisok védelme <i>települési infrastruktúra, települési szolgáltatások, közművek</i>).</p> <p>A horizontális jellegű célok közül kapcsolódik a 4. Fenntartható környezet- és tájhasználat, mely során a tervezett beruházások, (pl. ingatlan-, vonalas infrastruktúra-fejlesztések) figyelemmel vannak a természeti értékek védelmére, a vízbázisok védelmére, a levegőszennyezés csökkentésére, a hulladékok keletkezésének mérséklésére. A fejlesztések során figyelemmel kell lenni a megyei, illetve települési rendezési tervek, amelyek az egyes településeken, illetve térségekben a természeti, környezeti adottságok és erőforrások számba vételével korlátozhatják az egyes beruházások megvalósítását.</p> |
| | Szennyvízelvezetés és – tisztítás, szennyvíziszap kezelés, hasznosítás | +++ | <p>Vas megye területfejlesztési koncepciója alábbi célja hangsúlyosan foglalkozik a szennyvízkezelés kérdéskörével:</p> <p>3. A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével, a 4. A környezetvédelmi alapinfrastruktúrák javítása, valamint a 7. A belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése kapcsolódik a célok megvalósításához.</p> <p><i>A megye egyik leginkább jelentős környezetvédelmi problémájaként a szennyvízkezelés hiányosságai említethetők. Az éppen az egyéb szempontok szerint is hátrányos helyzetben lévő települések jelentős részét érintő szennyvízkezelési problémák megoldása ezen térségek fejlődésének záloga is lehet.</i></p> |
| | Környezet és egészség | ++ | <p>A koncepció stratégiai céljai közül az 1. Szombathely és vonzáskörzetének dinamizálása és a város élhetőségének fokozása, a 6. Közszolgáltatások klímabarát fejlesztése és a 7. sorolható a célok megvalósításához. A horizontális célok közül a 8. „COVID- és járvány-rezisztens” megoldási módok alkalmazása sorolható ide.</p> |

| | | | |
|--|-----------------------|-----|--|
| | Zöldfelületek védelme | +++ | <p>A zöldfelületek védelme, a zöldfelületi rendszerek fejlesztése a biodiverzitás megőrzése mellett, a klímaváltozás káros hatásai elleni védelem kiemelt területe, és mint ilyen, a felülvizsgált koncepció célrendszerében is kiemelt helyet foglal el. A koncepció horizontális elvei közül „A klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás, mint követelmény megjelenítése a beruházásokkal kapcsolatban (pl. zöldfelületek növelésének előírása a városrehabilitációt célzó projektek esetében, nyári hővédelem figyelembevétele az épületek tájolása, növénytelepítés során) és a „Barnamezős területek hasznosítása, illetve a használaton kívül épületek, területek újrahasznosítása a zöldmezős beruházások helyett” közvetlenül kapcsolódik a témakörrel.</p> <p>A stratégiai célok közül az alábbiak hangsúlyosan foglalkoznak a zöldfelület védelem, ill. -fejlesztés kérdéskörével:</p> <p>1. Szombathely és vonzáskörzetének dinamizálása és a város élhetőségének fokozása (<i>szabadidősport célú infrastruktúrák javítása</i>)</p> <p>3. A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével (<i>kulturális örökség értékek és népi örökségelemek megőrzése, fejlesztése</i>)</p> <p>4. A környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása (<i>öntözési lehetőségek fejlesztése, alkalmazkodó növénykultúrák fejlesztése, biomassza alapú projektek fejlesztése</i>)</p> |
| | Kémiai biztonság | ++ | <p>Vas megyében kevés a kockázatos, biztonságot veszélyeztető tevékenység. A koncepció stratégiai céljai közül a 6. Közszolgáltatások klímabarát fejlesztése, a horizontális célok közül pedig 4. Fenntartható környezet- és tájhasználat, mely során a tervezett beruházások, (pl. ingatlan-, vonalas infrastruktúra-fejlesztések) figyelemmel vannak a természeti értékek védelmére, a vízbázisok védelmére, a levegőszennyezés csökkentésére, a hulladékok keletkezésének mérséklésére. A fejlesztések során figyelemmel kell lenni a megyei, illetve települési rendezési tervekre, amelyek az egyes településeken, illetve térségekben a természeti,</p> |

| | | | |
|--|--|-----|--|
| | | | környezeti adottságok és erőforrások számba vételével korlátozhatják az egyes beruházások megvalósítását. |
| Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata | A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem | + | A természet- és tájvédelem, a biodiverzitás megőrzése a koncepcióban áttételesen megjelenik a horizontális elvek között, a „2. A klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás, mint követelmény megjelenítése a beruházásokkal kapcsolatban (pl. <i>zöldfelületek növelésének előírása a városrehabilitációt célzó projektek esetében, nyári hővédelem figyelembevétele az épületek tájolása, növénytelepítés során</i>) és a „5. Barnamezős területek hasznosítása, illetve a használaton kívül épületek, területek újrahasznosítása a zöldmezős beruházások helyett” A stratégiai célok közül leginkább a „3. A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével „, kapcsolódik leginkább a természetvédelem területére. A koncepció 7 stratégiai célja közül 4 foglalkozik közvetve a táj védelmével. |
| | Talajok védelme és fenntartható használata | ++ | A talajvédelem és a fenntartható mezőgazdaság kérdésköre megjelenik a koncepció horizontális céljai között. Részben a „4. fenntartható környezet- és tájhasználat” elemeként, részben pedig az „5. A barnamezős területek hasznosítása ... a zöldmezős beruházások helyett” alapelv keretében. A stratégiai célrendszer keretében kiemelten kezeli a mezőgazdasági termőterületek és talajok védelmét a „7. A belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése” (<i>a szántóföldi növénytermesztés termelékenységének növelése, fenntartható mezőgazdasági termelés, öntözéses termelés kiterjesztése, helyi mg-i termékek előállítás</i>) stratégiai cél. |
| | Vizeink védelme és fenntartható használata | +++ | Fő célok: A témában meghatározó 2000/60/EK Vízkormányozási célkitűzései: - A felszíni és felszín alatti vizek jó állapotának elérése és megtartása. - Fenntartható vízhasználat a vízkészletek hosszútávú védelmével. - vízminőség javítása a szennyezőanyagok kibocsátásának csökkentésével - Vizek kártételeiből fakadó káros hatások csökkentése. |

| | | |
|--|--|--|
| | | <p>A Területfejlesztési Konceptióban szereplő stratégiai célok között számos olyan cél van, amely releváns a Nemzeti Környezetvédelmi Program stratégiai célkitűzéseivel:</p> <p>Kiemelt prioritással szerepel a szennyvízkezelés hiányosságainak mérséklése, az elavult ivóvíz- és szennyvízhálózatok, szennyvíztelepek rekonstrukciója, a csapadékvíz-gazdálkodási rendszerek fejlesztése. Ezek a célok mind közvetlenül szolgálják a felszíni és felszín alatti vizeink minőségének javítását.</p> <p>Fontos célként kerül megfogalmazásra a klímaváltozás hatásaira való felkészülés, a klímaalkalmazkodás követelményeinek elősegítése. A csapadék halmazállapotában és mennyiségében valamint a levegő hőmérsékletében bekövetkező változások, szélsőségessegek megnövekedése miatt vízállapot minőségi és mennyiségi változásaira való felkészülés szükséges, különös tekintettel a vízhiányos és villámárvizes időszakokra. Tározási és öntözési lehetőségek kiterjesztése. Fontos a határvízi kapcsolatok erősítése a vízkészletek kiszámítható, fenntartható megosztásának vonatkozásában.</p> <p>További fontos cél, hogy a tervezett beruházások során megóvjuk Vas megye felszíni és felszín alatti vízkincsét, biztonságban tartsuk a sérülékeny távlati és üzemelő ivóvízbázisokat. A vízerőművek tiszta energiájával, átjárhatóságával és környezetbarát üzemeltetésével elő kell segíteni a vízfolyások jó ökológiai állapotának elérését, ill. megtartását.</p> <p>További elérendő célként megjelenik a vízhez kapcsolható turisztikai attrakciók fejlesztése a vízvédelmi célok teljesülésével (a Rába és más vízfolyások mentén, tavak, vizes élőhelyek, horgászturizmus, termálfürdők, gyógyfürdők, strandok)</p> <p>Törekedni kell a lakossági/vállalkozási szemléletformálásra az időszerű vízgazdálkodási és klímaváltozási kérdésekben. Tudatosság nagyfokú erősítése.</p> |
|--|--|--|

| | | | |
|--|--|----|---|
| | | | <p>Elsődlegesen az stratégiai célok közül a 4. A környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása (<i>szennyvízkezelési problémák megoldása, ivóvízbázisok védelmére, illegális lerakók felszámolása</i>) cél fókuszál a vízgazdálkodás feladataira.</p> <p>A fenntartható vízgazdálkodás a horizontális jellegű célok közül kapcsolódik a 4. Fenntartható környezet- és tájhasználathoz, mely során a tervezett beruházások, (pl. ingatlan-, vonalas infrastruktúra-fejlesztések) figyelemmel vannak a természeti értékek védelmére, a vízbázisok védelmére, a levegőszennyezés csökkentésére, a hulladékok keletkezésének mérséklésére. A fejlesztések során figyelemmel kell lenni a megyei, illetve települési rendezési tervekre, amelyek az egyes településeken, illetve térségekben a természeti, környezeti adottságok és erőforrások számba vételével korlátozhatják az egyes beruházások megvalósítását.”</p> |
| | Környezeti kármegelőzés és kárelhárítás, kármentesítés | + | <p>Kármentesítési igény nem ismert a megyében, azonban a kisebb volumenű, de még ma is fellelhető illegális lerakók felszámolása továbbra is feladatot jelent. A stratégiai célok közül a 4. A környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása jelöli meg célként.</p> |
| Az erőforrástakarékosság és – hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése | Erőforrás-takarékosság és – hatékonyság javítása | ++ | <p>A stratégiai célok közül a 4. A környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása, valamint a 6. Közszolgáltatások klímabarát fejlesztése jelöli meg célként. A horizontális célok közül a 2. A klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás, mint követelmény megjelenítése a beruházásokkal kapcsolatban (pl. zöldfelületek növelésének előírása a városrehabilitációt célzó projektek esetében, nyári hővédelem figyelembevétele az épületek tájolása, növénytelepítés során) a 4. Fenntartható környezet- és tájhasználat, mely során a tervezett beruházások, (pl. ingatlan-, vonalas infrastruktúra-fejlesztések) figyelemmel vannak a természeti értékek védelmére, a vízbázisok védelmére, a levegőszennyezés csökkentésére, a hulladékok keletkezésének mérséklésére. A fejlesztések során figyelemmel kell lenni a megyei, illetve települési rendezési tervekre, amelyek az egyes településeken, illetve térségekben a természeti, környezeti adottságok és erőforrások számba vételével korlátozhatják az egyes</p> |

| | | | |
|--|--|----|--|
| | | | beruházások megvalósítását és az 5. Barnemezős területek hasznosítása, illetve a használaton kívül épületek, területek újrahasznosítása a zöldmezős beruházások helyett pontokban jelöli meg célként az erőforrás-takarékosság és – hatékonyság javítását. |
| | A fogyasztás környezeti hatásainak csökkentése | ++ | A 4. A környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása és a 6. Közszolgáltatások klímabarát fejlesztése jelöli meg célként. A horizontális célok közül a 2. A klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás, mint követelmény megjelenítése a beruházásokkal kapcsolatban (pl. zöldfelületek növelésének előírása a városrehabilitációt célzó projektek esetében, nyári hővédelem figyelembevétele az épületek tájolása, növénytelepítés során) a 4. Fenntartható környezet- és tájhasználat, mely során a tervezett beruházások, (pl. ingatlan-, vonalas infrastruktúra-fejlesztések) figyelemmel vannak a természeti értékek védelmére, a vízbázisok védelmére, a levegőszennyezés csökkentésére, a hulladékok keletkezésének mérséklésére. A fejlesztések során figyelemmel kell lenni a megyei, illetve települési rendezési tervek, amelyek az egyes településeken, illetve térségekben a természeti, környezeti adottságok és erőforrások számba vételével korlátozhatják az egyes beruházások megvalósítását és az 5. Barnemezős területek hasznosítása, illetve a használaton kívül épületek, területek újrahasznosítása a zöldmezős beruházások helyett jelöli meg célként a fogyasztás környezeti hatásainak csökkentését. |
| | Energiatakarékosság és – hatékonyság javítása | ++ | Hasonlóan az előző ponthoz a 4. A környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása és a 6. Közszolgáltatások klímabarát fejlesztése jelöli meg célként. A horizontális célok közül a 2. A klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás, mint követelmény megjelenítése a beruházásokkal kapcsolatban (pl. zöldfelületek növelésének előírása a városrehabilitációt célzó projektek esetében, nyári hővédelem figyelembevétele az épületek tájolása, növénytelepítés során) a 4. Fenntartható környezet- és tájhasználat, mely során a tervezett beruházások, (pl. ingatlan-, vonalas infrastruktúra-fejlesztések) figyelemmel vannak a természeti értékek védelmére, a vízbázisok védelmére, a levegőszennyezés csökkentésére, a hulladékok keletkezésének mérséklésére. A |

| | | | |
|--|--|----|--|
| | | | fejlesztések során figyelemmel kell lenni a megyei, illetve települési rendezési tervekre, amelyek az egyes településeken, illetve térségekben a természeti, környezeti adottságok és erőforrások számba vételével korlátozhatják az egyes beruházások megvalósítását és az 5. Barnamezős területek hasznosítása, illetve a használaton kívül épületek, területek újrahasznosítása a zöldmezős beruházások helyett jelöli meg célként a fogyasztás környezeti hatásainak csökkentését. |
| | Hulladékgazdálkodás | ++ | A stratégiai célok közül a 4. A környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása, a horizontális célok közül szintén a 4. Fenntartható környezet- és tájhasználat, mely során a tervezett beruházások, (pl. ingatlan-, vonalas infrastruktúra-fejlesztések) figyelemmel vannak a természeti értékek védelmére, a vízbázisok védelmére, a levegőszennyezés csökkentésére, a hulladékok keletkezésének mérséklésére. A fejlesztések során figyelemmel kell lenni a megyei, illetve települési rendezési tervekre, amelyek az egyes településeken, illetve térségekben a természeti, környezeti adottságok és erőforrások számba vételével korlátozhatják az egyes beruházások megvalósítását jelöli meg célként. |
| | Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, felkészülés az éghajlatváltozás hatásaira | ++ | Horizontális jellegű fejlesztési célok terén: 1. Megújuló energiaforrások hasznosításának előírása az épületrekonstrukciót célzó beavatkozások során 2. A klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás, mint követelmény megjelenítése a beruházásokkal kapcsolatban (pl. <i>zöldfelületek növelésének előírása a városrehabilitációt célzó projektek esetében, nyári hővédelem figyelembevétele az épületek tájolása, növénytelepítés során</i>) Stratégiai célok közül: 4. A környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása A környezettudatosság növelése, a környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása a fenntarthatósági és klímavédelmi célok, valamint a gazdasági fejlődés előmozdítása érdekében <i>A klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás, klímaváltozás hatásának nagyon sok szektort érintő (pl: mezőgazdaság, erdészet, egészségügy, gazdaság, oktatás stb.)</i> |

| | | | |
|---|-----|--|---|
| | | | <i>kutatása. A megújuló energiaforrásokon alapuló beruházások egyik legfontosabb formája a naperőművek létesítése (háztartási és ipari méretben egyaránt), és geotermikus energia kiaknázása (részben a meglévő, országos szinten is jelentős termálvagyonra, fürdőkre alapozva, elektromos autók preferálása)</i> |
| Az agrárgazdaság környezeti aspektusai | +++ | | A megye jó adottságú termőföldjeinek nagy része a Kisalfölddel érintkező keleti régiókban található. Ezek egy része a jó adottságok ellenére perifériára szorultak. A stratégiai célok közül ezáltal a „2. A térségi (al)központok dinamizálása és elérhetőségük javítása, a „4. A környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása” szolgálja, de főként a 7. A belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése” stratégiai cél esetében jelenik meg <i>(a szántóföldi növénytermesztés termelékenységének növelése, fenntartható mezőgazdasági termelés, öntözéses termelés kiterjesztése,)</i> , de a horizontális célok között a „4. fenntartható környezet- és tájhasználat” is tükrözi e törekvéseket. |
| Az erdőgazdálkodás környezeti aspektusai | + | | Vas megye erdőszültség szempontjából országos viszonylatban kiváló potenciállal rendelkezik. Ezidáig az erdők jelentős része a gazdasági céloknak volt alárendelve, de a jövőben erősíteni kell azok természetvédelmi és közjóléti funkcióját. Ezek a célok áttételesen a „3. A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével „, stratégiai fejezetben érhetőek tetten. A horizontális elvek közül a „2. A klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás, mint követelmény megjelenítése a beruházásokkal kapcsolatban <i>(pl. zöldfelületek növelésének előírása a városrehabilitációt célzó projektek esetében, nyári hővédelem figyelembevételével az épületek tájolása, növénytelepítés során)</i> és a „5. Barnamezős területek hasznosítása, illetve a használaton kívül épületek, területek újrahasznosítása a zöldmezős beruházások helyett” szolgálja leginkább az erdők területi és minőségi védelmét. A megye számos, kedvezőtlen talajadottságú területe alkalmas erdőszítésre, ezeknél a gazdaságossági szempontok mellett figyelembe kell venni a természetvédelmi szempontokat is. Preferálni kell a tájhozonyos fajok alkalmazását az idegenhonosokkal szemben. |
| Az ásványkincsekkel való gazdálkodás környezeti | | | Az ásványi nyersanyagok kitermelése és hasznosítása során a környezetterhelés csökkentése és a környezeti |

| | | | |
|--|-------------------------|-----|--|
| | szempontjai | | <p>károk megelőzése a koncepció célrendszerében közvetlenül nem jelenik meg. A koncepció helyzetfeltáró és értékelő munkarésze azonban említést tesz róla.</p> <p>A horizontális elvek közül a 4. Fenntartható környezet- és tájhasználathoz kapcsolódik, mely során a tervezett beruházások, (pl. ingatlan-, vonalas infrastruktúra-fejlesztések) figyelemmel vannak a természeti értékek védelmére, a vízbázisok védelmére, a levegőszennyezés csökkentésére, a hulladékok keletkezésének mérséklésére. A fejlesztések során figyelemmel kell lenni a megyei, illetve települési rendezési tervekre, amelyek az egyes településeken, illetve térségekben a természeti, környezeti adottságok és erőforrások számba vételével korlátozhatják az egyes beruházások megvalósítását.</p> |
| | Közlekedés és környezet | +++ | <p>Vas megye a szomszédos Ausztria és Szlovénia közötti és vasúti közlekedési kapcsolatában jelentős európai és országos hálózati fejlesztések történnek. Ezek az "M8" gyorsforgalmi út és az "M86" gyorsforgalmi utak, amelyek a súlypontos Győr összeköttetését a D-i tengeri kikötők irányába és a nyugati országrész K-NY-i tengelyként aktuális fejlesztési prioritást élvező Körmentet és Szentgotthárdot elkerülő tengely elemeként érvényesülnek. Ezek a főutak 2x2 sávossá bővítése igen jelentős területfoglalással és védett természeti környezeti területek érintésével, termőföld igénybevételével, víz- és vadgazdálkodást érintő változásokkal jár. Ugyanakkor a jelentős nehézgépjármű forgalom növekedés és tranzit forgalom bővülés csökkentheti az eddig sugaras közlekedési hálózatból fakadó baleseti mutatókat és légszennyezést.</p> <p>Hasonlóan az NKP levegőminőség javítása céljánál leírtakhoz, a közlekedési eredetű környezetterhelés csökkentését szolgáló célok elsősorban</p> <p>"1.Szombathely és vonzáskörzetének dinamizálása és a város élhetőségének fokozása" <i>(város bevezető útjainak és belső úthálózatának felújítása)</i></p> <p>"2.A térségi (al)központok dinamizálása és elérhetőségük javítása" <i>(közlekedési kapcsolatok javítása elsősorban a mellékút-hálózat</i></p> |

| | | | |
|---|------------------------|-----|--|
| | | | <p><i>minőségének javításával, valamint a közösségi közlekedési infrastruktúra fejlesztésével)</i></p> <p>"5. Nemzetközi közlekedési hálózatokba történő integráltság elmélyítése" (települések lakott területeit érintő zavaró hatások minimalizálására: észak-déli (M86, 84, S31-87-es, Szombathelyen az északi és nyugati körgyűrű befejezése, és az M9 gyorsforgalmi út kiépítése); valamint kelet-nyugati irányú nemzetközi közúti (M8) kapcsolatok ; környezetbarát mobilitás: vasúti fejlesztések)célok esetében mutathatók ki.</p> <p>A horizontális elvek közül:</p> <p>"3.Lakossági szemléletformáló akciók szervezése a környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztését célzó beavatkozásokkal párhuzamosan" kapcsolódik.</p> <p><i>Fenntartható környezet- és tájhasználat, mely során a tervezett beruházások, (pl. vonalas infrastruktúra-fejlesztések)</i></p> |
| | Turizmus – ökoturizmus | +++ | <p>A koncepció hangsúlyozottan tartalmazza a turizmus-ökoturizmust. A stratégiai célok közül az 1. Szombathely és vonzáskörzetének dinamizálása és a város élhetőségének fokozása, valamint a 3. A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével jelöli meg célként.</p> |
| <p>+++ A VMTK hangsúlyozottan tartalmazza, erős kapcsolat a kategóriák között ++ A VMTK tartalmazza, de csak áttételes a kapcsolat + A VMTK említést tesz róla 0 Nincs kapcsolat</p> | | | |

3.2 A környezet- és természetvédelmi célok és szempontok megjelenítése, illetve figyelembe vétele a koncepcióban)

Annak érdekében, hogy a környezet- és természetvédelmi célok és szempontok megjelenítését, illetve figyelembe vételét vizsgáljuk, a koncepció stratégiai céljait két kategória szerint csoportosítjuk:

| Fenntarthatósági szempontból pozitív hatású célok | Fenntarthatósági szempontból bizonytalan, vagy csak feltételekkel pozitív hatású célok |
|--|---|
| A térségi (al)központok dinamizálása és elérhetőségük javítása | Szombathely és vonzáskörzetének dinamizálása és a város élhetőségének fokozása |
| A környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása | Nemzetközi közlekedési hálózatokba történő integráltság elmélyítése |
| Közszolgáltatások klímabarát fejlesztése | A belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése |
| | A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével |

Megállapítható, hogy a 7 stratégiai cél közül 3 esetben közvetlen módon is megjelennek környezet- és természetvédelmi szempontok, így e stratégiai célok fenntarthatósági szempontú pozitív hatása egyértelműen kimutatható.

A területfejlesztési koncepcióban a stratégiai célrendszerhez kapcsolódóan megfogalmazásra került horizontális elvek és –célok fenntarthatósági szempontú értékelését az alábbi táblázat foglalja össze:

| Fenntarthatósági szempontból pozitív hatású horizontális elvek, -célok | Fenntarthatósági szempontból bizonytalan, vagy csak feltételekkel pozitív hatású horizontális elvek, -célok |
|---|--|
| Megújuló energiaforrások hasznosításának előírása az épületrekonstrukciót célzó beavatkozások során | Fenntartható környezet- és tájhasználat, mely során a tervezett beruházások, (pl. ingatlan-, vonalas infrastruktúra-fejlesztések) figyelemmel vannak a természeti értékek védelmére, a vízbázisok védelmére, a levegőszennyezés csökkentésére, a hulladékok keletkezésének mérséklésére. A fejlesztések során figyelemmel kell lenni a megyei, illetve települési rendezési tervekre, amelyek az egyes településeken, illetve térségekben a természeti, környezeti |

| | |
|---|--|
| | adottságok és erőforrások számba vételével korlátozhatják az egyes beruházások megvalósítását. |
| Lakossági szemléletformáló akciók szervezése a környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztését célzó beavatkozásokkal párhuzamosan | A klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás, mint követelmény megjelenítése a beruházásokkal kapcsolatban (pl. zöldfelületek növelésének előírása a városrehabilitációt célzó projektek esetében, nyári hővédelem figyelembevétele az épületek tájolása, növénytelepítés során) |
| Barnamezős területek hasznosítása, illetve a használaton kívül épületek, területek újrahasznosítása a zöldmezős beruházások helyett | Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok bevonása (esélyegyenlőség) a fejlesztések tervezésébe és megvalósításába, illetve a fejlesztések hatásainak szétterítése |
| „COVID- és járvány-rezisztens” megoldási módok alkalmazása. | Korszerű információs és kommunikációs technológiák (ICT) alkalmazása, mely során biztosítani kell az információknak a hátrányos társadalmi csoportokhoz való eljutást |

Elmondható, hogy a koncepció keretében megfogalmazott horizontális elvek több mint 50%-a fenntarthatósági szempontból közvetlen módon pozitív hatásúnak minősül.

3.3 A koncepció céljainak egymás közti, illetve a releváns koncepciók, illetve programok céljaival való konzisztenciája környezeti szempontból

A konzisztencia vizsgálat célja, feltárni az elemek közötti belső összhangot, az esetleges ellentmondásokat. A vizsgálat célja annak megállapítása, hogy vannak,-e kritikus pontok, érvényesül-e a fenntarthatóság. A vizsgálattal kimutathatók az egymást erősítő, illetve gyengítő célok.

A vizsgálat során a következő kapcsolatok mutathatók ki az egyes stratégiai célok között:

Az 1. Szombathely és vonzáskörzetének dinamizálása és a város élhetőségének fokozása stratégiai cél vízgazdálkodási vonatkozásban erős kapcsolatban van a 4. A környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása céllal, levegőtisztaság vonatkozásban pedig a 7. A belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése céllal.

A 2. A térségi (al)központok dinamizálása és elérhetőségük javítása cél erős kapcsolatban van természetvédelmi szempontból a 3. (A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével) és 6. (Közszolgáltatások klímabarát fejlesztése), levegőtisztaság védelmi szempontból pedig a 3. (A turizmus

feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével) és 7. (A belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése) stratégiai céllal.

A 3. A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével cél erős kapcsolatban van a következő célokkal: természetvédelmi és levegővédelmi szempontból a 7. (A belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése), vízgazdálkodás terén pedig 4. (A környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása) stratégiai célok.

Erős a kapcsolat a 4. A környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása cél és a következő célok között: természet-, levegő- és vízvédelmi szempontból a 3. (A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével), vízvédelmi szempontból az 1. (Szombathely és vonzáskörzetének dinamizálása és a város élhetőségének fokozása) talajvédelmi szempontból pedig a 7. (A belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése) stratégiai cél.

Az 5. Nemzetközi közlekedési hálózatokba történő integráltság elmélyítése cél egyik további céllal sincs erős kapcsolatban.

A 6. Közszolgáltatások klímabarát fejlesztése cél és a többi stratégia cél közötti konzisztencia vizsgálatról szintén az állapítható meg, hogy egyik stratégiai céllal sincs erős kapcsolatban, néhány esetben kapcsolat sem mutatható ki.

A 7. A belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése cél és a további célok között természet- és levegő-tisztaság védelmi szempontból erős a kapcsolat a 3. (A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével) és 4. (A környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása) célok között. A vizsgált cél és a 4. cél között vízvédelmi és talajvédelmi szempontból is erős a kapcsolat.

A megyei területfejlesztési koncepció célrendszerének belső konzisztencia vizsgálata során megállapítható, hogy a célok kapcsolatrendszerében jelentős problémák, hiányosságok nem merülnek fel, a célok jelentős hányada egymásra együttműködő hatással bír.

A kapcsolatokat összefoglalva a következő táblázatban mutatjuk be. A táblázat azt mutatja be, hogy az egyes célok között mi a legerősebb kapcsolat.

| Stratégiai célok | 1. Szombathely és vonzáskörzetének dinamizálása és a város élhetőségének fokozása | 2. A térségi (al)központok dinamizálása és elérhetőségük javítása | 3. A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével | 4. A környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása | 5. Nemzetközi közlekedési hálózatokba történő integráltság elmélyítése | 6. Közszolgáltatások klímabarát fejlesztése | 7. A belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése |
|---|---|---|---|---|--|---|---|
| 1. Szombathely és vonzáskörzetének dinamizálása és a város élhetőségének fokozása | | + | + | ++ | + | + | ++ |
| 2. A térségi (al)központok dinamizálása és elérhetőségük javítása | + | | ++ | + | + | + | ++ |
| 3. A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével | + | + | | ++ | + | + | ++ |
| 4. A környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása | ++ | + | ++ | | + | + | ++ |
| 5. Nemzetközi közlekedési hálózatokba történő integráltság elmélyítése | + | + | + | + | | + | + |
| 6. Közszolgáltatások klímabarát fejlesztése | + | + | + | + | 0 | | + |
| 7. A belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése | + | + | ++ | ++ | + | + | |
| A koncepció céljai között: ++ erős kapcsolat van; + van kapcsolat; 0 nincs kapcsolat; P – jelentős problémák, hiányosságok vannak | | | | | | | |

A **Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia** céljaival való környezeti szempontú konzisztencia:

A Keretstratégiában négy erőforrás (emberi, társadalmi, természeti és gazdasági) kerül megfogalmazásra, célokat rendelve ezekhez a fenntarthatóság erősítése érdekében.

Ehhez jól illeszkedik a koncepció átfogó céljai közül az 1. Stabil, válságálló, versenyképes gazdaság, de erős a kapcsolat a másik két céllal is (Élhető települések és javuló környezeti állapot, Gyarapodó tudástőke). A stratégia célok közül valamennyi kisebb-nagyobb mértékben illeszkedik a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia céljaihoz.

A horizontális célok közül a legerősebb kapcsolat a 4. Fenntartható környezet- és tájhasználat, mely során a tervezett beruházások, (pl. ingatlan-, vonalas infrastruktúra-fejlesztések) figyelemmel vannak a természeti értékek védelmére, a vízbázisok védelmére, a levegőszennyezés csökkentésére, a hulladékok keletkezésének mérséklésére. A fejlesztések során figyelemmel kell lenni a megyei, illetve települési rendezési tervek, amelyek az egyes településeken, illetve térségekben a természeti, környezeti adottságok és erőforrások számba vételével korlátozhatják az egyes beruházások megvalósítását van.

Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (2018-2030) céljaival való környezeti szempontú konzisztencia:

A Stratégia célul tűzi ki az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentését, a széndioxid elnyelő kapacitások növelését, a klímaváltozás negatív hatásaihoz való alkalmazkodás fontosságát. A Vas megyei Területfejlesztési koncepció valamennyi megfogalmazott céljában (átfogó, stratégiai, horizontális) összhangban van az Éghajlatváltozási stratégiában megfogalmazottakkal. Ki kell emelni a stratégiai célok közül a 4. A környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása, valamint 6. Közszolgáltatások klímabarát fejlesztése célt, de meg kell említeni a horizontális célok közül az 1. Megújuló energiaforrások hasznosításának előírása az épületrekonstrukciót célzó beavatkozások során, 2. A klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás, mint követelmény megjelenítése a beruházásokkal kapcsolatban (pl. zöldfelületek növelésének előírása a városrehabilitációt célzó projektek esetében, nyári hővédelem figyelembevétele az épületek tájolása, növénytelepítés során) és az 5. Barnamezős területek hasznosítása, illetve a használaton kívül épületek, területek újrahasznosítása a zöldmezős beruházások helyett célt.

Nemzeti Tájstratégia (2017-2026) céljaival való környezeti szempontú konzisztencia:

A Nemzeti Tájstratégia átfogó célként fogalmazza meg a táji adottságokon alapuló felelős tájhasználatot. A stratégia célrendszere három fő cél köré csoportosul: 1) Táji adottságokon alapuló tájhasznosítás megalapozása; 2) Élhető táj – élhető település – bölcs tájhasznosítás; 3) A tájidentitás növelése. Vas megye célrendszerében az élhető környezet megteremtése, az épített és természetes környezet óvása fontos szempontot jelent.

3.4 A jelenlegi környezeti helyzet releváns, a koncepcióval összefüggésben lévő elemeinek ismertetése

Az ismertetést egyrészt a koncepcióban foglaltak felhasználásával, másrészt pedig területi ismereteink alapján végeztük el.

3.4.1. Természeti, környezeti adottságok

Termőföld- és talajvédelem, ásványi nyersanyagok

Vas megyében a rendszerváltozás óta eltelt időszakban jelentős mértékben közel 27ezer ha-ral csökkent a mezőgazdaságilag hasznosított területek aránya. Ezek egy része erdőterületként hasznosul, egy részük azonban a végleges más célú hasznosítás eredményeképpen végleg „elveszett” a mezőgazdasági termelés számára.

A végleges más célú hasznosítás jellemzően a zöldmezős gazdasági beruházások (ipari parkok, termelő üzemek létesítése), közúti fejlesztések, gyorsforgalmi úthálózat fejlesztése, kerékpárutak kialakítása vagy lakóterületi bővítések (pl. építési telkek) kialakítása céljából következett be.

A következő fejlesztési ciklusban kiemelt figyelmet kell fordítani a termőföld mennyiségi védelmére, azaz az új beruházások tervezése során a termőföld igénybevételét a lehetséges legkisebb mértékűre kell csökkenteni. A zöldmezős beruházásokkal szemben előnyben kell részesíteni a barnamezős fejlesztéseket.

A termőföldek minőségi védelme a minőségi élelmiszer termelés kulcsfontosságú alappillére.

A Vas megyei talajok geológiai adottságokból adódóan jórészt karbonátmentesek, a nyugati területek csapadékviszonyai miatt a kilúgzási folyamatok dominálnak, ezért a megye taljai jobban ki vannak téve a talajsavanyodásnak. A savanyú talajokban a karbonátos talajokétól eltérő elektrokémiai folyamatok játszódnak le. E talajokban többek között a nehézfémek mobilitása is magasabb.

Az Őrség, Vasi-hegyhát, Rába-völgy egyes területein a magas agyagtartalom okoz művelési nehézségeket, valamint tápanyag-ellátási (pl. kálium megkötődési) problémákat. A magas agyagtartalom rossz vízgazdálkodási tulajdonságokkal (pl. gyenge vízáteresztő-képesség, pangóvíz megjelenése a szelvényben) jár együtt, ami a talajok termékenységét kedvezőtlenül befolyásolja.

Könnyebb mechanikai összetételű talajok részaránya a megyében viszonylag alacsony (pl. Alsó-Kemeneshát területén). Ezek esetében előforduló deflációs talajpusztulási folyamatok elsősorban a kora tavaszi időszakban jelentkeznek a növényvel nem borított talajfelszíneken.

Szólni kell továbbá az állatállomány drasztikus csökkenése következtében illetve az almózás nélküli állattartási technológiákból előálló szervestrágya hiányról. A termőföldek szervesanyag utánpótlásának csökkenése következtében az egyébként is sérülékeny vasi talajok humuszgazdálkodása tovább romlik. Történnék ugyan próbálkozások a szervestrágyázás pótlására (pl. szennyvíziszap, biofermentlevek mezőgazdasági felhasználása, zöldtrágyázás, szalmatrágyázás) ezek azonban teljes mértékben nem tudják pótolni a több évtizede tartó szervesanyag hiányt a talajokban.

A megye tájtani szempontból heterogén képet mutat, területén 5 középtáj, és ezek részeiként 16 kistáj osztozik. Vas megye legmagasabb térszínű, egyetlen középhegységi területe a Kőszegi-hegység, amelyet erősen tagolt felszíne, szubalpin éghajlati jellege, összefüggő erdei fenyvesei, bükkösei és hegyi kaszálórétjei tesznek tájképileg gazdaggá. A hegységet övező heglábfelszín a Kőszeghegyalja, amelyet a hegységben eredő vízfolyások hordaléka borít, felszíne enyhén lejtősödő, jobbraa tölgyesekkel, kisebb részt lehúzódo fenyvesekkel borított elegyengetett síkság, illetve fennsík. A Kőszegi-hegységtől délre emelkedik ki a Vas-hegy tömege. A heglábfelszín folytatása déli irányban a szubatlanti éghajlati jellegű, helyenként fenyvesekkel, tölgyesekkel borított, kavicstakarós fennsík a Pinka-sík, amelyet nagyobb részét szántóként hasznosítanak. A megye nyugati kiszögellését elfoglaló Vasi-hegyhát vízben, csapadékban bővelkedő, szubalpin éghajlatú, erősen felszabdalt eróziós-deráziós dombság. Hasonló jellegű a kevésbé tagolt Rába-völgy és az országhatár között elterülő Felső-Őrség. A Kőszeghegyalja heglábfelszínétől keletre terül el az a vízfolyásokkal sűrűn behálózott hordalékkúp-síkság, a Gyöngyös-sík. A patakok mentén a rétek, legelők és ártéri ligeterdők dominálnak. A Gyöngyös síkvidéke a Répce-síkba megy át. A kavicstakarós hordalékkúp-síkságon képződött barna erdőtalajokon nagyobb részét cseres-tölgyes erdőket, kisebb részt szántókat találunk. A megye középső sávjában húzódo keresztül a Rába-völgy és a Rábai teraszos sík. A folyóhoz közeli sávban a réti öntéstalajokon szántók, rét, legelő és ártéri ligeterdők a jellemzőek. A Rába völgyét a nyugati oldalon kísérő Rábai teraszos sík a megye csaknem tökéletesen sík felszínei közé tartozik. Már a Kisalföld része a Kapuvári-sík, amelynek megyébe eső nagyobb magasságú déli pereme a Rába által feltöltött tökéletes síkság, ahol a réti öntéstalajokon túlnyomóan szántókat, néhol ártéri ligeterdőket találunk. A megye Rába-völgytől keletre elterülő részét csaknem teljesen a Kemeneshát foglalja el. A szubatlanti éghajlati jegyeket mutató Felső-Kemeneshát rövid vízfolyások völgyei által alaposan tagolt, kavicstakarós dombvidék, illetve fennsík. Az Alsó-Kemeneshát alacsonyabb térszínű, elegyengetett felszínű hordalékkúp síkság. A Kemeneshát Marcal felé lealacsonyodó folytatása a Kemenesalja, amelynek teraszos hordalékkúp síkságát helyenként patak völgyek teszik változatossá. Felszínét nagyobb részét szántók, másutt cseres tölgyes erdők, illetve vízfolyások mentén rétek, legelők borítják. A Marcal völgye ligeterdőfoltokkal tarkított, túlnyomóan szántókkal borított alacsonyártér. A megye legdélebbi kiszögellését a Felső-Zalavölgy és a Kerka-vidék északi része foglalja el. A Felső-Zalavölgy teraszos folyó völgyét a túlnyomóan réti talajokon kialakult rétek, legelők, kisebb részt szántók, a magasabb térszíneket erdők uralják. A Kerka-vidék a Zala és a Kerka folyók mellékvölgyei által tagolt, szubalpin éghajlati jegyeket mutató dombvidék, amelyet fenyő és bükk elegyes tölgyesek, illetve szántók borítanak.

A megyében felszínmozgásos, veszélyeztetett területek elsősorban az Őrségben (Szentgotthárdtól délre), Kőszeg környékén és kisebb számban a Rába mentén fordulnak elő. A jellemző mozgásformák suvadások, csúszások, kúszások, földcsuszamlások.

Vas megyében a mezőgazdasági területek minegy egyharmada erózióveszélyes, ami azért jelenhet komoly problémát, mert a klímaváltozás következtében a kevesebb csapadék intenzívebben érkezik, gyakorta kis területre koncentrálódva.

A térség geológiai jellemzőihez köthetően a felszíni ásványi nyersanyag előfordulások elsősorban a megye Rába menti részén koncentrálódnak, ahol jelentős bányászatra alkalmas kavics ásványvagyron található, amire nagy számú kavics és kevesebb homokbánya települt. A kavics, homok építőanyagokon kívül Gérce területén alginit és bazalttufa, Kőszegen agyag és Felsőcsatáron zöldpala ásványvagyron ismert, amelyek azonban az alginit vagyon kivételével, amely komplex talajjavító anyagként jól hasznosítható, igen korlátozott kiterjedésűek és jelentőségűek.

Torony közelében a talajfelszín alatt lignitmező terület el, amelynek kitermelését tájvédelmi okokból korlátozták.

A felszínről elérhető nyersanyagokon túl még a Vas megye területén már ismert ill. kutatás alatt álló szénhidrogén (kőolaj és földgáz) vagyon bír gazdasági jelentőséggel, amely a megye délnyugati részén az Őrség térségében helyezkedik el. A szénhidrogén készlet kitermelhetősége jelenleg természet- és tájvédelmi okokból kérdéses. A megye északi részén Ölbő és Répcelak jelentős széndioxid előfordulás ismert.

Levegőminőség és zajterhelés

Légszennyező anyagok az alábbi forrásokból kerülnek a környezeti levegőbe:

Ipari, mezőgazdasági, szolgáltató tevékenység:

A településeken ipari tevékenységet folytató telephelyein számos bejelentett pontforrás üzemel, amelyek jogszabályoknak megfelelő működéséről az üzemeltető köteles gondoskodni.

Közlekedés, szállítás légszennyező anyag kibocsátása:

A települések egyes területein, különösen annak nagy forgalmú részein a közlekedés jelentős mértékben befolyásolja a környezeti levegő minőségét. Ez annak a következménye, hogy az elmúlt évtizedben jelentősen nőtt a gépjárművek száma, valamint a szállítás jelentős része a vasútról a közútra került át.

A városi levegőben az antropogén eredetű NO_x 47%-át, a CO 65-80%-át, a szénhidrogének 50%-át bocsátják ki a gépjárművek. A város közlekedési eredetű levegőterhelés csökkentésében igen jelentős szerepe van a kiépült városi körgyűrűnek, mely a fenti főútvonalak forgalmát a városon kívül vezeti el. Az elkerülő útvonalak

ellenére az országosan megfigyelhető tendenciához hasonlóan Vas megye városain belüli közlekedés is számottevő.

Szombathely város három országos főút - 86-os főút, a 87-es főút és 89-es főút - csomópontjában fekszik. A 86-os, a 87-es és a 89-es főút teljes egészében megkerüli a várost, gyakorlatilag mentesítik a várost az átmenő forgalomtól.

A közúti közlekedés szén-monoxid, nitrogén-oxidok szálló por és benzol kibocsátása kimutatható az utak mentén.

A térségben a kerékpárutak fejlesztése, bővítés, az egyre elterjedtebb kerékpár használat is elősegíti a levegőterheltség csökkentését

Lakossági és intézményi tüzelés, fűtés:

Vas megyében a megyeszékhely Szombathely város lakásainak 55-60 %-a gázfűtéssel üzemel, továbbá a város lakásainak megközelítőleg 35 %-át a Szombathelyi Távhőszolgáltató Kft. látja el hővel.

A jó szabályozási lehetőség következtében a gáztüzelés viszonylag kismértékű szén-monoxid kibocsátást eredményez. Mivel a gáz kéntartalma jelentéktelen, gyakorlatilag a kén-dioxid kibocsátás elhanyagolható. A magas égési hőmérséklet miatt nitrogén-oxid kibocsátással kell számolni, de nem keletkezik a vegyes tüzelésre jellemző salak és hamu, mely kiporzása révén, illetve hulladékként (elhelyezési problémák) okoz zavaró hatást.

A térség településein a családi házas beépítésű területeken leggyakrabban használt megoldás a kályha és a kandalló, amelyet szinte kizárólag fával fűtenek. A fa égetésekor azonban megjelenik a szén-monoxid, elégetlen szénhidrogének és a szállópor légszennyező anyag is.

A fosszilis energiahordozó készletek végesek, ráadásul ha növekvő energiaigényünket kizárólag ezek felhasználásával akarjuk kielégíteni, az a környezetszennyezés további fokozásával jár.

Az alternatív energiaforrások jelentősége, hogy használatuk összhangban van a fenntartható fejlődés alapelveivel, és nem okoznak környezet szennyezést

A kibocsátások csökkentésének módja megújuló, alternatív energiák - a napenergia, szélenergia, vízenergia, biomassza és a geotermikus energia - használata.

Vas megye területén, de különösen a városokban (hasonlóan az ország valamennyi településéhez) az utóbbi évtizedben ismét növekedésnek indult a szálló por, azon belül is elsősorban a PM10 frakciója imissziós értéke.

Szombathely város imissziós méréséhez telepített, manuális mintavételi állomások kerültek felállításra az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat (RIV) keretein belül. „Szombathelyen 4 RIV mérőponton történik imisszió mérések.

Pályázati forrásból 2013. áprilisában megvalósításra és beüzemelésre került egy folyamatos mérést lehetővé tevő automata mérőállomás is a Szombathely, Markusovszky Lajos utcában, mely a városi háttérszennyezettséget vizsgálja.

Vas megyében térségében a légszennyezés elsősorban a közlekedéshez kapcsolódik, továbbá légszennyezettség szempontjából azok a térségek számítanak erősen terheltnek, amelyekben jelentős ipari tevékenység található.

Zajterhelés szempontjából a az alábbi zajforrások vizsgálata szükséges:

- közlekedési jellegű zajforrások (közúti, vasúti)
- ipari (mezőgazdasági) jellegű zajforrások

A multinacionális cégek mellett mindenképp megemlítendő a kis- és középvállalkozások is, melyek szerves részét képezik a térség gazdaságának. Egyéb jellegű zajforrások (kereskedelmi-, vendéglátó-, kulturális- és sportlétesítmények zajforrásai)

Közlekedési zajterhelés:

A városok forgalmának csökkentésében jelentős szerepe van az utóbbi évtizedben fokozatosan kiépülő körgyűrűk, elkerülő utak

Vas megye a szomszédos Ausztria és Szlovénia közúti és vasúti közlekedési kapcsolatában jelentős európai és országos hálózati fejlesztések történnek. Ezek az "M8" gyorsforgalmi út és az "M86" gyorsforgalmi utak, amelyek a súlypontos Győr összeköttetését a D-i tengeri kikötők irányába és a nyugati országrész K-NY-i tengelyeként aktuális fejlesztési prioritást élvező Körmentet és Szentgotthárdot elkerülő tengely elemeként érvényesülnek. Ezek a főutak 2x2 sávossá bővítése igen jelentős területfoglalással és védett természeti környezeti területek érintésével, termőföld igénybevételeivel, víz- és vadgazdálkodást érintő változásokkal jár. Ugyanakkor a jelentős nehézgépjármű forgalom növekedés és tranzit forgalom bővülés csökkentheti az eddig sugaras közlekedési hálózatból fakadó baleseti mutatókat és légszennyezést.

Ipari jellegű zajforrások terhelő hatása kisebb területet érint, hatása azonban koncentráltabban jelentkezik. A jelentősebb, illetve zavaró hatású üzemi jellegű létesítmények elsősorban ipari-gazdasági terület-felhasználási funkciójú területeken, (Gip) működnek, illetve a fejlesztések során oda települtek.

A kisebb kapacitású, illetve kevésbé zavaró hatású üzemi jellegű létesítmények a kereskedelmi, szolgáltató funkciójú (Gksz) területre települtek. Ezek zajhatása, elsősorban a lakóterülettől való nagyobb távolságból adódóan nem jelentenek terhelő hatást.

Vas megye zajhelyzetét meghatározó domináns forrás a közúti közlekedés. A közúti közlekedésből eredő zajszint mértéke, nemcsak a városon áthaladó országos közutak nyomvonalai mentén magas szintű, hanem a települések összegyűjtő-összekötő útjai mentén is.

Vízvédelem

Vas megye területét összesen 19 **felszín alatti víztest** érinti.

A megye csaknem teljes területén a felszínközélen sekély porózus víztestek találhatók (összesen 5 db). Ezek közül a legjelentősebb a Rába és a Marcal alegység területére esik, míg a megye déli részén kisebb területet a Zala alegység, ill. a Mura alegység érint. Ezen kívül a Kőszegi hegység területén ill. Celldömölk térségében két kis foltban a sekély hegyvidéki víztestek (kettő darab) találhatók a felszínközélen. Előbbi a Rába alegység, utóbbi a Marcal alegység területére esik.

A hidegvizes felszín alatti porózus víztestek száma szintén 5 db. Ezek a sekély víztestek alatt helyezkednek el, több száz méteres mélységig. A hegyvidéki víztestek a sekély hegyvidéki víztestekkel azonos területen helyezkednek el.

A hideg vizes víztestek alatt a megye csaknem egész területén megtalálhatók (kivéve Jánosháza térsége) a porózus termál víztestek (két víztest).

A mezozoós alaphegységi képződményekben tárolódó karsztvízzel érintett karszt felszín alatti víztestek közül három érinti a megyét. A legjelentősebb a Celldömölk-Körmend vonaltól délkeletre húzódó terület. Ezen kívül Bük és Sárvár környékén kisebb foltban fordul elő egy-egy karsztos víztest, amely termálvizet tárol.

A fent ismertetett felszín alatti vizek közül a hideg vizeknek legfontosabb szerepe az ivóvízellátás biztosításában van.

1994-ben országos program indult a stratégiai vízkészletek védelem alá helyezésére. Vas megyében 3 db távlati vízbázist jelöltek ki (Vát, Ikervár, Csákánydoroszló), amelyeket a távlati ivóvízbázisok megnevezéséről, valamint az egyes távlati ivóvízbázisokkal érintett települések jegyzékének megállapításáról szóló 22/2016. (VI. 15.) BM rendelet is megerősít. Vas megye területén 35 db előzetesen vagy határozattal kijelölt sérülékeny ivóvízbázis található. A vízbázisok közül a védőterületek meghatározásra kerültek a nagyobb vízművek esetében, mint pl.: Bejcgertyános-Nyögér, Bük, Kőszeg Róti-völgyi, Körmend, Szombathely Területi Vízmű vízbázisai (Déli, Újperinti, Perenye, Sárdéri, Balogunyomi és a Kenézi), Sárvári, Celldömölk vízbázisokon. Bozsok és Velem községek üzemelő sérülékeny ivóvízbázisának (hasadékvízbázis) hidrogeológiai védőterülete 2011-ben került kijelölésre.

A szolgáltatott ivóvíz vonatkozásában nyilvántartott minőségi kifogással érintett települések száma Vas megyében:

- arzéntartalom miatt érintett 21 település;
- ammóniumtartalom miatt érintett 11 település.

A felszín alatti víztartalékok utánpótlását a csapadék beszivárgása biztosítja. Vas megye ugyan az ország egyik legcsapadékosabb területe, ám a klímaváltozás következtében itt is csökken a lehulló csapadék mennyisége, amivel párhuzamban a beszivárgás is mérséklődik. A megye felszín alatti vízbázisai közül a Szombathely és Kőszeg tengely, a Répce-sík nagyközségei, a Rába-sík Rábapaty-Csöngé-Ostffyasszonyfa térsége, valamint Sárvár és Körmen, az Felső-Zala-völgy pankaszi ivóvízbázisai a nagyon klímaérzékeny vízbázisok közé tartoznak, így védelmük fokozott odafigyelést igényel.

Vas megye kedvező hidrogeológiai adottságainak köszönhetően jelentős mennyiségű, kitermelhető termál- és gyógyvízzel rendelkezik. A megye hévízkészletét a szénhidrogén kutatófúrások tárták fel. 70°C feletti hévízkút található Sárvár, Vasvár, 50°C feletti Bük, Kemeneskápolna, Hegyháthodász térségében, további 19 kút 30°C feletti hőmérsékletű vízforrásra települt. A feltárt hévízkészletek biztosítják a gyarapodó és bővülő fürdők termál- és gyógyvíz igényét. A megyében termálfürdő üzemel Szombathelyen, Borgátán, Vasváron és Szentgotthárdon. Gyógyvízzel rendelkező fürdők: Büki Gyógyfürdő, Sárvári Gyógyfürdő, Celldömölkön a Vulkánfürdő és Mesteri fürdő (Szeleste gyógyfürdője 2009 óta nem üzemel). A megye kiemelkedő termálvízkészlete, továbbá a már megfűrt, de elfojtott, jelenleg nem hasznosított kutak lehetővé teszik a hévizek nagyobb arányú, sokoldalú hasznosítását, elsődlegesen a gyógyturizmus és a geotermikus energia hasznosítása területén. Fontos megemlíteni, hogy a védett természeti területen található lefojtott termálkutak környékén nem lehet építeni, miközben a termálvíz hasznosítás megtérülését nehezítik a visszasajtolás magas költségei. Ezért célszerű olyan hasznosítási megoldásokban gondolkodni, amelyek a termálvizet hőmérsékletétől és szennyezettségi állapotától függően egy kitermelésen belül többféle célra (pl. gyógykezelés, wellness, energiaellátás, melegházi növénytermesztés, haltenyésztés) hasznosítják.

Vas megye földrajzi elhelyezkedése, éghajlati és domborzati adottságai következtében felszíni vizekben is gazdag. Egyetlen folyója a Rába, főbb mellékvízfolyásai a Gyöngyös, Pinka, Répce, Sorok-Perint. A Zala felső vízgyűjtőterületén a bővízű Órségi kis patakok találhatóak, míg a megye legdélibb részén a Mura vízgyűjtőhöz tartozó Kerka patak folyik. A legjelentősebb tavak: Szajki-tó, Gersekaráti-tó, Vadása-tó, Bajánsenyeyi-tó, Máriaújfalui-tó, valamint Döröskei-tó.

Vízgazdálkodási szempontból a legjelentősebb Rába vízgyűjtőn, 31 kijelölt felszíni víztest található, amelyekből 30 természetes. Ennek harmadrésze erősen módosított kategóriába tartozik. A felszíni víztesteket érő terhelések jellemző hajtóereje a mezőgazdaság, ipar és árvízvédelem, ezek mellett az energiatermelés, a településfejlesztés valamint a turizmus és rekreáció.

A vízvédelemmel és a fenntartható vízhasználattal kapcsolatos jelentősebb terhelések a következők.

- A települések esetében pontszerű terhelést jelentenek a szennyvízbevezetések és a hulladéklerakók. Ipar tekintetében szintén pontszerű terhelést okozhatnak a kavicsbányák, állattartó telepek, termálvíz, ipari vízbevezetések.
- Az intenzív mezőgazdaság diffúz tápanyag és szervesanyag szennyezést okoz a területen.
- Jelentősnek mondható a megye bizonyos vízfolyásain történt hidrológiai és/vagy morfológiai beavatkozások, amelyek vagy árvízvédelmi vagy rekreációs célból, illetve vízenergia hasznosítás okán történt.
- A klímaváltozásból eredően számos természeti jellegű újszerű hatás éri a megye területét, kiemelve a lehullott csapadék időbeni eloszlásának és halmazállapotának változását, a hőmérséklet emelkedését, valamint a hidrológiai szélsőségek gyakoriságának növekedését, melyek erőteljes hatással vannak már a jelenlegi, és nagy valószínűséggel a jövőbeni vízkészletekre és a víztől függő ökoszisztémákra.

A Rába folyó a szentgotthárdi szakasz kivételével többnyire elfogadható minőségű. A Rába jelentősebb mellékvízfolyásai közül a Lapincs nátrium, illetve a Sorok-Perint tápanyagok vonatkozásában meglehetősen szennyezett. A kisvízfolyások vízminőségi állapota nagyon heterogén, a helyi körülményektől függően. Az esetek többségében a vízfolyásban mért foszfor koncentráció túl lépi a határértéket.

Árvíz- és belvízveszély, vízkárelhárítás

Vas megye árvízi érintettségét alapvetően befolyásolja a Rába vízgyűjtőjéről Ausztriából érkező hirtelen megjelenő heves árhullámok, melyek igen gyakran a völgyet elöntve, ott ideiglenesen tározódva vonul le az időszak körülményeitől függő gyorsasággal. Mindezek miatt igen nagy jelentőséggel bírnak az árvízvédelmi beruházások, fenntartási-, üzemeltetési tevékenységek, az árvízkor szükséges védekezéssel kapcsolatos megelőző- és operatív tevékenység, a védelmi tervek elkészítése, aktualizálása, a nagyvízi mederkezelés és árvízi kockázatkezelés.

A Rábán Szentgotthárd térségében megépült a Lapincs árapasztó vápa, amely megoldotta a város és az ipari park védelmét. A rendszer részeként Csörötnek és Vasszentmihály védelmére védtöltés épült. Csákánydoroszló, Gasztony és Rátót továbbra is védelemre szorul. Az újabb árvízvédelmi fejlesztések (töltésmagasítás, mederbiztosítás, műtárgyrekonstrukció) eredményeként Szentgotthárd, Körmend és Sárvár térségében egyaránt javult az árvízi biztonság.

A Pinka magyarországi szakaszán Vaskeresztes és Horvátlövő települések védelmét kivéve már kiépültek a veszélyeztetett települések védművei.

A Gyöngyös patak árvizei a Lukácsházi árvízcsúcs-csökkentő tározó megépítésével többé nem veszélyeztetik Szombathelyet. A megyeszékhely árvízi biztonságát tovább

javítja az újonnan létesített Dozmati tározó, amely az Aranypatakon a Kőszegi hegy felől érkező intenzív árhullámokat jelentősen mérsékli.

A Répcén az 1965 évi árvíz tapasztalatai alapján létesült a Gőr-Bő árvízcsúcs-csökkentő tározó, a Répcelak térségét védő Répce-árapasztó mellett javítja a völgyi települések árvízvédelmét.

A Kerka nagyobb árvizeit az 1998-as rekord árhullám után létesített Alsószenterzsébeti árvízi tározó csillapítja az alsóbb szakaszon. Kercaszomoron és Bajánsenyén azonban továbbra is okozhatnak veszélyt a nagyobb árvizek.

A Marcal folyó Vas megyei szakasza lakott területen nem okoz árvízveszélyt.

A megye nagyobb vízfolyásai vízkár-elhárítási szempontból rendezettnek tekinthetők, a bel- és külterületi szakaszaik részben az 1965. évi árvíz után a mértékadó vízhozamra kiépültek, azonban 1990-es évek közepén végzett hidrológiai, hidraulikai vizsgálatok és modellkísérletek a mértékadó árvízszint jelentős mértékű emelkedését mutatták. Mindezt a Rába esetében az 2009. évi legnagyobb vízállások, majd a 2013. és 2014. évi árvizek, valamint az elmúlt évek felülvizsgálatai egyértelműen megerősítették.

A megye számos településén a csapadék-elvezető rendszerek hiányosságai fokozott ár- és belvízveszélyt jelentenek. A tapasztalatok szerint a vízelvezető rendszerek nem, vagy csak nagyon lassan épülnek ki, a rekonstrukciók elmaradnak. A klímaváltozás hatásaként egyre inkább szélsőségesse váló időjárási helyzetekben, a csapadék-intenzitás növekedésével a településeken a meglévő csapadékvíz elvezető hálózatok is helyenként elégtelen kapacitásúnak mutatkoznak. A legújabb elvek szerint a települési csapadékvíz-gazdálkodás lenne a kívánatos az összegyűjtött csapadékvíz minél gyorsabb elvezetése helyett. A fekvésük szerint speciális helyzetben lévő települések belterületeinek védelmét, egyben a klímaváltozás hatásainak enyhítését, a vizek helyben tartását szolgálják a záportározók, melyekkel kapcsolatban több beruházás is már megvalósult. Ezeknek a korszerű csapadékvíz gazdálkodási rendszereknek már nem csak a vizet, hanem az ahhoz kötődő szennyezőanyagokat is vissza kell tartani.

A nagyobb települések csapadékvíz -gazdálkodási rendszereinek állapota rendszerint jobb, mint a kistelepüléseké. A városok fejlődésével a zárt csapadékvíz-elvezetési rendszerek fejlesztése is előtérbe kerül. Sok településen problémát okoz, hogy a korábban egyesített rendszerben kiépült csatornarendszer a csapadékhullás idején indokolatlanul nagy vízmennyiséggel terheli a hidraulikailag kisebb kapacitásúra méretezett szennyvíz-tisztító telepeket. Túlterheltség esetén a kevert víz a záporkiömlőkön keresztül közvetlenül a befogadóba kerül (pl. Szombathelyen, mintegy 5 helyen).

Hulladékgazdálkodás

Vas megye területén a hulladék szervezett gyűjtése és elszállítása teljesen kiépült. 2015 januárjától a hulladékgazdálkodási törvény értelmében minden településen kötelezővé vált a szelektív hulladékgyűjtés lehetőségének biztosítása.

Jelenleg a megye területén összesen 5 db kommunális hulladéklerakó üzemel, (Szombathelyen, Kőszegen, Harasztifaluban, Répcelakon és Csepregen) mindegyikük megfelelő műszaki védelemmel ellátott. A lerakók kapacitásai megfelelőek, a szombathelyi létesítmény kapacitásai kétharmadát már kihasználta. Az inert hulladékok lerakására Vönöckön, Vépen, Sótönyban és Sorokpolányban létesült lerakó.

Mindamellett az illegális lerakóhelyek felszámolása – és újabbak keletkezésének megakadályozása – továbbra is fontos kihívást jelent, e tekintetben példamutató országos és helyi kezdeményezésekkel együtt is még rengeteg tennivaló van, erős szemléletformálás is szükséges.

Tápanyag és szerves anyag terheléssel kapcsolatos problémák (szennyvíz-kezelés)

A vízfolyások vízminőségét egyrészt a mezőgazdasági területekről származó műtrágya és vegyszer felhasználás miatti diffúz terhelések befolyásolják. Általános jelenség, hogy a szántóterületek a meder közvetlen közeléig elérnek, ahonnan - védőzónák hiányában - a tápanyag-felesleg gyakorlatilag visszatartás nélkül közvetlenül a mederbe jut.

Az utóbbi évtizedekben a szervesanyag használat ugyan jelentősen visszaszorult a szántóföldeken, azonban a műtrágyákkal koncentrált formában így is nagy mennyiségű elsősorban könnyen oldható ásványi nitrogént juttatunk a mezőgazdasági területekre. A megyénkre jellemző dombvidéki területeken a kiadott műtrágya egy-egy kiadós esőt követően a talaj felszínéről a völgytalpak irányába mozdul el.

További környezeti kockázatot jelent a szennyvíztisztításból származó szennyvíziszapok mezőgazdasági felhasználása. A szennyvízcsatorna hálózat fejlesztése ugyanis együtt jár a kommunális szennyvizek mennyiségének növekedésével. A szennyvíztisztításból pedig egyre növekvő mennyiségben képződik a szennyvíziszap, melynek környezetkímélő elhelyezéséről gondoskodni kell. Vas megyében erre elsősorban a szántóföldi felhasználás terjedt el, azonban a szennyvíziszapok mezőgazdasági felhasználása során számos kritériumnak kell megfelelni. Egyik alapvető követelmény, hogy termőföldre nem helyezhető el határérték feletti káros anyagtartalmú iszap, melynek tényét akkreditált vizsgálati eredményekkel kell igazolni.

A mezőgazdasági eredetű szervesanyagterhelés a rendszerváltozás követő években bekövetkezett drasztikus állatállomány csökkenés miatt jelentős mértékben csökkent. Az állattartó telepeken a szervesanyag kezelés és tárolás elírásait mind a környezetvédelmi, mind a talajvédelmi illetve állategészségügyi hatóságok is ellenőrzik.

A szántóföldön történő hígtrágya felhasználása szintén a talajvédelmi hatóság által felügyelt bejelentési kötelezettség alá eső tevékenység.

A vizek mezőgazdasági eredetű nitrát-szennyezésének megakadályozását külön jogszabályi rendelkezés (un. „nitrátdirektíva”) szabályozza. Nitrátérzékeny területen gazdálkodóknak a mezőgazdasági tevékenység során kötelezően kell alkalmazni a Helyes Mezőgazdasági Gyakorlat előírásait.

A szennyvízhálózatra való csatlakozás aránya 2019-re elérte a megyében a 82,3%-ot – mely azonban az utóbbi két évtized javuló tendenciája ellenére sem éri el még a kívánatos 85-90%-ot. Ugyanakkor ez az érték az országos átlagtól már csak 0,3%-kal marad el.

Ezzel együtt is az idősoros adatokat 2000-től végig követve jól látszik az egyértelmű fejlődés, mind országos, mind pedig a megyei adatsorokat tekintve:

A megye csatornázottsági mutatói a teljes ingatlanállományra vonatkoztatva kedvezőek, azonban az aprófalvas településszerkezet miatt a települések 29%-ában még nem megoldott a szennyvízkezelés. A 62 csatornázatlan településen 2020.01.01-i állapot szerint 16 989 fő élt, ez a megye lakosságának 6,7%-a. Az ellátatlan falvak átlagos lakónépessége 288 fő, a probléma tehát alapvetően az egyébként is kritikus helyzetben lévő törpefalvak körére jellemző, vannak közöttük ugyanakkor városokhoz közel fekvő, viszonylag nagyobb lélekszámú, az aprófalvak kategóriájánál népesebb települések is (pl. Csénye, Győrvar, Kemenesmagasi, Nagysimonyi, Vönöck). Becslések szerint a talajba jutó szennyvíz átlagos mennyisége a megyében eléri az 5000 m³/nap értéket.

Ezen településeken a szennyvízkezelés hiányosságai nem csupán környezetvédelmi, de gazdaságfejlesztési szempontból is problémát jelentenek, tekintettel arra, hogy a vállalkozások fejlesztésének, új telephelyek kialakításának kritikus gátja lehet a szennyvíz-elvezetési/kezelési lehetőségek hiánya. Az ellátatlan települések mellett említést érdemel a meglévő rendszerek fokozódó karbantartási igénye. Az egyes szakaszokon jellemző jelentős infiltráció a tisztítási kapacitások túlterheléséhez vezethet. Az üzemeltetés biztonsága érdekében előtérbe kerül az elavult tisztítótelepek rekonstrukciója, valamint a szennyvíziszap elhelyezésével kapcsolatos kérdések köre. A megyében található nagyobb ipari üzemek kibocsátott szennyvizei zömében előkezelést követően települési szennyvíztisztítóba kerülnek. Ennek következtében jelentős ipari szennyezés nincs.

Természet- és tájvédelem, tájhasználat

A megyében az Országos Jelentőségű Védett Természeti Területek tekintetében számos objektum található. Nemzeti park tekintetében az Őrségi Nemzeti Park említhető, mely 44 048 ha kiterjedésével a megye több mint egy tizedét teszi ki. Emellett két Tájvédelmi Körzet (Ság hegy TK, Kőszegi-hegység TK) a megye két jelentősebb hegyét, illetve hegységét foglalja magába. Természetvédelmi Területek száma 8, ezekkel együtt a védett természeti területek kiterjedése a megye mintegy 14%-át teszi ki, mely az

országos átlagnál (9,2%) jobb. 2020-ban a Természetvédelmi Területek sora eggyel bővült, ugyanis a Jáki kardvirágos erdő TT kihirdetése ebben az évben történt meg. Egy nemzeti park, két tájvédelmi körzet és több helyi vagy országos jelentőségű természetvédelmi terület található. A Natura 2000 területek száma 15, ezek a megye kb. 20%-át borítják, ez megfelel az országos átlagnak. Az ex lege területek közül a lápok száma 116, a földváraké 56, a forrásoké 96, míg a kunhalmoké 3. A vizes élőhelyek általános fogyatkozása miatt, a megye területén található lápok megőrzése különösen fontos feladat.

A megyében egy Ramsari terület is található, ez a Rába völgyének teljes vasi szakaszát foglalja magában.

A megye területének mintegy egyharmada (111 362 ha) a Nemzeti Ökológiai Hálózatba tartozik. Az Ökológiai Hálózat felülvizsgálata 2021-ben történt ez alapján annak kiterjedése a jövőben bővülni fog újabb természetvédelmi szempontból értékes területekkel

Természeti értékeit tekintve Vas megye országosan kiemelkedő jelentőséggel bír. Ez egyrészt pozitívum, mivel a természetes élőhelyek jelentős kiterjedésére lehet turizmust építeni, másrészt a természeti értékek megőrzése jelentős felelősséggel is jár, mivel a fejlesztéseket azokkal összhangban, gyakran jelentős kompromisszumokkal lehet csak megvalósítani. A természetközeli élőhelyek főleg a kedvezőtlen talajadottságú, változatos domborzatú helyeken maradtak még nagy arányban fenn, míg a Szombathely környéki és megye keleti részén lévő döntően agrártájban részesedésük kicsi.

Vas megye több, jellegeiben eltérő kistájat foglal magában. A tájszerkezet eléggé heterogén. A megye keleti részén leginkább alföldi jellegű, szántóföldi gazdálkodással jellemezhető kistájakat találunk. Az alapvetően síkvidéki táj egyhangúságát a Marcal-medencében kisebb szigethegyek (Ság hegy, Kissomlyó) törik meg. A Marcal kiszélesedő völgyében a korábbi lecsapolások ellenére még jelentős kiterjedésben maradtak fenn természetközeli állapotú rétek, mocsarak. A korábbi lecsapolások és a közelmúlt általános szárazodása miatt állapotuk romlik. A Kemenesalja már inkább egy agrártáj, a patakmenti egykori láprétek szinte maradéktalanul az 1980-as években történt meliorációnak estek áldozatul. Az itteni fennmaradt erdőfoltok természetessége rossz, jelentős az idegenhonos ültetvények aránya. A szomszédos Alsó-kemeneshát talajadottságai rosszak, ezért korábban főként legelőgazdálkodás folyt itt. Később az állatállomány csökkenésével a legelők jó részét beerdősítették. Az erdősítés a tájban napjainkban is jellemző, sajnos ez leginkább az idegenhonos akáccal történik, ami természetvédelmi szempontból kedvezőtlen. A Rába-völgy mellett szerencsére nagy kiterjedésben maradtak fent természetközeli állapotú ligeterdőkkel mozaikoló kaszálórétek. A Rába Sárvár alatti szakasza zabályozott, gátak közé szorított. A védett oldalon itt már főleg intenzív szántóföldi gazdálkodás folyik, a természetes élőhelyek kiterjedése alacsony. A hullámtérben is meghatározóak sajnos az idegenhonos fafajokból (nemesnyár, akác) álló ültetvények. A Kisalföldhöz tartozó Rábaköz déli nyúlványa Vas megyét is érinti, ez a kiváló talajadottságú terület döntően szántóföldi növénykultúrákat tartalmaz. Az itteni vízfolyások szabályozottak, természetközeli

élőhelyfoltokat csak a vízfolyások (Kőrös-patak, Répce) mentén találhatók. Ugyanez elmondható a Rábai-terszos Síkról is. Itt a szántók mellett több kisebb-nagyobb erdőfolt is jelen van, de ezek nagyrészt idegenhonos fafajokból (akác, erdei fenyő) állnak.

Az agrárélőhelyekkel jellemezhető viszonylag homogén keleti részekhez képest a megye középső területei már jóval változatosabbak. Domborzatilag ugyan kevésbé tagoltak, de a talajuk már csak kismértékben alkalmas a szántóföldi növénytermesztésre, ezért a természetközeli állapotú élőhelyek már nagyobb kiterjedésben maradtak fenn. Az erdősültség itt már magas, a táj a keleti régióhoz képest jóval mozaikosabb. Az erdők azonban az intenzív gazdálkodás és a magas vadétszám miatt rossz természetességűek. Gyepes kiterjedése napjainkban már csekély, ezek főleg a nagyon kedvezőtlen talajadottságú területeken (Söpte, Vát térsége) maradtak fenn, vagy a vízfolyásokat szegélyezik.

A Szombathely környéki agglomeráció a beépített területek és a vonalas létesítmények (utak, vasutak, villanyvezetékek) jelentős hosszával jellemezhető. Magas továbbá a szántók aránya is. Erdőfoltok és gyepes területek leginkább a Sorok-Perint mellékén maradtak fenn.

A nyugati határszélen lévő Kőszeghegyalja, Pinka-sík kistájai már az előzőekhez képest jobban erdősültek, itt már magasabb a természetközeli erdők aránya is. A rossz talajadottságú talajok miatt a szántóföldi növénytermesztéssel sok helyen felhagytak, így ezekben a kistájokban is nő az erdősített területek aránya.

A Kőszegi-hegység és a Vas-hegy csoport a megye két hegysége, melyek nagyrészt még napjainkban is természetközeli erdőkkel borított. Itt jelentős a védett vagy Natura 2000 területek kiterjedése is. Domináns használati mód az erdőgazdálkodás, míg a gyepgazdálkodás ma már elhanyagolható, így a rétek csak fragmentális kiterjedésben vannak jelen. A hegyláb területeken döntően kisparcellás szőlő és gyümölcsstermesztés folyik, jellemzően kisüzemi szinten. Ezek közül a 2000-es évek elején számos kisgazdaság megszűnt, ez a folyamat összefüggött a falvak népességének csökkenésével. A felhagyott területek viszonylag hamar erdősültek. Ez a folyamat az utóbbi években megfordulni látszik, mivel a határmenti falvakba az ország más régiójából többen beköltöztek és számos felhagyott területet vesznek így újra birtokba.

A Rábától délre elterülő dombvidéki régió a Hegyhát, az Őrség és a Vendvidék néprajzi tájakhoz tartozik. Földrajzilag kevésbé választhatók el: egy központi fennsíkbeli és az azt körülvevő patak völgyekből állnak. A vendvidéki területek azonban a szomszédos Őrséginél jobban tagoltak. A térségben nyugat felé haladva nő az erdősültség és az erdők természetessége is javuló tendenciát mutat. A fennsíkon változó vízhatású fenyő- és tölgyesek, cseres-kocsányos tölgyesek voltak, melyeknek napjainkra szinte hírmondójuk sem maradt. Nagy részüket erdei fenyő ültetvényekre cserélték le. A patak völgyekben a bükkösök és gyertyános-tölgyesek aránya még ma is jelentős. Nagy kiterjedésű bükkösök leginkább a Vendvidéken jellemzőek. A kisparcellás szántóföldi gazdálkodás erősen visszaszorulóban van, jellemzően a felhagyott szántókat karácsonyfatermesztés céljára lucfenyővel ültetik be. Ezekben a tájakban az erdősült

területek aránya az utóbbi évtizedekben jelentősen nőtt, ezzel párhuzamosan a szántók kiterjedése a töredékére csökkent.

Tájképi szempontból a mozaikos, domvidéki őrségi táj és a Kőszegi-hegység kiemelkedő értéket képviselnek. A táj természetes és művi elemi között még viszonylag kevés a táj architektúráját zavaró létesítmény van a megyében, de az utóbbi évtizedben létesült gyorsforgalmi út, szélerőműpark már negatív hatással van a tájképre. A szaporodó naperőműparkok egyelőre csak kis kiterjedésűek, ezért tájképi jelentőségük csekély.

Épített környezet és a kulturális örökség védelme (műemlékek, régészeti lelőhelyek)

Vas megye országos viszonylatban a kulturális örökség értékekben gazdagabb megyék közé tartozik. A helyi építészeti értékek fontos identitás tényezői a településeknek, miközben néhány településen (Kőszeg, Szombathely) a turizmus meghatározó tényezői.

A megyében az alábbi településeken található jelentősebb műemlék, illetve régészeti lelőhely: Kőszeg, Bozsok, Cák, Csepreg, Bük, Szombathely, Ikervár, Ják, Jánosháza, Sárvár, Körmend, Celldömölk, Vasvár, Szentgotthárd, Hegyhátszentpéter, Óriszentpéter, Szalafő, Szarvaskend.

A műemlékek felújítása azonban jelentős anyagi terhet jelent, amelyet magántulajdon esetében a tulajdonosok a legtöbb esetben nem tudnak vállalni. Jellemző a megyében, hogy a műemléképületek többsége volt uradalmi birtok, kastély épület, amelyek nagy része felújításra és hasznosításra vár a jövőben. Ugyanakkor számos nem védett egykori kastély, uradalmi birtok épület is megtalálható a megyében, melyek magas színvonalú hasznosítása még várat magára.

Élővilág

Vas megye természeti értékeinek nagy része védett, illetve Natura 2000 területeken található. A védett fajok előfordulásai leginkább a mozaikos tájszerkezettel jellemezhető régiókban (Hegyhát, Őrség, Vendvidék), valamint a hegyeken (vulkanikus szigethegyek) és a Kőszegi-hegységben található. Az Alpok közelsége miatt a montán fajok aránya a megye nyugati területein jelentősebb, míg a szigethegyeinken a kontinentális vagy szubmediterrán elemek jelennek meg. A változatos domborzati felszínnek és a termőhelyi adottságok miatt a megye kiemelten gazdag védett fajokban, pl. védett növények tekintetében 296 faj jelenlegi vagy egykori előfordulásáról tudunk, ami országosan is kiemelkedő. A magas fajszámot a termőhelyi adottságok változatosságán túl a kisparaszti gazdálkodás élőhelyek mozaikosságának növelésével is előidézte. Az utóbbi évtizedekben a tájhasználat megváltozása miatt a mozaikos tájszerkezet egyre inkább elveszti korábbi jellegét, így az élőhelyek változatossága csökkenőben van. A mezőgazdaság intenzifikációjának növekedése az agroökoszisztéma drasztikus elszegényedését okozza. A megye jelentős területein intenzív szántóföldi vagy erdőgazdálkodás folyik, ezeken a területeken (Szombathely

térsege, megye keleti és északi részei) a természetes élőhelyek napjainkra szinte teljesen megsemmisültek vagy degradálódtak. Az éghajlat szárazodása miatt a vizes élőhelyeink jelentős mértékben alakulnak át, így napjainkban a mezőgazdasági területek fajai mellett leginkább a vizes területekhez kötődő fajok váltak a leginkább veszélyeztetetté. Sajnálatos, hogy a vizek megtartását több helyen a víztározók építésével, mintsem a vizes élőhelyek rekonstrukciójával vagy fejlesztésével tervezik megvalósítani.

3.4.2. Gazdasági bázis

Energiaforrások

Vas megyében nem üzemel 50 MW kapacitást meghaladó közcélú energiatermelő bázis. Szombathely térségében a kutatások során jelentős kitermelhető lignitvagyonot találtak, amely feltárásához azonban sem az érintett települési önkormányzatok, sem a megyei hatóságok nem járultak hozzá. Vas megye déli térségében, a Felső-Zala-völgyben és Hetés térségében a MOL Zrt. a magyar államtól szénhidrogén kutatási koncessziókat kapott, ahol jelenleg is folyik a földgáz kitermelése.

A napenergia hasznosítására vonatkozó igény dinamikus mértékben megnövekedett a megyében az utóbbi években, elsősorban a lakosság részéről, a támogatási rendszerek ösztönző hatásának köszönhetően azonban mind több közintézmény rendelkezik háztartási kiserőmű kategóriába tartozó (50 kW alatti kapacitású) napelemes rendszerrel. Létesültek (pl. Csepreg, Győrvar, Kőszegszerdahely, Nádasd, Sótöny, Vép-Szombathely térségében), illetve tervezés alatt állnak emellett nagyobb léptékű naperőművek (Gersekarát-Sárfimizdó térségében 48-48 MW, valamint Szombathelyen a rekultivált hulladéklerakó területén 1,58 MW teljesítménnyel). A napenergia hasznosításával helyi szinten jelentős energia- és költségmegtakarítás érhető el.

A megújuló energiaforrások közül – az országos átlag feletti erdősültségre alapozva – a biomassza nyújthat a napenergia mellett jelentős hasznosítási lehetőségeket, így az erdőgazdasági hulladékok, a fa- és bútorigipari, illetve egyéb növénytermesztési hulladékok, valamint energetikai célból telepített faültetvények biztosíthatnak elegendő mennyiséget. A megyében jelenleg is működnek biomasszán alapuló távfűtőművek (Körmenden, Pornóapátiban, valamint Szombathelyen, ahol a kapacitások bővítését tervezik), emellett további (kommunális, vagy intézményi, ipari célú) fűtőművek átalakítása/létesítése lehet indokolt.

A megye másik jelentős mennyiségben rendelkezésre álló megújuló energiaforrása a geotermikus energia, amelynek többlépcsős hasznosítását javasolja a megye területrendezési terve. Vas megye területén a szénhidrogén kutatások járulékos eredményeként számtalan szénhidrogén szempontjából meddő kutatás fűrtak, amelyek közül több ma is alkalmas termásvíz kitermelésére.

A bővízü vízfolyások lehetővé teszik a vízenergia bővülő hasznosítását. Ikervárnál 2,4 MW, Kenyerinél 1,5 MW, Csörötneknél 0,5 MW, Körmendnél 0,4 MW, Alsószölnöknél 0,3 MW, Magyarlagnál 0,2 MW, Felsőcsatárnál 40 kW, Pornóapátinál

113 kW, Szentpéterfánál 50 kW, Tanakajdnál 13 kW, Táplánszentkeresztnél 13 kW, Gyöngyöshermánál 13 kW, Gencsapátinál 25 kW, Lukácsházánál 26 kW energiát termelnek a kiserőművek, összesen 5,6 MW kapacitással. A meglévő erőművekből számos felújításra szorul. További 4 rábai vízerőmű telep létesítése még lehetséges. Az ökológia szempontból fontos átjárhatóság a rábai vízerőműveknél csak Körmendnél nem megoldott.

A vízenergia aránya elméletileg növelhető lenne Vas megyében. A rendezési terv preferálható helyként jelöli ki Csákánydoroszló, Molnasszecsőd, Püspökmolnári és Rum településeket, ahol a fejlesztés módját kizárólag az ökológiai igényekkel összehangoltan lehet meghatározni. (A meglévő, Rábán létesült vízerőművek közül a körmendi esetben hiányzik a halak átjutását lehetővé tevő műszaki megoldás.) A területrendezési terv vízerőmű fejlesztési helyként jelöli ki továbbá Nick térségét, majd Körmend, Csörötnek, Szentgotthárd és Alsószölnök erőműveinek felújítását.

Az éghajlati adottságok és az Országos Meteorológiai Intézet által 70 m magasságban végzett szélesség mérési eredményei alapján a megye északi és északkeleti, védett területektől távolabb eső részei alkalmasak a szélenergia hasznosítására. A széltérképek a Kőszeghegylajai kistáj területét, illetve Szombathely, Celldömölk és Jánosháza térségét jelölik ki a szélenergia hasznosítás szempontjából kiváló adottságú területként. A szélenergia hasznosítására a megyében számos helyi kezdeményezés ismert, Vép és Ostffyasszonyfa, illetve Ikervár térségében már üzemelnek szélturbinák (utóbbi helyszínen 17 db, egyenként 2MW teljesítménnyel). További szélenergia telepítésének előkészítésére tettek lépéseket Jánosházán, Szombathelyen, Uraiújfalun, Szelesten, Répceszentgyörgyön, valamint Sárvártól délkeletre és Sitke-Gérce térségében, ezek azonban a szélenergia hasznosításra vonatkozó engedély kiadásának országos szintű korlátozása óta nem kaptak engedélyt.

Mezőgazdaság

A megye területének művelési ágak szerinti megoszlását vizsgálva megállapítható, hogy az országos átlagot egyedül az erdőterület aránya (27,67%) haladja meg. Ezzel szemben az országos átlagot jelentősen alulmúlja a gyepterületek (4,0%), a gyümölcsösök (0,05%) szőlőterületek(0,2%), nádasok (0,09%) és halastavak (0,03%) aránya.

A szántóterületek az országos átlaghoz hasonló mértékben vannak jelen a megyében (47,43%).

Nyilvánvaló, hogy a mezőgazdasági termelés feltételeit elsősorban a környezeti adottságok (pl. domborzat, talaj-, és klímatis viszonyok) határozzák meg. Ebből következően Vas megyében a mezőgazdasági termelés volumenében elsősorban szántóföldi növénytermelés játszik vezető szerepet, a gyümölcs- és szőlő termelés kisebb körzetektől eltekintve (pl. Kőszegi, Vas-hegy, Ság hegy) kevésbé hangsúlyos. A vetésszerkezet alakulásában az elmúlt évtizedben is jelentős változások következtek be. Legjelentősebb csökkenést a takarmánynövények és a cukorrépa vetésterülete

szenvedte el. Míg a gabonafélék illetve az olajnövények (pl. repce) vetésterülete növekedett.

A mezőgazdaságnak, mint elsődleges élelmiszeralapanyag előállító termelő tevékenységnek a megye gazdaságában betöltött szerepét meg kell őrizni. Primer termelő tevékenységén túl a mezőgazdaság a vidéki foglalkoztatás egyik pillére, hozzájárul a vidéki népesség megtartó képességéhez.

A mezőgazdasági termelés során ma már alapvető követelmény a fenntartható földhasználat érvényesítése. Ennek érdekében a mezőgazdasági termelésben is egyre elterjedtebbek az IT-eszközök, GPS-eszközök használata, a térinformatikai alapú precíziós gazdálkodás. A cél a mezőgazdasági termelés során a környezeti igénybevétel csökkentése (pl. kevesebb vegyszerfelhasználás, túltrágyázás elkerülése). A szigorú EU és hazai szabályozás kiemelt figyelmet fordít a felszíni és felszínalatti a mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezés megakadályozására, mely elsősorban a N-trágyák mennyiségi felhasználását korlátozza.

A mezőgazdasági termelés során követelményként kell megfogalmazni a génmódosított szaporítóanyagok használatának tilalmát.

Tovább kell ösztönözni az ökológiai gazdálkodást folytatókat valamint a biotermékek előállításának is nagyobb szerepet kell biztosítani a közeljövőben.

A mezőgazdaságon belül még számos fejlesztési lehetőséget biztosíthat a családi gazdaságok, helyi termelő közösségek, helyi termékek előállítása, termelői piacok létrehozása, támogatása.

Erdőgazdálkodás

A megyében az erdők kiterjedése 95 ezer hektár, mely megyei szinten mintegy 27%-os erdősiséget jelent. Ez az országos átlag (20%) felett van. A leginkább erdősisült területek az Órségben és a Kőszegi-hegységben található. Ezek mellett jelentősebb erdőtömbök található a nyugati határszél mentén, valamint a Kemenesháton (Farkas-erdő). Az erők mintegy fele állami tulajdonban van. A természetes erdők nagy része gyertyános-tölgyes, de jelentősebb a részaránya a bükkösöknek és a cseres-tölgyeseknek. Ligeterdők, láperdők csak fragmentálisan vannak jelen. Az ültetvények közül az erdei fenyő és az akác a legjellemzőbb, utóbbit főleg a megye szárazabb területein ültetik. A lucfenyőültetvények aránya csökkenő, ezek a klíma szárazodása miatt pusztulnak. A támogatásoknak köszönhetően az akácültetvények a gyengébb talajadottságú területeken terjedőben vannak, az inváziós tulajdonságokkal rendelkező akác jelenléte több helyen természetvédelmi problémákat is felvet.

A megye nem védett területein korábban az intenzív erdőgazdálkodás volt a jellemző, ami egykorú, elegyetlen, egy fafajú állományokat hozott létre. Ezek egészségi állapota, ellenállóképessége sem volt jó. A természetszerű erdőgazdálkodás az utóbbi évtizedben a megyében egyre több helyen ölt teret, ami hosszú távon az erdők nem gazdasági

(természetvédelmi, közjóléti) funkcióinak javulását is elősegíti majd. Több helyen történnek törekvések elegendő, többkorú állományok kialakítására. Az erdők felújítását sajnos sok esetben a magas vadléttség gátolja.

Turizmus

A turizmus jelentősége – elsősorban a nemzetközi jelentőségű gyógyfürdőknek köszönhetően – kiemelkedő a megyében. Területe a Nyugat-Dunántúl turisztikai régiójába esik. A vonzerői széles körűek; a legfontosabbakat kiemelve:

- **Gyógy- és termálfürdők** (Bük, Sárvár, Celldömölk, Szentgotthárd, Szombathely, Körmend, Mesteri, Borgáta). A szektor a turizmus alapvető mozgatórugója, a gyógy- és termálvízhez kapcsolódó egészség és wellness turisztikai szolgáltatások, a vendégszákák nagy száma alapvetően Bük-fürdőn és Sárváron koncentrálódik.
- **Épített örökségelemek.** Kőszegi műemlék épületegyüttese a várral, Szombathely 2017-ben felújításon átesett központi barokk tere (Berzsenyi D. tér), a körmenői Batthyány-Strattmann-kastélyegyüttes, az ikervári Batthyány-kastély, a jánosházai Erdődy-Choron-várkastély, valamint a sárvári Nádasdy-várkastély, de ide sorolhatók olyan régészeti emlékek is, mint pl. Savaria római kori emlékei, a vasvári római sánc, stb., melyek jelentős fejlesztésbeli potenciált hordoznak magukban, de akár a megyeszékhely 11-es Huszár úton elterülő egykori huszárlaktanyájának felújításra szoruló épületkomplexuma is, az őrségi szerves épületegyüttes, stb.
- **Védett területek és „zöld folyosók”.** Az Őrségi Nemzeti Park területe, a Kőszegi-hegység és az Írottkő Natúrpark, Ság-hegy, továbbá helyi jelentőségű ill. egyéb védett/zöld területek, melyek a rekreációnak szintén fontos színterei (jeli, kámoni és sárvári arborétumok, szombathelyi és sárvári csónakázótavak, a Rába, Pinkaszurdok, szőcei tőzegmohás rét, horvátnádajai ártéri erdő stb.).
- **Kulturális és táji örökségelemek.** Ide sorolhatók a megye tipikus népszokásai, kulturális hagyományai, melyek közül kiemelendő Szent Márton kultusza, a Szőlő Jövésének Könyve (Kőszeg), a rönkhúzás hagyománya, a Mária emlékhelyek és Mária Út, a szombathelyi Savaria karnevál, stb., valamint olyan táji örökségelemek, mint tipikus mezőgazdasági művelési módok (zártkertek, gyümölcsösök, ill. ezek tipikus művelési módszerei), előbbiekkal összefonódó népi építészeti emlékek (pl. boronaházak, oszkói pincesor), valamint maga az ember alkotta kultúrtáj.

Vízgazdálkodás, szennyvíz-elvezetés

Vas megye településeinek vezeték ivóvízzel történő ellátása az 1990-es évek elejére gyakorlatilag teljesen kiépült. Jelenleg a lakások közel 99,2%-a rendelkezik vízbekötéssel.

Vas megyében az ivóvíz kitermelése nagyrészt mélyfúrású kutakkal, rétegvízből történik. Felszín közeli vízbázis a megyében csak néhány üzemel: a Perenyei és a Kőszegi parti szűrész vízbázis, valamint a velemi és bozsoki források.

Az ivóvíz-hálózat kiépítettsége, a lakóingatlanok lefedettsége megoldottnak tekinthető, ugyanakkor nem hagyható figyelmen kívül a hálózat minősége, a vezetékrendszerek állapotából adódó veszteségek kérdésköre.

A szennyvízhálózatra való csatlakozás aránya 2019-re elérte a megyében a 82,3%-ot – mely azonban az utóbbi két évtized javuló tendenciája ellenére sem éri el még a kívánatos 85-90%-ot. Ugyanakkor ez az érték az országos átlagtól már csak 0,3%-kal marad el.

Ezzel együtt is az idősoros adatokat 2000-től végig követve jól látszik az egyértelmű fejlődés, mind országos, mind pedig a megyei adatsorokat tekintve.

A megye csatornázottsági mutatói a teljes ingatlanállományra vonatkoztatva kedvezőek, azonban az aprófalvas településszerkezet miatt a települések 29%-ában még nem megoldott a szennyvízkezelés. Ezen településeken a szennyvízkezelés hiányosságai nem csupán környezetvédelmi, de gazdaságfejlesztési szempontból is problémát jelentenek, tekintettel arra, hogy a vállalkozások fejlesztésének, új telephelyek kialakításának kritikus gátja lehet a szennyvíz-elvezetési/kezelési lehetőségek hiánya. Az ellátatlan települések mellett említést érdemel a meglévő rendszerek fokozódó karbantartási igénye. Az egyes szakaszokon jellemző jelentős infiltráció a tisztítási kapacitások túlterheléséhez vezethet. Az üzemeltetés biztonsága érdekében előtérbe kerül az elavult tisztítótelepek rekonstrukciója, valamint a szennyvíziszap elhelyezésével kapcsolatos kérdések köre.

A megyében található nagyobb ipari üzemek kibocsátott szennyvizei zömében előkezelést követően települési szennyvíztisztítóba kerülnek. Ennek következtében jelentős ipari szennyezés nincs.

A térség versenyképessége, foglalkoztatás

Vas megye gazdasági teljesítménye 2015-ben az egész ország gazdasági teljesítményének 2,5%-át képviselte, mely arány a 2005-össel egyezik meg, elmaradva a 2000-ben mért 3%-os részesedéstől.

A 2008-as gazdasági válság az országos átlagnál jobban éreztette a hatását a megyében. Az ebből való kilábalás 2015-re megtörtént, ugyanakkor a felzárkózás mértéke az országos trendekhez képest messze alacsonyabb maradt. Nem állnak még rendelkezésre továbbá a COVID-19 járvány hatásait aktuálisan tartalmazó 2020-as GDP adatok sem – de a járvány hatásai értelemszerűen gyökeresen érintik Vas megye gazdaságát is. Ez leginkább a munkaerőpiaci-adatokból látható, a megyében a korábbi tendenciáktól eltérően már 2020 márciusában is emelkedett a regisztrált álláskeresők száma, a drasztikus növekedés azonban az év áprilisában következett be, amikor egy hónap alatt 40%-kal bővült az álláskeresők száma. Májusban tovább folytatódott a növekedés, üteme azonban csökkent az előző hónaphoz képest. A legfrissebb rendelkezésre álló KSH-adatok alapján 2020. első három negyedében a munkanélküliségi ráta „lefutása”

Vas megyében sorra: 1,3%, 3,3% és 1,7% volt. (Követve, de alatta maradva az országos trendeknek: 3,7%, 4,6%, 4,4%.)

Országos viszonylatban azonban a megye gazdasági súlya az egy főre jutó GDP tekintetében megközelítőleg az országos átlagnak felel meg (értéke 2016-ban az országos átlag 98,3%-át, míg 2017-ben 95,6%-át érte el).

A foglalkoztatottak gazdasági szektorok közti megoszlását tekintve Vas megyét az ipar erős dominanciája jellemzi – hasonlóképp Győr-Moson-Sopron megyéhez és gyökeresen eltérve a szomszédos osztrák régióktól:

Régiós szinten, nemzetközi vonatkozásban is szemlélve is szembetűnő az iparban foglalkoztatottak magas aránya, amelynek tekintetében a régióban csak Győr-Moson-Sopron megye előzi meg Vas megyét. Országos összehasonlításban is csak a Közép-Dunántúl – hagyományosan iparosodott – megyéi, valamint a volumenében viszont csekély gazdasági súlyt képviselő Nógrád megye mutat azonos nagyságrendű értékeket:

A Vas megye területén működő vállalkozások jelentős része az Ipari park címmel rendelkező területeken működik. 1997-ben – az országban elsők között – 3 település ipari területe kapott Ipari Park címet: Szombathely, (Claudius Ipari és Innovációs Park), Sárvár (Flextronics Ipari Park) és Szentgotthárdi Ipari Park (osztrák-magyar határon átnyúló). A későbbi években az alábbi települések ipari területei kapták meg a címet: Celldömölk, Répcelak, Körmend, Kőszeg (Alpok Ipari Park és Kőszegi Ipari Park).

A műszaki infrastruktúra hálózat

Közúthálózat

Az országos közutak hossza tekintetében megállapítható, hogy Vas megye területi arányához (3,6%) képest magasabb a részesedése (5,0%), ami a települések sűrűségéből következik.

Az országos közutak megyei mellékúthálózata döntően megfelel a megye geográfiai viszonyainak és sajátos településhálózatának. Vas megye mellékútjainak hossza (1 212 km) az országos mellékúthálózat 5,3%-át képviseli. Fontos kiemelni, hogy a megye méretéhez viszonyított sűrűbb és hosszabb közúthálózat fenntartása jelentős feladatot jelent, így folyamatos az igény az utak felújítására.

Vas megye közúthálózatának gerincét képező főúthálózat legfontosabb elemei a meghatározóan K-Ny-i irányú 8, 88, 89 sz., és az észak-déli irányú M86/86, 84, 87 sz. főutak. A megye főúthálózatát a Szombathely központú sugaras szerkezet jellemzi, a 8 és 84 sz. főutak kivételével meghatározóan a megyeszékhely elérhetőségét szolgálják.

Közúti határátlépő pontok

Miután Vas megyének 33 települése az európai unió schengeni belső határszakaszán van, ezért különösen fontos ezen települések és kapcsolódó térségek számára a határ átjárhatóságának biztosítása.

Új közúti határátkelő pontot terveznek Szentgotthárd térségében, a 8-as gyorsforgalmi utak fejlesztésével egyidejűleg.

Szlovénia felé: Magyarszombatfa–Prosenjakovci (Pártosfalva); Bajánsenye–Hodoš (Hodos); Kétvölgy (Verica)–Cepinci (Kerkafő); Felsőszölnök (Gornji Senik)–Martinje (Magasfok) települések között, mindösszesen négy átkelő áll rendelkezésre.

A határmentén további átlépő pontok működnek a gyalogos, kerékpáros túrázás határon átnyúló tájakat is felfedező ösztönzése érdekében.

Vasúti közlekedés folyamatos korszerűsítése

A vasútvonalak hossza a megyében 305 km, ebből csupán 18 km a mellékvonal (Szombathely–Kőszeg viszonylat)⁵. A megye vasúthálózata a Porpác–Szombathely és a Celldömölk–Boba szakasz kivételével egyvágányú (kétvágányú pályarész 24,3 km), az említett mellékvonal kivételével villamosított, általában 80-120 km/h engedélyezett sebességgel. 2009-2012 között megvalósult a Sopron–Szombathely–Szentgotthárd vasútvonal korszerűsítése, teljes szakaszon történő villamosítása, majd 2015-2016-ban a Szombathely–Csorna–Hegyeshalom és a Szombathely–Zalaszentiván vonalak villamosítása és korszerűsítése. A korszerűsítés eredményeként ezeken a szakaszokon a menetidő jelentősen csökkent.

A megye vasútvonalainak hálózati szerepe kiemelt jelentőségű, mert mind a tranzitszállításban, mind a hazai forgalomban fontos irányokat szolgálnak ki. Ez egészült ki a szlovén, adriai vasúti kapcsolat kiépülésével, amely tovább növelte a megye vasúti potenciálját. A megyében több fontos vasúti csomópont (Szombathely, Celldömölk, Boba) is található, melyek az észak-déli és kelet-nyugati irányok gyűjtő-elosztó állomásai.

Fenntartható közlekedés, intermodalitás, kerékpáros közlekedés

Vas megye centrális térszerkezete, a naponta ingázók magas száma miatt különösen fontos a fenntartható közlekedési módok – beleértve ebbe az intermodális megoldások alkalmazását –, így a vasút szerepének kiemelését.

Az (intermodális) közlekedési megoldások között kiemelt jelentősége van Vas megyében a kerékpárnak is. Szombathely valamennyi GYSEV állomás közül a legmagasabb számot produkálja a kerékpáros érkezések és indulások számát tekintve. A megyeszékhely jelentőségét ebből a szempontból jól mutatja a B+R kapacitás elégtelen volta, melynek magyarázata, hogy az ingázó munkavállalók jelentős része az itt állandóan tárolt kerékpárral éri el a városszéli termelőüzemeket.

Az elmúlt évtizedben megvalósított fejlesztések eredményeként jelentősen javult egyrészt a Szombathelyen, valamint a nagyobb városokon belüli kerékpárút-hálózat sűrűsége, másrészt a megyeszékhely közvetlen vonzáskörzetét adó települések kerékpáros megközelíthetősége.

A konkrét infrastrukturális fejlesztések mellett jelentőséggel bírnak azok a szervezési elemek, melyek tekintetében szintén jelentős fejlesztések történtek az elmúlt években.

Ilyen elem mindenekelőtt a Bett&Bike rendszer vasi bevezetése, mely címet első körben 17 Vas megyei szálláshely kaphatott meg, a szakképzett túravezetők rendelkezésre állása (fogyatékkal élők vezetésére is), kerékpárutak minősítési rendszerének bevezetése és kapcsolódó felmérések, szükséges marketing-tevékenységek, melyeknek a COVID-19 járványhelyzet rendeződése után minden bizonnyal még inkább hangsúlyos szerepe lesz Vas megye turisztikai pozícionálásában.

Energiaellátás

Az egy főre jutó villamos-energiafogyasztás 2016-ban a megyében 2 074 KWh/év, míg a gázfogyasztás ugyanekkor 886 m³ volt lakosonként .

Távhő-rendszerrel és melegvíz-hálózattal a megyében 7 település rendelkezik, a távfűtésbe bekapcsolt lakások aránya 2019-ben 14% volt. A távhőszolgáltató rendszerek alkalmasak arra, hogy az energiaellátás módjának megváltoztatásával hatékonyabban, nagyobb lakónépességet érjenek el, amihez szükséges a távhővezetékek hőveszteségének minimalizálása, illetve az épületek energetikai jellemzőinek javítása.

3.4.3. Társadalmi környezet

A népesség területi elhelyezkedése

Vas megye településhálózatának legfőbb jellemzője a kisvárosok köre és aprófalvas jellege. Sajátos településstruktúráját jellemzi, hogy 216 településéből 137-ben alacsonyabb a lakosság száma, mint 500.

A megyében a 2020. január 1-i állapot szerint a 254 137 főnyi lakosság 61,7%-a él a megye 12 városában, ami jelentősen elmarad a 70,4 %-os országos szinttől. Ennek fő oka egyrészt a kistelepülések rendkívül magas száma és aránya, másrészt a Szombathelyen kívüli városok viszonylagosan kis mérete.

A megye egyik sajátossága, hogy egyszerre vannak jelen a központi települések és az egészen apró falvak. Míg a központi települések, illetve a relatív erősebb gazdasági potenciállal rendelkező városok agglomerációjába tartozó falvak jövője biztosított, addig egyes, a megye periferiáján, a térségközponttól távolabb eső, nehezen megközelíthető kistelepülések fennmaradása a jövőben veszélybe kerülhet.

A foglalkoztatás és foglalkoztatás szerkezete

A megyében a jelentősebb foglalkoztatók az iparban találhatók, ezt követi a humán-egészségügyi, szociális ellátás, majd az oktatás, kereskedelem, gépjárműjavítás és a közigazgatás.

A mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya mintegy 3 %.

2020. I. félévében az összes foglalkoztatott 60,6%-a fizikai, míg 39,4%-a szellemi foglalkozású volt a megyében.

A járvány következtében a foglalkoztatottak száma csökkent, a nyilvántartott álláskeresők száma munkanélkülieké nőtt. Az adatokból egyértelműen érzékelhető a koronavírus-járvány hatása. A megyében a 2020. év átlagos értéke az előző évi állapot 150%-át érte el, míg országosan ez az adat 126%. Az eltérésre részben magyarázatot adhat a turizmus viszonylag magas részaránya, valamint az ausztriai ingázás jelentős súlya. Mindkét terület (ágazat) fokozottan kitett a járványhelyzet miatti korlátozó intézkedésekből fakadó nehézségeknek.

A szabadidő eltöltése, helyi kultúra

Vas megye kulturális szférájának néhány kézzel – statisztikai adattal – fogható jellemzőjét az alábbiakban ismertetjük:

Könyvtári, levéltári „alapinfrastruktúra” és azok használatának vonatkozásában:

- Mind a levéltárak számát, mind a levéltári kutatókat tekintve Vas megye országos összehasonlításban lakosságárányosan jobban szerepel (3,5 ill. 2,8%).
- A munkahelyi, felsőoktatási könyvtárak adatait tekintve Győr kiemelkedik a régióból – ez értelemszerű, ismerve a szomszéd megyeszékhely erős ipari és felsőoktatási hátterét.
- A települési könyvtárakat tekintve viszont Vas megye messze a régiós és országos átlag felett szerepel, beleértve ebbe a kölcsönzött könyvtári egységek magas számát (910 251) is.

Ismeretterjesztő, közművelődési rendezvények vonatkozásában:

- A megye kifejezetten erős kulturális és rendezvényszektorral bír – a kulturális rendezvényeken részt vevők száma (1 311 784 fő) mind Zala, mind Győr-Moson-Sopron megye hasonló értékeit is meghaladja.
- Az egy férőhelyre jutó mozielőadások számát tekintve a középmezőnyben helyezkedik el a megye.
- A múzeumi kiállításokat tekintve viszont megint csak jól szerepel országos összehasonlításban, messze a lakosságárány fölött (3,3%). A múzeumok látogatóinak száma 250 ezer fő volt, ami azonban jelentősen elmarad a szomszédos megyék értékétől.

Színházi szektor

- Vas megyében 2018-ban 775 színházi előadásra 104 136 látogató jutott.
- Az átlagos nézőszám – 134,4 – alatta maradt mind az országos, mind a két szomszéd megye hasonló értékeinek.

A megye életében nagy szerepet töltenek be továbbá a kulturális, hagyományőrző rendezvények, mint pl. Savaria Karnevál, Kőszegi Ostromnapok, Bartók Szeminárium, Nemzetközi Néptáncfesztivál Sárváron, és további programok.

Kőszegen már közel 40 éve szervezik nyáron a Várszínházban a szabadtéri színházi előadásokat, ami Vas megyében a nyár egyik meghatározó művészeti rendezvénysorozata.

A megye néprajzi örökségének, épített értékeinek kiemelt bemutatóhelyei: a pityerszeri és szombathelyi skanzen, valamint a cáki pincesor, illetve az oszkói hegypásztori pincék. A megyében jelen vannak a hagyományos kézműves mesterségek, melyek közül az Őrségben a fazekas tevékenység a leghíresebb.

A népesség életminősége és egészségi állapota, esélyegyenlőség

Vas megye korfája egy fokozatosan öregedő társadalmi struktúra képét mutatja, ahol a legnépesebb 40-44-es korosztályt („Ratkó-unokák”) követően jóval kisebb létszámú korcsoportok követik, összefüggésben az éves születések valamivel 2 000 fölötti számával

A természetes szaporodás megyén belüli eloszlása minden esetben negatív, vagyis fogyást jelent.

A negatív értékeket képes részint korigálni a vándorlási egyenleg, mely 2019-re a Körmentdi és a Sárvári járás kivételével minden esetben pozitív értéket mutat.

A születéskor várható átlagos élettartam 2019-ben Vas megyében nők esetén 79,7, míg férfiaknál 73,1 év volt, mely mindkét esetben magasabb a vonatkozó országos értékeknél (79,3 és 72,7 év).

Kórházak

2000-2019-es adatsorok minden területi dimenziója mentén a kórházi ágyak egyöntetű csökkenése rajzolódik ki, melynél Vas megye 2010-2019 között csak kismértékben üt el a trendtől. Ugyanez mondható el a tízezer lakosra jutó kórházi ágyak vonatkozásában is.

A szociális ügyek kapcsán a leszakadó, perifériára kerülő települések és társadalmi csoportok felzárkóztatása, komplex fejlesztése. Az esélyegyenlőség, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok bevonása horizontális célként jelenik meg a koncepcióban. A bentlakásos idősgondozás, annak egészségügyi felügyelete, az idősek veszélyeztetése okán – különösen a nagy létszámú otthonok esetében - fokozott figyelmet kíván.

A népességmegtartó képesség, esélyegyenlőség

A megye térszerkezetéből és földrajzi fekvéséből adódóan az ingázásnak – mind a megyeszékhely felé, mind pedig Ausztria irányába – kiemelt jelentősége van. A belső ingázás dinamikáját mutatja, hogy a Közlekedéstudományi Intézet 2017-es felmérésében részt vett adatszolgáltatók szerint az 50 fő feletti létszámot foglalkoztató szombathelyi szervezetek mindösszesen 8 335 vidékről bejáró dolgozót foglalkoztattak. Szombathely városa egésze egy átlagos munkanapon kb. 10 000 főre tehető bejárót fogad. Szombathely kiemelkedő munkaerő-vonzó képessége a 2011-es népszámlálás eljárókra vonatkozó adatsorából is kiviláglik – ahol a Szombathely környéki település-gyűrű munkavállalóinak döntő többsége (75% fölötti arányban) munkaerő-kibocsátó, döntően Szombathely irányába

Szombathely kisebb mértékben munkaerő-kibocsátó is, ahonnan a népszámlálás időpontjában a foglalkoztatottak 15,2%-a ingázott el.

Az Ausztriába ingázó munkavállalók vonatkozásában érdemi adatokkal a hazai statisztika nem rendelkezik - a 10 évente esedékes népszámlálási kérdőív metodikai korlátaiból kifolyólag az el- és bejárás településére rákérdez ugyan, de csak belföldi vonatkozásban -, míg az osztrák munkaügyi statisztika nem foglalkozik a kibocsátás NUTS-III (megyei) szintjével, nem is beszélve a szürkegazdaság kérdéséről. Mindenesetre az átnyúló mozgások dinamikáját jól mutatja, hogy egy, a Régiók Bizottsága által 2016-ban kiadott dokumentum a térséget az Unió egyik legdinamikusabb mozgásokkal jellemzett határtérségei közé sorolja.

A megye jelenlegi lakásállományának tagozódásában jól tükröződik a térszerkezeti megoszlás. Jól látható, hogy a megye Rábától délre és keletre található aprófalvas települések lakóházainak legjelentősebb része továbbra is 1946 előtt épült épületekből áll. Értelemszerűen kivételt képeznek a járásközpontok, és közvetlen környezetük. Szombathely környéki települések lakosságszámának növekedését alapvetően a Szombathelyről kiköltöző családok táplálják.

3.5. A koncepció megvalósulásával közvetlenül vagy közvetve környezeti hatást kiváltó tényezők, okok feltárása

A vizsgálat keretében az alábbi táblázatban összegzésre kerül, hogy a területfejlesztési koncepció általános, stratégiai célrendszerének, valamint a prioritások egyes elemei, az azokban megfogalmazott célok teljesülése esetén mely környezeti elemekre gyakorolnak közvetlen, vagy közvetett hatást.

| Általános célok | Talaj | Levegő | Víz | Táj, tájkép | Ökológiai rendszer | Épített környezet | Emberi egészség |
|--|-------|--------|-----|-------------|--------------------|-------------------|-----------------|
| 1. Stabil, válságálló, versenyképes gazdaság | + | + | ++ | + | ++ | 0 | + |
| 2. Élhető települések és javuló környezeti állapot | ++ | ++ | ++ | ++ | ++ | + | + |
| 3. Gyarapodó tudástőke | 0 | + | 0 | + | ++ | + | + |
| általános cél intézkedéseinek megvalósulása és az adott környezeti elemre gyakorolt hatás: ++ erős, közvetlen hatás, + közvetett hatás, 0 nincs hatás | | | | | | | |

| Stratégiai célok | Talaj | Levegő | Víz | Táj, tájkép | Ökológiai rendszer | Épített környezet | Emberi egészség |
|---|-------|--------|-----|-------------|--------------------|-------------------|-----------------|
| 1. Szombathely és vonzáskörzetének dinamizálása és a város élhetőségének fokozása | 0 | ++ | ++ | ++ | ++ | + | ++ |
| 2. A térségi (al)központok dinamizálása és elérhetőségük javítása | + | ++ | + | + | ++ | + | + |

| | | | | | | | |
|--|----|----|----|----|----|----|----|
| 3. A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével | + | + | + | + | ++ | + | ++ |
| 4. A környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása | + | ++ | ++ | + | ++ | + | + |
| 5. Nemzetközi közlekedési hálózatokba történő integráltság elmélyítése | + | ++ | 0 | ++ | ++ | + | 0 |
| 6. Közszolgáltatások klímabarát fejlesztése | 0 | ++ | 0 | ++ | ++ | + | ++ |
| 7. A belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése | ++ | ++ | ++ | ++ | ++ | ++ | + |
| stratégiai cél intézkedéseinek megvalósulása és az adott környezeti elemre gyakorolt hatás: ++ erős, közvetlen hatás, + közvetett hatás, 0 nincs hatás | | | | | | | |

| Prioritások | Talaj | Levegő | Víz | Táj, tájkép | Ökológiai rendszer | Épített környezet | Emberi egészség |
|--|--------------|---------------|------------|--------------------|---------------------------|--------------------------|------------------------|
| 1. Gazdaságfejlesztés | + | ++ | ++ | ++ | ++ | + | + |
| 2. Turisztikai feltételrendszer fejlesztése | 0 | + | + | + | ++ | + | ++ |
| 3. Humán közszolgáltatások fejlesztése | 0 | + | 0 | 0 | 0 | + | ++ |
| 4. Egészséges környezet fejlesztése | ++ | + | ++ | 0 | + | + | ++ |
| 5. Közlekedésfejlesztés | + | ++ | 0 | ++ | ++ | + | + |
| prioritások megvalósulása és az adott környezeti elemre gyakorolt hatás: ++ erős, közvetlen hatás, + közvetett hatás, 0 nincs hatás. | | | | | | | |

3.6. A koncepció megvalósítása esetén várható, a környezetet érő hatások, környezeti következmények előrejelzése

A területfejlesztési koncepció javaslattevő fázisában kijelölésre kerültek a célok elérését szolgáló prioritások is. Ezek a prioritások a következők:

1. Gazdaságfejlesztés (KKV-szektor beruházásainak ösztönzése, digitalizáció szintjének növelése, kutatóbázisok fejlesztése)
2. Turisztikai feltételrendszer fejlesztése (aktív-turisztikai vonzerők fejlesztése, hálózatba szervezése, szálláshelyek kapacitás-, és minőségfejlesztése)
3. Humán közszolgáltatások fejlesztése (oktatási rendszerek fejlesztése, egészségügyi ellátás fejlesztése, szociális ellátórendszerek fejlesztése, foglalkoztatás-politikai beavatkozások)
4. Egészséges környezet fejlesztése (környezetvédelmi alpinfrastruktúrák fejlesztése, klímaváltozással kapcsolatos felkészülés támogatása, megújuló energiaforrások kiaknázása)
5. Közlekedésfejlesztés (nagyterületi közlekedési rendszerek elérhetőségének javítása, alsórendű közlekedési hálózatok minőségfejlesztése, közösségi közlekedés infrastrukturális és szervezeti háttérének fejlesztése, kerékpáros közlekedés fejlesztése)

Az előzőekben felvázolásra került, hogy a Koncepcióban megfogalmazott célok, prioritások a környezetre milyen közvetlen, illetve közvetett hatást gyakorolhatnak. Összefoglaló jelleggel elmondható, hogy a Koncepció nem tartalmaz feloldhatatlan környezeti konfliktust sem az átfogó célok, sem a stratégiai, sem pedig a prioritások szintjén sem.

A Koncepció teljes egészét áthatja a környezet iránt érzett érzékenység, számos megfogalmazott cél integrálja a környezeti szempontokat, környezetvédelmet.

Figyelemmel kell lenni azonban néhány intézkedésre, mely esetében később, a programozás során megfogalmazandó fejlesztések esetén előfordulhatnak környezeti súrlódások.

Vizsgáljuk, hogy a prioritások megvalósulásakor történő beavatkozás esetén milyen állapotok lépnek fel, ezeknek a beavatkozásoknak milyen közvetett vagy közvetlen hatása van a természeti erőforrásokra, milyen irányú a környezeti terhelés (pozitív, negatív, kettős illetve nincs hatás). Negatív környezeti hatás esetén javaslatot adunk a környezeti hatások csökkentésére.

| Prioritások | Beavatkozások | Beavatkozás során fellépő állapot | Várható közvetlen vagy közvetett hatások | | | Javaslat a negatív környezeti hatások csökkentésére |
|---|---|---|--|---------------------|----------------------------|--|
| | | | Erőforrások igénybevétele | Környezeti terhelés | Emberi egészség károsodása | |
| 1. Gazdaságfejlesztés (KKV-szektor beruházásainak ösztönzése, digitalizáció szintjének növelése, kutatóbázisok fejlesztése) | Ipari létesítmények kialakítása | Csökken a természetes élőhelyek kiterjedése, főleg a városok közvetlen közelében | - | +/- | +/- | Barnamezős beruházások preferálása a zöldmezősök ellenében |
| | | Légszennyező anyagok - és zajkibocsátás nő | - | +/- | +/- | Iparterületi részek kialakítása |
| | Ivó és szennyvízhálózat fejlesztése, rekonstrukciója. Települési csapadékvíz gazdálkodási rendszerek kiépítése. Tározási, öntözési lehetőségek kiterjesztése. Klímaalkalmazkodás elősegítése. | Csökken a befogadó vízfolyások szennyezése. Belterületi diffúz szennyezések csökkenése. | + | +/- | 0 | turisztikai attrakciók létesítményei szigorú környezetvédelmi előírásokkal valósuljanak meg. |

| | | | | | | |
|---|--|--|---|-----|---|---|
| | Vízhez kötődő aktív turisztikai fejlesztések (fürdők, strandok, vízfolyások mente, horgászati lehetőségek) | Öntözéses gazdálkodás lehetősége növekszik. Turisztikai lehetőségek bővülnek, a rekreációnak egészségmegőrző hatása van, de ezzel együtt a környezet terhelése is növekszik. | + | +/- | 0 | A tározás és öntözés létesítményeinek használata a VKI szellemében és a VGT előírásainak megfelelően történjen. |
| | | A megváltozott klímához való alkalmazkodással (tározás, öntözés) nő a települések biztonsága, kiszámíthatóbbá válik a mezőgazdasági termelés. Mindez azonban környezeti beavatkozásokat, plusz energiát igényel. | + | +/- | 0 | Az üzemeltetéshez használt energiánál kapjon prioritást a megújuló energia. |
| 2. Turisztikai feltételrendszer fejlesztése (aktív-turisztikai vonzerők fejlesztése, hálózatba szervezése, szálláshelyek kapacitás-, és minőségfejlesztése) | Turisztikai létesítmények kialakítása, turisztikai kínálat növelése | A természeti értékek bemutatása indukálja azok megőrzését. A kontrollálatlan turisztikai fejlesztések egyes érzékeny élőhelyek fokozódó terhelésével járhat. | + | +/- | 0 | Szelíd turizmus, ökoturizmus fejlesztése |
| | A legnagyobb vonzást jelentő, termálvízre kiépített gyógyfürdők, termálfürdők folyamatos fejlesztése. | Az emberi terheléssel a vizek terhelése is kismértékben növekedhet, de ez a környezetvédelmi intézkedésekkel | + | +/- | 0 | A turisztikai attrakciók létesítményei, tevékenységei szigorú környezetvédelmi előírásokkal valósuljanak meg, |

| | | | | | | |
|--|--|---|---|---|---|--|
| | A Rába folyó és kisebb vízfolyások által kínált lehetőségek kiaknázása. Horgászturisztikai kínálat további erősítése. | minimalizálható vizek terhelése kismértékben | | | | minimalizálva az esetleges vizeket érintő terheléseket. Az üzemeltetéshez használt esetleges többlet energiánál kapjon prioritást a megújuló energia. |
| 3. Humán közszolgáltatások fejlesztése (oktatási rendszerek fejlesztése, egészségügyi ellátás fejlesztése, szociális ellátórendszerek fejlesztése, foglalkoztatás-politikai beavatkozások) | Oktatási intézmények, egészségügyi ellátó rendszerek létesítése | Segíti a lakosság helybenmaradását, ezáltal fontossá válhat a helyi táji- és természeti értékek megőrzése | + | + | 0 | |
| | Közszolgáltatások klímabarát fejlesztése energiapolitikai szempontokat integráló fejlesztéssel | Légszennyező anyagok kibocsátásának csökkentése | + | + | + | Hatótényezők alapos feltárása, környezeti elemzés a beruházásokat megelőzően. |
| | Lakossági/vállalkozói tudatformálás erősítése vizeink védelme és fenntartható használata tekintetében. A klímaváltozással és annak vizeket érintő következményeivel, arra való felkészüléssel kapcsolatos tudatformálás, érzékenyítés erősítése. | Szemléletváltással, a társadalmi tudatosság erősítésével csökkenthetők a vizekben történő károkozások mind a szennyezések, a túlhasználatok, a klímaváltozásból eredő hatások tekintetében. | 0 | 0 | 0 | |

| | | | | | | |
|---|--|---|-----|---|---|--|
| 4. Egészséges környezet fejlesztése (környezetvédelmi alpinfrastruktúrák fejlesztése, klímaváltozással kapcsolatos felkészülés támogatása, megújuló energiaforrások kiaknázása) | Megújuló energiaforrások, biomassa erőművek, víztározók létesítése | Ösztönzi a gyepterületek fenntartását, de egyúttal azok hozamának fokozását is, ami természetvédelmi szempontból kedvezőtlen. A víztározók csökkentik a vízfolyások átjárhatóságát, a természetes vizes élőhelyek kiterjedését. | +/- | + | + | Hatótényezők alapos feltárása, környezeti elemzés a beruházásokat megelőzően. Kompenzációs intézkedések. |
| | | Légszennyező anyagok kibocsátásának csökkentése | + | + | + | Hatótényezők alapos feltárása, környezeti elemzés a beruházásokat megelőzően. Kompenzációs intézkedések. |
| | Az ivóvíz minőségének megőrzése érdekében tett intézkedések | Fennmarad, javul a felszín alatti vizek minősége | + | + | + | |
| | Szennyvízkezelés hiányosságainak megszüntetése. Elavult ivó- és szennyvízvezeték rendszerek, szennyvíztelepek rekonstrukciója szennyvíziszap biztonságos kezelése. | Csökken a befogadó vízfolyások szennyezése. | + | + | 0 | Szennyvízkezelés hiányosságainak megszüntetése. Elavult ivó- és szennyvízvezeték rendszerek, szennyvíztelepek rekonstrukciója szennyvíziszap biztonságos kezelése. |

| | | | | | | |
|--|--|---|-----|-----|---|---|
| | Klíma­változási hatások csök­ken­tésére záportá­rozók, víz­ta­rozók építé­se, öntözési lehetőségek fej­lesz­tése, csapa­dék­víz-gazdál­kodás fej­lesz­tése, víz­kés­z­le­tek tu­da­to­sa­bb, fenntartható hasz­ná­lata | Biztonságosabb emberi és gazdál­ko­dási kör­nye­zet. Belterületi diffúz szennyezések csök­kenése. Víz­kés­z­le­tek túlhasz­ná­lata­nak elkerülése, pazarlás csök­ken­te­se. Mindez azon­ban kör­nye­z­te­ti beavatko­zá­so­kat, plusz energiát igényel. | + | +/- | 0 | A tározás és öntözés létesítményeinek használata a VKI szellemében és a VGT előírásainak megfelelően történjen. Az üzemeltetéshez használt energiánál kapjon prioritást a megújuló energia. |
| | Ivóvíz­kin­cs védelmének erősítése (üzemelő- és távlati víz­bá­zisok) | A jövőben is fenntartható módon, biztonságosan szolgáltatott egészséges ivóvíz. | + | + | 0 | |
| | Megújuló energiaforrások kiaknázása (termálvíz, vízerőművek) | Alternatív, megújuló energiaforrások használata csökkenti az üvegházhatású gázok kibocsátását. A fűtésre használt termál­ví­zek vissza­aj­to­lása, felszíni víz­ek­be való bevezetése terhelést jelenthet a természetes víz­ál­la­po­to­kra nézve. Az erőművek nem megfelelő kiépítése és | +/- | +/- | 0 | Korszerű technológiával és kellő elővigyázatossággal minimalizálhatók a káros hatások. Az üzemeltetéshez használt energiánál kapjon prioritást a megújuló energia. Vízerőműveknél a VKI szellemében és a VGT előírásainak megfelelően kell eljárni, elkerülve a |

| | | | | | | |
|--|--|--|---|---|---|---|
| | | üzemeltetése károsan befolyásolhatja a felszíni vízállapotokat. | | | | csúcsrajáratást, biztosítva az átjárhatóságot és a vízfolyásnak ökológiájának megfelelő jó üzemeltetési gyakorlatot. |
| | A szennyvíztisztítás fejlesztése során a tisztításból keletkező szennyvíziszapok mennyisége növekszik. | A szennyvíziszapok hasznosítása termőföldön történő elhelyezéssel. | - | - | - | Szennyvíziszapok káros anyagtartalmának vizsgálatokkal történő ellenőrzése. (monitoring) Magas károsanyag-tartalmú szennyvíziszapok mezőgazdasági felhasználásának tilalma. Szennyvíziszapok komposztálással történő hasznosítása. |
| 5. Közlekedésfejlesztés (nagyterületi közlekedési rendszerek elérhetőségének javítása, alsórendű közlekedési hálózatok minőségfejlesztése, közösségi közlekedés infrastrukturális és szervezeti háttérének | Közútfejlesztés, új utak létesítése | Növekszik az élőhelyek fragmentációja. | - | - | 0 | Meglévő utak fejlesztése, új úthálózat kialakítása helyett. Alternatív megoldások vizsgálata |
| | Új közutak, kerékpárutak fejlesztése rendszerint termőföld igénybevételével valósulnak meg. | A közlekedési célra igénybevett földterületekkel csökken | - | - | 0 | A tervezés során törekedni kell a már művelésből kivett területek közlekedési |

| | | | | | |
|---|--|----------------------------|--|--|---|
| fejlesztése, kerékpáros közlekedés fejlesztése) | | a termőterület mennyisége. | | | <p>célra történő fejlesztésére (pl. felhagyott vasúti nyomvonalak, mezőgazdasági utak) A beruházás során a lehető legkisebb területi igénybevétellel történjen a kivitelezés. A beruházás során időlegesen igénybevett mezőgazdasági területek rekultivációval kerüljenek ismételt művelésbe.</p> |
| Várható hatás: + pozitív hatás, - negatív hatás, +/- kettős hatás, 0 nincs hatás. | | | | | |

3.7. Komplex társadalmi-, gazdasági- és környezeti hatások.

Vas megye területfejlesztési koncepciója területi hatásvizsgálat keretében értékelésre kerültek a koncepció megvalósítása esetén várható társadalmi-gazdasági-környezeti hatások is. Az értékelést a stratégia célokra, valamint a prioritásokra végeztük el. Ahol szükségesnek látszott ott kiemeltünk egy-egy környezeti elemet és külön-külön vizsgáltuk. Ahol nem jelöltünk környezeti elemet, ott a hatás valamennyi környezeti elemnél érvényesül.

Stratégiai célok:

1. Stratégiai cél: Szombathely és vonzáskörzetének dinamizálása és a város élhetőségének fokozása

| Hatás megnevezése | Hatás iránya | Hatás nagysága | Bekövetkezés valószínűsége | Környezeti elem |
|--|--------------|----------------|----------------------------|----------------------------|
| Gazdasági hatások | | | | |
| 1. A természeti erőforrásokra (a kiaknázás lehetőségei és korlátai) | - | 3 | 3 | ökológia, táj |
| | - | 2 | 2 | levegő |
| | + | 2 | 2 | víz |
| 2. Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére | + | 2 | 2 | |
| 3. A mezőgazdaságra | - | 2 | 3 | ökológia |
| | + | 2 | 2 | levegő |
| | 0 | 0 | 0 | talaj |
| 4. Az erdőgazdálkodásra | - | 2 | 3 | ökológia |
| 5. Az idegenforgalomra | + | 3 | 3 | |
| 6. A vízgazdálkodásra | + | 1 | 2 | felszín alatti |
| | + | 1 | 1 | felszíni víz |
| 7. A térség versenyképességére | + | 3 | 3 | |
| 8. A foglalkoztatásra | + | 3 | 3 | |
| 9. A műszaki infrastruktúra-hálózatra | + | 2 | 2 | |
| 10. Az energiaellátásra | + | 2 | 2 | |
| Társadalmi hatások | | | | |
| 1. A népesség területi elhelyezkedésére (életmód,társadalmi mobilitás) | + | 2 | 2 | |
| 2. A foglalkoztatásra és foglalkoztatás szerkezetére | + | 3 | 3 | |
| 3. A szabadidő eltöltésre | + | 2 | 2 | |
| 4. A népesség életminőségére és egészségi állapotára | + | 2 | 2 | |
| 5. A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére | + | 2 | 2 | |
| 6. A népességmegtartó képességre | + | 2 | 2 | |
| 7. Az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra | + | 2 | 2 | |
| 8. A helyi kultúra fejlődésére | + | 0 | 0 | |
| Környezeti hatások | | | | |
| 1. A termőföld mennyiségére | 0 | 0 | 0 | Az adott környezeti elemre |
| 2. A talaj minőségére | 0 | 0 | 0 | |
| 3. A földtani és ásványi vagyponra | + | 1 | 2 | |
| 4. A levegő minőségére | + | 2 | 2 | |
| | + | 2 | 2 | |

| | | | | |
|---|-----|---|---|----------------------------|
| 5. A vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége) | + | 2 | 2 | |
| 6. Az ár - és belvízvédelemre | + | 2 | 2 | |
| 7. A hulladékgazdálkodás helyzetére | + | 2 | 2 | |
| 8. A tájra (tájszerkezet, tájhasználat, tájjelleg, tájkép) | - | 2 | 2 | Az adott környezeti elemre |
| 9. Az épített környezetre | + | 2 | 2 | |
| | + | 3 | 2 | |
| 10. A kulturális örökségre (Műemlékvédelem, régészet) | | | | |
| 11. Az élővilágra | - | 3 | 3 | |
| 12. A környezeti kockázatra | +/- | 1 | 1 | |
| hatás iránya: 0 nincs, +: pozitív, -: negatív, +/-: kettős irányú hatás nagysága: 0: nincs, 1: gyenge, 2: közepes, 3: erős bekövetkezés valószínűsége: 0: elhanyagolható, 1: kicsi, 2: közepes, 3: nagy | | | | |

2. Stratégiai cél: A térségi (al)központok dinamizálása és elérhetőségük javítása

| Hatás megnevezése | Hatás iránya | Hatás nagysága | Bekövetkezés valószínűsége | Környezeti elem |
|---|--------------|----------------|----------------------------|-----------------|
| Gazdasági hatások | | | | |
| 1. A természeti erőforrásokra (a kiaknázás lehetőségei és korlátai) | - | 2 | 2 | ökológia, táj |
| | + | 2 | 2 | levegő |
| | + | 2 | 2 | víz |
| 2. Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére | + | 2 | 2 | |
| 3. A mezőgazdaságra | +/- | 3 | 2 | ökológia, táj |
| | 0 | 0 | 0 | talaj |
| 4. Az erdőgazdálkodásra | +/- | 2 | 2 | ökológia, táj |
| 5. Az idegenforgalomra | + | 1 | 1 | |
| 6. A vízgazdálkodásra | + | 1 | 2 | felszín alatti |
| | 0 | 0 | 0 | felszíni víz |
| 7. A térség versenyképességére | + | 3 | 3 | |
| 8. A foglalkoztatásra | + | 3 | 2 | |
| 9. A műszaki infrastruktúra-hálózatra | + | 2 | 2 | |
| 10. Az energiaellátásra | + | 2 | 2 | |
| Társadalmi hatások | | | | |
| 1. A népesség területi elhelyezkedésére (életmód, társadalmi mobilitás) | + | 2 | 2 | |
| 2. A foglalkoztatásra és foglalkoztatás szerkezetére | + | 2 | 2 | |
| 3. A szabadidő eltöltésre | + | 2 | 1 | |
| 4. A népesség életminőségére és egészségi állapotára | + | 2 | 2 | |
| 5. A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére | + | 2 | 2 | |
| 6. A népességmegtartó képességre | + | 2 | 2 | |
| 7. Az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra | + | 2 | 2 | |
| 8. A helyi kultúra fejlődésére | + | 2 | 2 | |
| Környezeti hatások | | | | |
| 1. A termőföld mennyiségére | - | 1 | 1 | |

| | | | | |
|---|-----|---|---|----------------------------|
| 2. A talaj minőségére | - | 1 | 1 | Az adott környezeti elemre |
| 3. A földtani és ásványi vagyponra | + | 1 | 2 | |
| 4. A levegő minőségére | + | 2 | 2 | |
| 5. A vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége) | + | 2 | 2 | |
| | 0 | 0 | 0 | |
| 6. Az ár - és belvízvédelemre | 0 | 0 | 0 | |
| 7. A hulladékgazdálkodás helyzetére | + | 2 | 2 | |
| 8. A tájra (tájszerkezet, tájhasználat, tájjelleg, tájkép) | +/- | 2 | 2 | Az adott környezeti elemre |
| 9. Az épített környezetre | +/- | 2 | 2 | |
| 10. A kulturális örökségre (Műemlékvédelem, régészet) | + | 2 | 2 | |
| 11. Az élővilágra | +/- | 2 | 3 | |
| 12. A környezeti kockázatra | +/- | 1 | 1 | |
| hatás iránya: 0 nincs, +: pozitív, -: negatív, +/-: kettős irányú hatás nagysága: 0: nincs, 1: gyenge, 2: közepes, 3: erős bekövetkezés valószínűsége: 0: elhanyagolható, 1: kicsi, 2: közepes, 3: nagy | | | | |

3. Stratégiai cél: A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével

| Hatás megnevezése | Hatás iránya | Hatás nagysága | Bekövetkezés valószínűsége | Környezeti elem |
|---|--------------|----------------|----------------------------|-----------------|
| Gazdasági hatások | | | | |
| 1. A természeti erőforrásokra (a kiaknázás lehetőségei és korlátai) | +/- | 1 | 2 | ökológia, táj |
| | +/- | 1 | 2 | levegő |
| | + | 3 | 3 | víz |
| 2. Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére | + | 2 | 2 | |
| 3. A mezőgazdaságra | + | 1 | 1 | ökológia, táj |
| | 0 | 0 | 0 | |
| 4. Az erdőgazdálkodásra | + | 1 | 1 | ökológia, táj |
| 5. Az idegenforgalomra | + | 3 | 3 | |
| 6. A vízgazdálkodásra | 0 | 0 | 0 | levegő |
| | + | 1 | 1 | víz |
| | + | 1 | 1 | talaj |
| 7. A térség versenyképességére | + | 2 | 2 | |
| 8. A foglalkoztatásra | + | 2 | 2 | |
| 9. A műszaki infrastruktúra-hálózatra | + | 2 | 2 | |
| 10. Az energiaellátásra | 0 | 0 | 0 | levegő |
| Társadalmi hatások | | | | |
| 1. A népesség területi elhelyezkedésére (életmód, társadalmi mobilitás) | + | 2 | 2 | |
| 2. A foglalkoztatásra és foglalkoztatás szerkezetére | + | 2 | 2 | |
| 3. A szabadidő eltöltésre | + | 2 | 2 | |
| 4. A népesség életminőségére és egészségi állapotára | + | 2 | 2 | |
| 5. A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére | + | 2 | 2 | |
| 6. A népességmegtartó képességre | + | 2 | 2 | |

| | | | | |
|---|----------|--------|--------|----------------------------|
| 7. Az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra | + | 2 | 2 | |
| 8. A helyi kultúra fejlődésére | + | 2 | 2 | |
| Környezeti hatások | | | | |
| 1. A termőföld mennyiségére | 0 | 0 | 0 | Az adott környezeti elemre |
| 2. A talaj minőségére | 0 | 0 | 0 | |
| 3. A földtani és ásványi vagyokra | + | 1 | 1 | |
| 4. A levegő minőségére | 0 | 0 | 0 | |
| 5. A vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége) | 0 +/- | 0 1 | 0 2 | |
| 6. Az ár - és belvízvédelemre | 0 | 0 | 0 | víz |
| 7. A hulladékgazdálkodás helyzetére | + | 2 | 2 | |
| 8. A tájra (tájszerkezet, tájhasználat, tájjelleg, tájkép) | +/- | 1 | 1 | Az adott környezeti elemre |
| 9. Az épített környezetre | 0 | 0 | 0 | |
| 10. A kulturális örökségre (Műemlékvédelem, régészet) | + | 2 | 2 | |
| 11. Az élővilágra | +/- | 2 | 3 | |
| 12. A környezeti kockázatra | 0 | 0 | 0 | |
| hatás iránya: 0 nincs, +: pozitív, -: negatív, +/-: kettős irányú hatás nagysága: 0: nincs, 1: gyenge, 2: közepes, 3: erős bekövetkezés valószínűsége: 0: elhanyagolható, 1: kicsi, 2: közepes, 3: nagy | | | | |

4. Stratégiai cél: A környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása

| Hatás megnevezése | Hatás iránya | Hatás nagysága | Bekövetkezés valószínűsége | Környezeti elem |
|---|--------------|----------------|----------------------------|-----------------|
| Gazdasági hatások | | | | |
| 1. A természeti erőforrásokra (a kiaknázás lehetőségei és korlátai) | + | 2 | 2 | ökológia, táj |
| | + | 2 | 2 | levegő |
| | + | 3 | 3 | víz |
| 2. Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére | + | 2 | 2 | |
| 3. A mezőgazdaságra | + | 2 | 2 | ökológia, táj |
| 4. Az erdőgazdálkodásra | + | 1 | 2 | ökológia, táj |
| | 0 | 0 | 0 | talaj |
| 5. Az idegenforgalomra | + | 2 | 2 | |
| 6. A vízgazdálkodásra | + | 2 | 3 | felszín alatti |
| | + | 3 | 3 | felszíni víz |
| 7. A térség versenyképességére | + | 2 | 2 | |
| 8. A foglalkoztatásra | + | 2 | 2 | |
| 9. A műszaki infrastruktúra-hálózatra | + | 3 | 3 | |
| 10. Az energiaellátásra | + | 2 | 2 | levegő |
| Társadalmi hatások | | | | |
| 1. A népesség területi elhelyezkedésére (életmód, társadalmi mobilitás) | + | 2 | 2 | |
| 2. A foglalkoztatásra és foglalkoztatás szerkezetére | + | 2 | 2 | |
| 3. A szabadidő eltöltésre | 0 | 0 | 0 | |
| 4. A népesség életminőségére és egészségi állapotára | + | 3 | 3 | |

| | | | | |
|---|-----|---|---|----------------------------|
| 5. A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére | + | 2 | 2 | |
| 6. A népességmegtartó képességre | + | 3 | 3 | |
| 7. Az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra | + | 2 | 2 | |
| 8. A helyi kultúra fejlődésére | 0 | 0 | 0 | |
| Környezeti hatások | | | | |
| 1. A termőföld mennyiségére | 0 | 0 | 0 | Az adott környezeti elemre |
| 2. A talaj minőségére | +/- | 2 | 2 | |
| 3. A földtani és ásványi vagyokra | + | 1 | 1 | |
| 4. A levegő minőségére | + | 2 | 2 | |
| 5. A vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége) | + | 2 | 2 | |
| | +/- | 3 | 3 | |
| 6. Az ár - és belvízvédelemre | + | 3 | 3 | |
| 7. A hulladékgazdálkodás helyzetére | + | 2 | 2 | |
| 8. A tájra (tájszerkezet, tájhasználat, tájjelleg, tájkép) | - | 3 | 3 | Az adott környezeti elemre |
| 9. Az épített környezetre | 0 | 0 | 0 | |
| 10. A kulturális örökségre (Műemlékvédelem, régészet) | + | 2 | 2 | |
| 11. Az élővilágra | +/- | 2 | 2 | |
| 12. A környezeti kockázatra | + | 2 | 2 | |
| hatás iránya: 0 nincs, +: pozitív, -: negatív, +/-: kettős irányú hatás nagysága: 0: nincs, 1: gyenge, 2: közepes, 3: erős bekövetkezés valószínűsége: 0: elhanyagolható, 1: kicsi, 2: közepes, 3: nagy | | | | |

5. Stratégiai cél: Nemzetközi közlekedési hálózatokba történő integráltság elmélyítése

| Hatás megnevezése | Hatás iránya | Hatás nagysága | Bekövetkezés valószínűsége | Környezeti elem |
|---|--------------|----------------|----------------------------|-----------------|
| Gazdasági hatások | | | | |
| 1. A természeti erőforrásokra (a kiaknázás lehetőségei és korlátai) | - | 3 | 3 | ökológia, táj |
| | + | 3 | 3 | levegő |
| 2. Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére | + | 2 | 2 | |
| 3. A mezőgazdaságra | - | 3 | 3 | ökológia, táj |
| 4. Az erdőgazdálkodásra | - | 2 | 3 | ökológia, táj |
| 5. Az idegenforgalomra | + | 3 | 3 | |
| 6. A vízgazdálkodásra | 0 | 0 | 0 | |
| 7. A térség versenyképességére | + | 3 | 3 | |
| 8. A foglalkoztatásra | + | 3 | 3 | |
| 9. A műszaki infrastruktúra-hálózatra | + | 3 | 3 | |
| 10. Az energiaellátásra | + | 2 | 2 | |
| Társadalmi hatások | | | | |
| 1. A népesség területi elhelyezkedésére (életmód, társadalmi mobilitás) | + | 2 | 2 | |
| 2. A foglalkoztatásra és foglalkoztatás szerkezetére | + | 2 | 2 | |
| 3. A szabadidő eltöltésére | + | 2 | 2 | |
| 4. A népesség életminőségére és egészségi állapotára | + | 2 | 2 | |

| | | | | |
|---|---|---|---|----------------------------|
| 5. A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére | + | 2 | 2 | |
| 6. A népességmegtartó képességre | + | 2 | 2 | |
| 7. Az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra | + | 2 | 2 | |
| 8. A helyi kultúra fejlődésére | + | 2 | 2 | |
| Környezeti hatások | | | | |
| 1. A termőföld mennyiségére | - | 2 | 2 | Az adott környezeti elemre |
| 2. A talaj minőségére | - | 1 | 1 | |
| 3. A földtani és ásványi vagyona | - | 1 | 2 | |
| 4. A levegő minőségére | + | 3 | 3 | |
| 5. A vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége) | 0 | 0 | 0 | |
| 6. Az ár - és belvízvédelemre | 0 | 0 | 0 | |
| 7. A hulladékgazdálkodás helyzetére | + | 2 | 2 | |
| 8. A tájra (tájszerkezet, tájhasználat, tájjelleg, tájkép) | - | 2 | 3 | Az adott környezeti elemre |
| 9. Az épített környezetre | + | 3 | 3 | |
| 10. A kulturális örökségre (Műemlékvédelem, régészet) | + | 2 | 2 | |
| 11. Az élővilágra | - | 3 | 3 | |
| 12. A környezeti kockázatra | + | 2 | 2 | |
| hatás iránya: 0 nincs, +: pozitív, -: negatív, +/-: kettős irányú hatás nagysága: 0: nincs, 1: gyenge, 2: közepes, 3: erős bekövetkezés valószínűsége: 0: elhanyagolható, 1: kicsi, 2: közepes, 3: nagy | | | | |

6. Stratégiai cél: Közszolgáltatások klímabarát fejlesztése

| Hatás megnevezése | Hatás iránya | Hatás nagysága | Bekövetkezés valószínűsége | Környezeti elem |
|---|--------------|----------------|----------------------------|-----------------|
| Gazdasági hatások | | | | |
| 1. A természeti erőforrásokra (a kiaknázás lehetőségei és korlátai) | +/- | 2 | 2 | ökológia, táj |
| | +/- | 2 | 2 | levegő |
| 2. Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére | 0 | 0 | 0 | |
| 3. A mezőgazdaságra | + | 2 | 2 | ökológia, táj |
| | 0 | 0 | 0 | |
| 4. Az erdőgazdálkodásra | + | 2 | 2 | ökológia, táj |
| | 0 | 0 | 0 | |
| 5. Az idegenforgalomra | 0 | 0 | 0 | |
| 6. A vízgazdálkodásra | + | 2 | 2 | |
| 7. A térség versenyképességére | + | 2 | 2 | |
| 8. A foglalkoztatásra | + | 2 | 2 | |
| 9. A műszaki infrastruktúra-hálózatra | + | 2 | 2 | |
| 10. Az energiaellátásra | + | 2 | 2 | |
| Társadalmi hatások | | | | |
| 1. A népesség területi elhelyezkedésére (életmód, társadalmi mobilitás) | + | 2 | 2 | |
| 2. A foglalkoztatásra és foglalkoztatás szerkezetére | + | 2 | 2 | |
| 3. A szabadidő eltöltésére | 0 | 0 | 0 | |

| | | | | |
|---|-----|---|---|----------------------------|
| 4. A népesség életminőségére és egészségi állapotára | + | 1 | 1 | |
| 5. A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére | + | 2 | 2 | |
| 6. A népességmegtartó képességre | + | 1 | 1 | |
| 7. Az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra | + | 3 | 3 | |
| 8. A helyi kultúra fejlődésére | + | 3 | 3 | |
| Környezeti hatások | | | | |
| 1. A termőföld mennyiségére | 0 | 0 | 0 | Az adott környezeti elemre |
| 2. A talaj minőségére | 0 | 0 | 0 | |
| 3. A földtani és ásványi vagyokra | 0 | 0 | 0 | |
| 4. A levegő minőségére | + | 3 | 3 | |
| 5. A vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége) | + | 2 | 2 | |
| 6. Az ár - és belvízvédelemre | 0 | 0 | 0 | |
| 7. A hulladékgazdálkodás helyzetére | + | 2 | 2 | |
| 8. A tájra (tájszerkezet, tájhasználat, tájjelleg, tájkép) | - | 2 | 2 | Az adott környezeti elemre |
| 9. Az épített környezetre | 0 | 0 | 0 | |
| 10. A kulturális örökségre (Műemlékvédelem, régészet) | + | 2 | 2 | |
| 11. Az élővilágra | +/- | 2 | 2 | |
| 12. A környezeti kockázatra | + | 2 | 2 | |
| hatás iránya: 0 nincs, +: pozitív, -: negatív, +/-: kettős irányú hatás nagysága: 0: nincs, 1: gyenge, 2: közepes, 3: erős bekövetkezés valószínűsége: 0: elhanyagolható, 1: kicsi, 2: közepes, 3: nagy | | | | |

7. Stratégiai cél: A belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése

| Hatás megnevezése | Hatás iránya | Hatás nagysága | Bekövetkezés valószínűsége | Környezeti elem |
|---|--------------|----------------|----------------------------|-----------------|
| Gazdasági hatások | | | | |
| 1. A természeti erőforrásokra (a kiaknázás lehetőségei és korlátai) | +/- | 2 | 2 | ökológia, táj |
| | +/- | 1 | 1 | levegő |
| | + | 2 | 2 | víz |
| 2. Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére | + | 2 | 2 | |
| 3. A mezőgazdaságra | +/- | 2 | 2 | ökológia, táj |
| | + | 2 | 2 | talaj |
| 4. Az erdőgazdálkodásra | +/- | 2 | 2 | |
| 5. Az idegenforgalomra | + | 2 | 2 | |
| 6. A vízgazdálkodásra | 0 | 0 | 0 | felszín alatti |
| | + | 1 | 2 | felszíni víz |
| 7. A térség versenyképességére | + | 2 | 2 | |
| 8. A foglalkoztatásra | + | 2 | 2 | |
| 9. A műszaki infrastruktúra-hálózatra | + | 3 | 3 | |
| 10. Az energiaellátásra | + | 2 | 2 | |
| Társadalmi hatások | | | | |
| 1. A népesség területi elhelyezkedésére (életmód, társadalmi mobilitás) | + | 2 | 2 | |

| | | | | |
|---|-----|---|---|----------------------------|
| 2. A foglalkoztatásra és foglalkoztatás szerkezetére | + | 2 | 2 | |
| 3. A szabadidő eltöltésre | + | 1 | 1 | |
| 4. A népesség életminőségére és egészségi állapotára | + | 2 | 2 | |
| 5. A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére | + | 2 | 2 | |
| 6. A népességmegtartó képességre | + | 3 | 3 | |
| 7. Az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra | + | 2 | 2 | |
| 8. A helyi kultúra fejlődésére | + | 2 | 2 | |
| Környezeti hatások | | | | |
| 1. A termőföld mennyiségére | 0 | 0 | 0 | Az adott környezeti elemre |
| 2. A talaj minőségére | + | 2 | 2 | |
| 3. A földtani és ásványi vagyona | 0 | 0 | 0 | |
| 4. A levegő minőségére | + | 1 | 1 | |
| 5. A vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége) | 0 | 0 | 0 | |
| | + | 2 | 2 | |
| 6. Az ár - és belvízvédelemre | + | 2 | 2 | |
| 7. A hulladékgazdálkodás helyzetére | + | 2 | 2 | |
| 8. A tájra (tájszerkezet, tájhasználat, tájjelleg, tájkép) | +/- | 2 | 2 | Az adott környezeti elemre |
| 9. Az épített környezetre | 1 | 1 | 1 | |
| | + | 2 | 2 | |
| 10. A kulturális örökségre (Műemlékvédelem, régészet) | + | 2 | 2 | |
| 11. Az élővilágra | +/- | 3 | 3 | |
| 12. A környezeti kockázatra | + | 1 | 1 | |
| hatás iránya: 0 nincs, +: pozitív, -: negatív, +/-: kettős irányú hatás nagysága: 0: nincs, 1: gyenge, 2: közepes, 3: erős bekövetkezés valószínűsége: 0: elhanyagolható, 1: kicsi, 2: közepes, 3: nagy | | | | |

Prioritások:

1. Prioritási cél: Gazdaságfejlesztés (KKV-szektor beruházásainak ösztönzése, digitalizáció szintjének növelése, kutatóbázisok fejlesztése)

| Hatás megnevezése | Hatás iránya | Hatás nagysága | Bekövetkezés valószínűsége | Környezeti elem |
|---|--------------|----------------|----------------------------|-----------------|
| Gazdasági hatások | | | | |
| 1. A természeti erőforrásokra (a kiaknázás lehetőségei és korlátai) | - | 2 | 3 | ökológia, táj |
| | + | 2 | 2 | levegő |
| | + | 2 | 2 | víz |
| 2. Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére | + | 2 | 2 | |
| 3. A mezőgazdaságra | +/- | 2 | 3 | ökológia, táj |
| | 0 | 0 | 0 | talaj |
| 4. Az erdőgazdálkodásra | +/- | 2 | 3 | ökológia, táj |
| | 0 | 0 | 0 | talaj |
| 5. Az idegenforgalomra | 0 | 0 | 0 | |
| 6. A vízgazdálkodásra | 0 | 0 | 0 | felszín alatti |

| | | | | |
|---|-----|---|---|----------------------------|
| | + | 1 | 1 | felszíni víz |
| 7. A térség versenyképességére | + | 3 | 3 | |
| 8. A foglalkoztatásra | + | 3 | 3 | |
| 9. A műszaki infrastruktúra-hálózatra | + | 2 | 2 | |
| 10. Az energiaellátásra | + | 1 | 1 | |
| Társadalmi hatások | | | | |
| 1. A népesség területi elhelyezkedésére (életmód, társadalmi mobilitás) | + | 2 | 2 | |
| 2. A foglalkoztatásra és foglalkoztatás szerkezetére | + | 2 | 2 | |
| 3. A szabadidő eltöltésre | 0 | 0 | 0 | |
| 4. A népesség életminőségére és egészségi állapotára | 0 | 0 | 0 | |
| 5. A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére | 0 | 0 | 0 | |
| 6. A népességmegtartó képességre | + | 2 | 2 | |
| 7. Az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra | 0 | 0 | 0 | |
| 8. A helyi kultúra fejlődésére | + | 2 | 2 | |
| Környezeti hatások | | | | |
| 1. A termőföld mennyiségére | 0 | 0 | 0 | Az adott környezeti elemre |
| 2. A talaj minőségére | 0 | 0 | 0 | |
| 3. A földtani és ásványi vagyonra | 0 | 0 | 0 | |
| 4. A levegő minőségére | + | 1 | 1 | |
| 5. A vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége) | 0 | 0 | 0 | |
| | +/- | 2 | 2 | |
| 6. Az ár - és belvízvédelemre | + | 2 | 2 | |
| 7. A hulladékgazdálkodás helyzetére | + | 2 | 2 | |
| 8. A tájra (tájszerkezet, tájhasználat, tájjelleg, tájkép) | - | 3 | 3 | Az adott környezeti elemre |
| 9. Az épített környezetre | + | 1 | 1 | |
| 10. A kulturális örökségre (Műemlékvédelem, régészet) | + | 2 | 2 | |
| 11. Az élővilágra | - | 2 | 2 | |
| 12. A környezeti kockázatra | + | 1 | 1 | |
| hatás iránya: 0 nincs, +: pozitív, -: negatív, +/-: kettős irányú hatás nagysága: 0: nincs, 1: gyenge, 2: közepes, 3: erős bekövetkezés valószínűsége: 0: elhanyagolható, 1: kicsi, 2: közepes, 3: nagy | | | | |

2. Prioritási cél: Turisztikai feltételrendszer fejlesztése (aktív-turisztikai vonzerők fejlesztése, hálózatba szervezése, szálláshelyek kapacitás-, és minőségfejlesztése)

| Hatás megnevezése | Hatás iránya | Hatás nagysága | Bekövetkezés valószínűsége | Környezeti elem |
|---|--------------|----------------|----------------------------|-----------------|
| Gazdasági hatások | | | | |
| 1. A természeti erőforrásokra (a kiaknázás lehetőségei és korlátai) | +/- | 3 | 3 | ökológia, táj |
| | + | 1 | 1 | levegő |
| | + | 3 | 3 | víz |
| 2. Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére | + | 2 | 2 | |
| 3. A mezőgazdaságra | + | 2 | 2 | ökológia, táj |

| | | | | |
|---|-----|---|---|----------------------------|
| | 0 | 0 | 0 | talaj |
| 4. Az erdőgazdálkodásra | + | 2 | 2 | ökológia, táj |
| | + | 2 | 2 | talaj |
| 5. Az idegenforgalomra | + | 3 | 3 | |
| 6. A vízgazdálkodásra | 0 | 0 | 0 | felszín alatti |
| | + | 1 | 1 | felszíni víz |
| | + | 2 | 2 | talaj |
| 7. A térség versenyképességére | + | 2 | 2 | |
| 8. A foglalkoztatásra | + | 2 | 2 | |
| 9. A műszaki infrastruktúra-hálózatra | + | 2 | 2 | |
| 10. Az energiaellátásra | + | 2 | 2 | |
| Társadalmi hatások | | | | |
| 1. A népesség területi elhelyezkedésére (életmód, társadalmi mobilitás) | + | 2 | 2 | |
| 2. A foglalkoztatásra és foglalkoztatás szerkezetére | + | 2 | 2 | |
| 3. A szabadidő eltöltésre | + | 3 | 3 | |
| 4. A népesség életminőségére és egészségi állapotára | + | 2 | 2 | |
| 5. A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére | 0 | 0 | 0 | |
| 6. A népességmegtartó képességre | + | 1 | 1 | |
| 7. Az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra | 0 | 0 | 0 | |
| 8. A helyi kultúra fejlődésére | + | 2 | 2 | |
| Környezeti hatások | | | | |
| 1. A termőföld mennyiségére | 0 | 0 | 0 | Az adott környezeti elemre |
| 2. A talaj minőségére | 0 | 0 | 0 | |
| 3. A földtani és ásványi vagyokra | 0 | 0 | 0 | |
| 4. A levegő minőségére | 0 | 0 | 0 | |
| 5. A vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége) | +/- | 1 | 2 | |
| 6. Az ár - és belvízvédelemre | 0 | 0 | 0 | |
| 7. A hulladékgazdálkodás helyzetére | + | 2 | 2 | |
| 8. A tájra (tájszerkezet, tájhasználat, tájjelleg, tájkép) | +/- | 1 | 2 | Az adott környezeti elemre |
| 9. Az épített környezetre | 0 | 0 | 0 | |
| 10. A kulturális örökségre (Műemlékvédelem, régészet) | + | 2 | 2 | |
| 11. Az élővilágra | +/- | 3 | 3 | |
| 12. A környezeti kockázatra | + | 1 | 1 | levegő |
| | 0 | 0 | 0 | |
| hatás iránya: 0 nincs, +: pozitív, -: negatív, +/-: kettős irányú hatás nagysága: 0: nincs, 1: gyenge, 2: közepes, 3: erős bekövetkezés valószínűsége: 0: elhanyagolható, 1: kicsi, 2: közepes, 3: nagy | | | | |

3. Prioritási cél: Humán közszolgáltatások fejlesztése (oktatási rendszerek fejlesztése, egészségügyi ellátás fejlesztése, szociális ellátórendszerek fejlesztése, foglalkoztatás-politikai beavatkozások)

| Hatás megnevezése | Hatás iránya | Hatás nagysága | Bekövetkezés valószínűsége | Környezeti elem |
|---|--------------|----------------|----------------------------|----------------------------|
| Gazdasági hatások | | | | |
| 1. A természeti erőforrásokra (a kiaknázás lehetőségei és korlátai) | 0 | 0 | 0 | ökológia, táj |
| | + | 1 | 1 | levegő |
| 2. Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére | + | 2 | 2 | |
| 3. A mezőgazdaságra | + | 1 | 1 | ökológia, táj |
| | 0 | 0 | 0 | talaj |
| 4. Az erdőgazdálkodásra | + | 1 | 1 | ökológia, táj |
| | 0 | 0 | 0 | talaj |
| 5. Az idegenforgalomra | + | 2 | 2 | |
| 6. A vízgazdálkodásra | 0 | 0 | 0 | |
| | + | 1 | 1 | |
| 7. A térség versenyképességére | + | 2 | 2 | |
| 8. A foglalkoztatásra | + | 2 | 2 | |
| 9. A műszaki infrastruktúra-hálózatra | + | 3 | 3 | |
| 10. Az energiaellátásra | + | 2 | 2 | |
| Társadalmi hatások | | | | |
| 1. A népesség területi elhelyezkedésére (életmód, társadalmi mobilitás) | + | 2 | 2 | |
| 2. A foglalkoztatásra és foglalkoztatás szerkezetére | + | 2 | 2 | |
| 3. A szabadidő eltöltésre | 0 | 0 | 0 | |
| 4. A népesség életminőségére és egészségi állapotára | + | 3 | 3 | |
| 5. A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére | + | 2 | 2 | |
| 6. A népességmegtartó képességre | + | 2 | 2 | |
| 7. Az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra | + | 3 | 3 | |
| 8. A helyi kultúra fejlődésére | + | 2 | 2 | |
| Környezeti hatások | | | | |
| 1. A termőföld mennyiségére | 0 | 0 | 0 | Az adott környezeti elemre |
| 2. A talaj minőségére | 0 | 0 | 0 | |
| 3. A földtani és ásványi vagyokra | 0 | 0 | 0 | |
| 4. A levegő minőségére | + | 2 | 2 | |
| 5. A vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége) | 0 | 0 | 0 | |
| 6. Az ár - és belvízvédelemre | 0 | 0 | 0 | |
| 7. A hulladékgazdálkodás helyzetére | + | 2 | 2 | |
| 8. A tájra (tájszerkezet, tájhasználat, tájjelleg, tájkép) | 0 | 0 | 0 | Az adott környezeti elemre |
| 9. Az épített környezetre | 0 | 0 | 0 | |
| 10. A kulturális örökségre (Műemlékvédelem, régészet) | + | 2 | 2 | |
| 11. Az élővilágra | + | 1 | 2 | |
| 12. A környezeti kockázatra | 0 | 0 | 0 | |

hatás iránya: 0 nincs, +: pozitív, -: negatív, +/-: kettős irányú
hatás nagysága: 0: nincs, 1: gyenge, 2: közepes, 3: erős
bekövetkezés valószínűsége: 0: elhanyagolható, 1: kicsi, 2: közepes, 3: nagy

4. Prioritási cél: Egészséges környezet fejlesztése (környezetvédelmi alpinfrastruktúrák fejlesztése, klímaváltozással kapcsolatos felkészülés támogatása, megújuló energiaforrások kiaknázása)

| Hatás megnevezése | Hatás iránya | Hatás nagysága | Bekövetkezés valószínűsége | Környezeti elem |
|---|--------------|----------------|----------------------------|----------------------------|
| Gazdasági hatások | | | | |
| 1. A természeti erőforrásokra (a kiaknázás lehetőségei és korlátai) | +/- | 2 | 2 | ökológia, táj |
| | + | 2 | 2 | levegő |
| | + | 3 | 3 | víz |
| 2. Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére | + | 2 | 2 | |
| 3. A mezőgazdaságra | +/- | 2 | 3 | ökológia, táj |
| 4. Az erdőgazdálkodásra | +/- | 2 | 3 | ökológia, táj |
| 5. Az idegenforgalomra | + | 2 | 2 | |
| 6. A vízgazdálkodásra | 0 | 0 | 0 | felszín alatti |
| | + | 3 | 3 | felszíni víz |
| 7. A térség versenyképességére | + | 2 | 2 | |
| 8. A foglalkoztatásra | + | 2 | 2 | |
| 9. A műszaki infrastruktúra-hálózatra | + | 3 | 3 | |
| 10. Az energiaellátásra | + | 2 | 2 | |
| Társadalmi hatások | | | | |
| 1. A népesség területi elhelyezkedésére (életmód, társadalmi mobilitás) | + | 2 | 2 | |
| 2. A foglalkoztatásra és foglalkoztatás szerkezetére | + | 2 | 2 | |
| 3. A szabadidő eltöltésre | 0 | 0 | 0 | |
| 4. A népesség életminőségére és egészségi állapotára | + | 3 | 3 | |
| 5. A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére | + | 2 | 2 | |
| 6. A népességmegtartó képességre | + | 2 | 2 | |
| 7. az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra | + | 2 | 2 | |
| 8. A helyi kultúra fejlődésére | + | 2 | 2 | |
| Környezeti hatások | | | | |
| 1. A termőföld mennyiségére | 0 | 0 | 0 | Az adott környezeti elemre |
| 2. A talaj minőségére | 0 | 0 | 0 | |
| 3. A földtani és ásványi vagyona | 0 | 0 | 0 | |
| 4. A levegő minőségére | + | 2 | 2 | |
| 5. A vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége) | + | 2 | 3 | |
| | +/- | 3 | 3 | |
| | + | 3 | 3 | |
| 6. Az ár - és belvízvédelemre | + | 3 | 3 | |
| 7. A hulladékgazdálkodás helyzetére | + | 2 | 2 | |
| 8. A tájra (tájszerkezet, tájhasználat, tájjelleg, tájkép) | - | 2 | 2 | |

| | | | | |
|---|-----|---|---|----------------------------|
| 9. Az épített környezetre | 0 | 0 | 0 | Az adott környezeti elemre |
| 10. A kulturális örökségre (Műemlékvédelem, régészet) | + | 2 | 2 | |
| 11. Az élővilágra | +/- | 2 | 3 | |
| 12. A környezeti kockázatra | 0 | 0 | 0 | víz |
| | + | 3 | 3 | |
| hatás iránya: 0 nincs, +: pozitív, -: negatív, +/-: kettős irányú hatás nagysága: 0: nincs, 1: gyenge, 2: közepes, 3: erős bekövetkezés valószínűsége: 0: elhanyagolható, 1: kicsi, 2: közepes, 3: nagy | | | | |

5. Prioritási cél: Közlekedésfejlesztés (nagyterületi közlekedési rendszerek elérhetőségének javítása, alsórendű közlekedési hálózatok minőségfejlesztése, közösségi közlekedés infrastrukturális és szervezeti hátterének fejlesztése, kerékpáros közlekedés fejlesztése)

| Hatás megnevezése | Hatás iránya | Hatás nagysága | Bekövetkezés valószínűsége | Környezeti elem |
|---|--------------|----------------|----------------------------|----------------------------|
| Gazdasági hatások | | | | |
| 1. A természeti erőforrásokra (a kiaknázás lehetőségei és korlátai) | - | 3 | 3 | ökológia, táj |
| | +/- | 3 | 3 | levegő |
| 2. Az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére | + | 3 | 3 | |
| 3. A mezőgazdaságra | - | 3 | 3 | ökológia, táj |
| | + | 2 | 2 | talaj |
| 4. Az erdőgazdálkodásra | - | 2 | 3 | ökológia, táj |
| | + | 1 | 1 | talaj |
| 5. Az idegenforgalomra | + | 2 | 2 | |
| 6. A vízgazdálkodásra | 0 | 0 | 0 | |
| 7. A térség versenyképességére | + | 3 | 3 | |
| 8. A foglalkoztatásra | + | 3 | 3 | |
| 9. A műszaki infrastruktúra-hálózatra | + | 3 | 3 | |
| 10. Az energiaellátásra | + | 2 | 2 | |
| Társadalmi hatások | | | | |
| 1. A népesség területi elhelyezkedésére (életmód, társadalmi mobilitás) | + | 3 | 3 | |
| 2. A foglalkoztatásra és foglalkoztatás szerkezetére | + | 3 | 3 | |
| 3. A szabadidő eltöltésre | + | 2 | 2 | |
| 4. A népesség életminőségére és egészségi állapotára | + | 2 | 2 | |
| 5. A társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére | + | 2 | 2 | |
| 6. A népességmegtartó képességre | + | 3 | 3 | |
| 7. Az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, társadalmi felzárkózásra | 0 | 0 | 0 | |
| 8. A helyi kultúra fejlődésére | 0 | 0 | 0 | |
| Környezeti hatások | | | | |
| 1. A termőföld mennyiségére | - | 2 | 2 | Az adott környezeti elemre |
| 2. A talaj minőségére | - | 2 | 2 | |
| 3. A földtani és ásványi vagyponra | - | 1 | 2 | |
| 4. A levegő minőségére | +/- | 3 | 3 | |

| | | | | |
|---|-----|---|---|----------------------------|
| 5. A vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége) | 0 | 0 | 0 | |
| 6. Az ár - és belvízvédelemre | 0 | 0 | 0 | |
| 7. A hulladékgyűjtés helyzete | + | 2 | 2 | |
| 8. A tájra (tájszerkezet, tájhasználat, tájjelleg, tájkép) | - | 3 | 3 | Az adott környezeti elemre |
| 9. Az épített környezetre | +/- | 3 | 3 | |
| 10. A kulturális örökségre (Műemlékvédelem, régészet) | + | 2 | 2 | |
| 11. Az élővilágra | - | 3 | 3 | |
| 12. A környezeti kockázatra | +/- | 2 | 2 | |
| hatás iránya: 0 nincs, +: pozitív, -: negatív, +/-: kettős irányú hatás nagysága: 0: nincs, 1: gyenge, 2: közepes, 3: erős bekövetkezés valószínűsége: 0: elhanyagolható, 1: kicsi, 2: közepes, 3: nagy | | | | |

3.8. A környezeti következmények alapján a koncepció értékelése

A Vas Megyei Területfejlesztési Koncepció és Területfejlesztési Program fő célja, prioritásai a gazdaságfejlesztés, turisztikai feltételrendszer fejlesztése, a humán közszolgáltatások fejlesztése, az egészséges környezet fejlesztése, valamint a közlekedésfejlesztés.

Ezen célok elérése olyan beavatkozásokon keresztül történik, amelyek környezetvédelmi szempontokkal ütköznek, hiszen a gazdaságfejlesztési, közlekedésfejlesztési, valamint a településfejlesztési projektek elsődleges megvalósulási helyszínét és hatásviselőjét a természeti és az épített környezet alkotja.

- Környezeti konfliktusforrást képeznek a gazdaságélénkítő tevékenységek, amelyek személy- vagy áruszállító járművek, illetve munkagépek használatával összefüggő, közlekedési eredetű légszennyezést okoznak. Ezen zöldmezős fejlesztések a földterületek és természeti ásványkincsek csökkenésével járnak.
- Számos olyan intézkedés szerepel a programban, amelyek új épületek megvalósításával, vagy meglévők funkcióbővítő átalakításával járnak, így befolyásolják a településképet.
- A népesség megtartása, illetve növelése, ezzel párhuzamosan az életszínvonal emelése potenciálisan növeli a kommunális eredetű környezetterhelést.
- A környezeti konfliktusforrások egyik nagy területét a turizmusfejlesztési intézkedések alkotják, amelyek a turizmus növelésére irányulnak. Ezen intézkedések esetében jelentős környezeti kockázatként jelentkezik a beruházások és ezek működésének ökológiai rendszerekre jelentkező negatív hatása tekintettel a jelentős látogatószám növekedésre.
- A közlekedésfejlesztési intézkedések eredményeképpen megjelenik a közlekedés eredetű környezetszennyezés (zaj- és levegőszennyezés), továbbá az újonnan épülő utak a földterületek és a természeti ásványkincsek csökkenését vonják maguk után.

A környezeti következményeket az alábbiakban részletezzük.

A termőföld védelme a stratégia 5. „Nemzetközi közlekedési hálózatokba történő integráltság elmélyítése”stratégiai cél vonatkozásában főleg a gyorsforgalmi úthálózatok fejlesztése kapcsán, a 7. „A belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése” stratégiai célkitűzés vonatkozásában pedig a mezőgazdasági termelés fejlesztése kapcsán érdemel kiemelt figyelmet. Az útfejlesztések során, de egyéb zöldmezős beruházásoknál a termőföld mennyiségének védelmét, a mezőgazdasági termelés során a termőföld minőségi védelmét kell előtérbe helyezni.

Levegőminőség javítását és a zajterhelés csökkentését áttételesen a 3. stratégiai cél kivételével (A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével) az összes stratégiai cél előmozdítja.

A horizontális elvek közül: Megújuló energiaforrások hasznosításának előírása az épületrekonstrukciót célzó beavatkozások során, A klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás, Lakossági szemléletformáló akciók szervezése a környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztését célzó beavatkozásokkal párhuzamosan (*vonalas infrastruktúra-fejlesztések figyelemmel vannak a levegőszennyezés csökkentésére*) segíti elő.

A megye felszíni vizeink védelmét és a vízkészletek fenntartható használatát a koncepcióban kitűzött minden releváns stratégiai és horizontális cél előmozdítja, káros eredő hatást egy célkitűzés sem fejt ki.

A hét stratégiai célból négynek, az öt prioritás célból háromnak van pozitív hatása a vizeink védelmére és fenntartható használatára a klímaváltozás okozta újszerű követelményeket is figyelembevéve.

Szombathely és térségének dinamizálása (1. str. cél), a környezetvédelmi alapinfrastruktúrák javítása (4. str. cél), valamint a belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése (7. str. cél) javítja a vízminőséget a szennyvízhálózatok és szennyvíztelepek fejlesztésével, rekonstrukciójával továbbá a korszerű csapadékvízgazdálkodási rendszerek létrehozásának ösztönzésével. A klímaalkalmazkodást elősegítik a tározási és öntözési rendszerek fejlesztése, újabb lehetőségek feltárása. Környezetkímélőbb, megújuló energia hasznosítására a koncepció előíranyozza a geotermikus energia kitermelésének és a vízerőműhasználatnak a fejlesztését, amelyek megvalósításakor a környezeti és a vízi ökoszisztémák terhelésének minimalizálására törekszik energiahatékony megoldásokkal.

A turisztikai attrakciók fejlesztése (3. str. cél) -a horgászturizmus és a vizek mentén történő kiránduló útvonalak tekintetében-, valamint a lakossági szemléletformáló akciók szervezése hatékony lehetőséget biztosítanak a vízvédelmi, vízgazdálkodási és klímaváltozási hatások komplex kérdéskörének mélyebb megismeréséhez. Mindezek hosszútávon elősegíthetik majd a magyar és az európai vízpolitika által deklarált célt,

vizeink jó ökológiai és mennyiségi állapotának fenntartható megóvását, és a társadalmi tudatosság növelését.

A megye határszéli fekvéséből eredően különösen fontosak a határvízi kapcsolatok, melyek segítségével mérsékelni lehet a külföldi víztestekről származó szennyeződések bejutását az országba, ill. biztosítani lehet a vízkészletek fenntartható, kiegyensúlyozott megosztását az országok között.

A felszín alatti vizek vonatkozásában a koncepcióban megfogalmazott stratégiai célok elérése érdekében tett gazdasági és turisztikai fejlesztések esetén előfordulhat, hogy azok az ivóvíz és termásvíz használatban helyenként növekedést okozhatnak. Az esetleges változást ellensúlyozhatja az elavult állapotú ivóvíz infrastruktúra javítása, fejlesztése, ill. a termásvíz felhasználás hatékonyságának növelése.

A koncepció stratégiai céljainak eléréshez vezető út során fokozott figyelmet kell fordítani az felszíni szennyeződésre érzékeny ivóvízbázisok védelmére, különösen, mert a vízbázisok egy jelentős része a klímaváltozással szemben is érzékeny.

Összességében a koncepcióban megfogalmazott célok megvalósítása a felszín alatti vizek minőségére, mennyiségi állapotára várhatóan csak csekély hatást gyakorolhat.

A tájképi értékek védelméhez áttételesen a „3. A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével” és a „7. A belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése” stratégiai célok kapcsolhatók. Fontos leszögezni, hogy a jelenlegi vas megyei tájértékek az emeberek évszázados tájhasználatának eredményei, melynek során a különböző gazdálkodási formák, a kultúrához köthető tevékenységek hozták létre azokat az objektumokat, melyek a mai tájkép elemei. Ezek megőrzése csak a hagyományos településszerkezet, gazdálkodás felélesztésével lenne lehetséges. Ez lenne az alapja a turizmus feltételrendszerének erősítésének. Ebben a tekintetben fontos lenne az aprófalvas településszerkezet megőrzése, a kisebb településekről való elvándorlás megakadályozása. A tájkép megőrzése szempontjából elengedhetetlen, hogy a kis települések ne csak „alvófalvak” legyenek, hanem a az emberek használják is környezetüket. Csak akkor őrizhetjük meg a mozaikos tájszerkezetet, -ami a turisztikai kínálat egyik helyi jellegzetessége- ha a lakók életvitel szerűen a lakhelyükön élnek és a munkájuk is helyben található. A közúthálózat fejlesztése, elérhetőségek fejlesztése, a periférikus térségek leszakadásának megelőzése segíteni fogja az emberek távolabbi munkahelyekre eljutását, így nem a helybenmaradásra ösztönzi majd az embereket. Az elvándorlással a hagyományos földhasználati formák (kisparaszti szántóföldi gazdálkodás, szőlőművelés) megszűnnek, ami a táj átalakulásához is fog vezetni. Ez a homogenizálódás, a mozaikosság felhígulásával lesz tetten érhető. Kedvezőtlen hatással lehetnek a tájképre a „klímabarát” energiatermelő telepek is mint a szélenergia- vagy a naperőműparkok. Ezek telepítése esetén fontos a tájvédelmi kérdések alapos vizsgálata.

A természeti értékek védelmét közvetlenül csak a „3. A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével” stratégiai cél szolgálja. Könnyen belátható, hogy a természeti értékek megléte a turisztikai fejlesztések záloga, hisz a megye kiemelt turisztikai desztinációi olyan területeken található, ahol a biodiverzitás

magas. Mivel azonban ezt a sokszínűséget a korábbi gazdálkodási formák alakították ki, annak megőrzése csak a hagyományos tájhasználat fennmaradásával érhető el. Ennek azonban nincs realitása és a stratégiai célok közül több is ez ellen hat. Jelenleg a biodiverzitás drasztikus csökkenésének lehetünk szemtanúi ez főleg a megye agrártájain szembevető. Az élőhelyek sokfélesége azok fragmentálódásával (vonalas létesítmények kialakítása) vagy átjárhatóság csökkentő beruházásokkal (víztározók, vízerőművek létesítése) csökkenni fog. A jövő nagy kihívása lesz, hogy a biodiverzitás csökkenését hogy tudjuk úgy megállítani, hogy közben a megye gazdaságát, infrastruktúráját fejlesztjük. Ma már belátható, hogy csak a védett területek létesítésével nem állítható meg a fajok fogyatkozása, kihalása, így a jövőben fontos kell legyen, hogy a természetvédelmi érdekek az életünk minden területén hangsúlyt kapjanak.

4. A koncepció megvalósítása következtében várhatóan fellépő környezetre káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó, a koncepcióban szereplő intézkedések környezeti hatékonyságának értékelése, javaslatok egyéb szükséges intézkedésekre

A Területfejlesztési Koncepció stratégiai céljai, prioritásai könnyen összeegyeztethetők a környezeti szempontokkal, de ugyanakkor negatív hatások is felléphetnek.

Termőföld védelme szempontjából fellépő negatív hatások:

- zöldmezős beruházások a termőföld mennyiségét csökkentik
- közút- vagy kerékpárút fejlesztések szintén a termőföld mennyiségének csökkenésével járnak együtt
- a szennyvíziszapokban jelenlévő káros anyagok potenciális veszélyt jelentenek a talajokra
- a mezőgazdaság kemizálása (pl. növényvédőszer, műtrágyák) fokozott talajterheléssel járnak együtt

A termőföld védelme szempontjából pozitív hatások lehetnek:

- ökológiai illetve biogazdálkodás elterjedése
- rét- és legelőgazdálkodás előtérbe helyezése

Levegő- és zajvédelmi szempontból a koncepció megvalósítása következtében negatív környezeti hatások várhatóan elsősorban a közlekedési hálózat fejlesztésével, a logisztikai és ipari fejlesztési prioritások tervezett beavatkozásai kapcsán léphetnek fel.

A negatív hatások közt jellemzően az alábbiak léphetnek fel:

- Növekedhet a közlekedési eredetű légszennyezettség.
- Nő a közúti közlekedés forgalma a jobb minőségű úthálózat miatt, és a kialakított intermodális csomópontok környezetében
- Az új nyomvonalak mentén nő a levegő és zajterhelés
- A turisztikai vonzerők látogatottságának növekedése a közlekedési forgalom növekedését is okozza
- Nő a közúti közlekedés forgalma és így a légszennyezettség a kialakított telephelyek, logisztikai központok környezetében

- A szállás- és vendéglátóhelyek látogatottságának növekedése a közlekedési forgalomnövekedését is okozza.

A negatív környezeti-, társadalmi- és gazdasági hatások mérséklésére elsősorban az alábbi megvalósítási szempontok figyelembe vétele javasolt:

A légszennyezettség valamint a zaj és rezgés káros hatásainak, mérséklése érdekében az új közlekedési létesítményeket, nyomvonalakat lakott településektől távol kell kialakítani. Közlekedésszervezéssel, forgalmi rend kialakítással, a megközelítési útvonalak körültekintő kijelölésével, légszennyezettsége és zajterhelése csökkenthető. Intelligens közlekedés irányítási szervezési technikák és módszerek alkalmazásával csökkenthető a forgalmi dugók kialakulásának esélye a közösségi közlekedési csomópontok környezetében.

Ösztönözni kell a közösségi közlekedési módok használatára a lakosságot.

A kerékpáros közlekedési módot népszerűsítő szemléletformáló kampányok szervezése szükséges a kerékpárút hálózat fejlesztésén túl.

A koncepció megvalósításával a vízvédelemben fellépő negatív hatások a következők:

- A csatornázottság bővülésével várhatóan növekszik majd a befogadó vízfolyások terhelése, de ez a negatív hatás elenyésző ahhoz a pozitív hatáshoz képest, ami a korábbi csatornázatlan területekről történő felszíni és felszín alatti szennyezés elmaradásából származik. A negatív hatás minimalizálására megtörténik a szennyvíz tisztító telepek előírt üzemeltetésével.
- Az egyesített csatornahálózatok szétválasztásával a csapadékvíz hálózat összegyűjtött vizei okozhatnak megnövekedett terhelést a befogadó vízfolyáson. Ennek mérséklésére záportározó, hordalékfogó, homok- és olajfogó alkalmazása történik a bevezetés előtt. A csapadékvíz bevezetésből eredő negatív hatás sokkal kisebb, mintha a szennyvíztelepeknél esetenként előforduló túlterhelés miatt a kevert víz záporkiömlőkön keresztül jutna be a vízfolyásba.
- A turisztikai attrakciók (gyógyfürdők, horgászturizmus, vizeket érintő túraútvonalak) megvalósulásával növekedhet a vizek terhelése, azonban ezek nagy biztonsággal minimalizálhatók azzal, hogy a turisztikai létesítmények, tevékenységek szigorú környezetvédelmi előírásokkal valósulnak meg.
- Az alkalmazott tározási, öntözési létesítmények, tevékenységek bizonyos mértékben okozhatnak negatív hatásokat a vízvédelemben, azonban ezek nélkül a klímaváltozásból eredő hatások jelentősen nagyobb negatív hatást fejtenének ki. Az esetleges negatív behatások minimalizálhatók, ha a beavatkozások a VKI szellemében és a VGT előírásainak megfelelően történik. Az üzemeltetéshez használt energia tekintetében prioritása van a megújuló energiáknak.
- Megújuló energiaforrások használatának előtérbe helyezésénél (termálvíz, vízerőmű) negatív hatások érhetik a víztestek ökológiai állapotát. Korszerű technológiával és kellő elővigyázatossággal minimalizálhatók a káros hatások. Vízerőműveknél a VKI szellemében és a VGT előírásainak megfelelően kell

eljárni, elkerülve a csúcsrajáratást, biztosítva az átjárhatóságot és a vízfolyásnak ökológiájának megfelelő jó üzemeltetési gyakorlatot.

Az üzleti infrastruktúra-, üzleti környezet (pl. ipari park, inkubátorház) fejlesztése esetén pozitív hatásként értékelhető, hogy a technológiai fejlesztések során az emisszió csökkentéssel csökken a vízszennyezés lehetősége. Az energiahatékonyság növelésével a természeti erőforrások igénybevétele mérséklődik.

Táj- és természetvédelmi szempontból a negatív hatások közt jellemzően az alábbiak léphetnek fel:

- Infrastruktúra fejlesztésével nő az ingázó száma, a településen élők nem helyben fognak dolgozni, így a falusias természeti környezet elszegényedik
- Egyes energetikai beruházások (szélerőmű, naperőmű) tájvédelmi érdekeket sérthetnek.
- Infrastruktúrális fejlesztések tovább növelik az élőhelyek fragmentációját
- Víztorozók, vízerőművek létesítése megakadályozhatja a vízfolyások átjárhatóságát, csökkenti a természetes vizes élőhelyeket.
- Biomassza alapú energetikai projektek generálhatják a gyepek hozamfokozását, így annak fajkészlete csökkenhet
- Egyes turisztikai fejlesztések zavarásra érzékeny élőhelyeket veszélyeztethetnek.

Pozitív hatások

- Turisztikai fejlesztések indukálhatják a természetes élőhelyek védelmét
- Technológiai fejlesztések csökkentik a természetes élőhelyek szennyezését
- Biomassza alapú energetikai projektek segíthetik a fennmaradt gyepek megőrzését
- A városi zöldfelületek növelése az urbanizált területek diverzitását növeli.

5. Javaslat olyan környezeti szempontú intézkedésekre, előírásokra, feltételekre, szempontokra, amelyeket a koncepció által befolyásolt más dokumentumban figyelembe kell venni

A különböző megyei tervezési dokumentumokban (pl. környezetvédelmi, közlekedési, stb.), valamint a területi tervdokumentumok tervezése során meg kell jelennie az átfogó, a stratégiai, valamint a horizontális céloknak, továbbá a prioritásoknak. Ezeknek a dokumentumoknak igazodni kell a megyei koncepció, valamint területfejlesztési program prioritásaihoz az azokban megjelenő intézkedésekhez. Mindemellett a területi hatásvizsgálat javaslatait is integrálni kell a különböző programdokumentumok tervezése, valamint megvalósítása során.

Ezek a javaslatok a következők:

Az új közutak tervezése során törekedni kell arra, hogy a lehető legkisebb mértékű legyen a termőföld igénybevétele.

A zöldmezős gazdasági beruházásokkal szemben előnyben kell részesíteni a barnamezős fejlesztéseket.

A szennyvíziszapok ártalmatlanítása során komposztálás kapjon nagyobb szerepet. Ösztönözni kell a mezőgazdasági termelés során a fenntartható-talajhasználat, ökológiai gazdálkodás, illetve biogazdálkodás nagyobb arányú elterjedését.

Rossz termőhelyi adottságokkal rendelkező területeken a szántóföldi növénytermelés helyett rétgazdálkodásra vagy erdőgazdálkodásra való áttérés segítése.

Meg kell állítani a gyepterületek további csökkenését. Így elsősorban az ártéri területeken a szántóterületek csökkentésével a rét-legelő gazdálkodás élvezzen prioritást.

A koncepcióban megfogalmazott célrendszereken túl fontos, hogy a jövőben készülő tervek és fejlesztések különös gondossággal járjanak el vizeink védelmében és fenntartható használatában. A 2000/60/EK Víz Keretirányelv szellemében törekedni kell a felszíni- és felszín alatti vizek jó állapotának elérésére és megtartására, a fenntartható takarékos, energiahatékony vízhasználatokra, a vízkészletek hosszútávú védelmére.

A szennyezőanyagok kibocsátásának csökkentésével javítani kell a vízminőséget, továbbá csökkenteni kell a vizek kártételeiből fakadó káros hatásokat, nem kis részben a klímaváltozásból eredő hatásokra való felkészülés érdekében.

Mindezek mellett a fejlesztések megvalósításakor a természeti környezet (benne a felszín alatti vizek minőségének és mennyiségének védelme), a fenntarthatóság is kiemelt szempont kell, hogy legyen.

Ennek megfelelően az infrastrukturális fejlesztéseknek a következő ágazatokat is érintenie kell: szennyvíz, ivóvíz (a vízi közmű üzemeltetési struktúra fejlesztése, az ivóvíz szolgáltatás biztonságának növelése, a hálózati felújítások elvégzése), hulladékkezelés.

Szükséges a megye sérülékeny ivóvízbázisának hosszú távú megvédése, és hasznosítása az egészséges ivóvíz biztosítása érdekében.

Minden fejlesztés során figyelembe kell venni a következőket:

- a takarékos vízhasználat ösztönzés és támogatása,
- az egészséges ivóvíz biztosítása és biztonságos szolgáltatása a lakosság és az
- üdülőnépesség részére a megye egész területén,
- a keletkező kommunális szennyvíz ártalmatlanítás javítása.

Természetvédelmi szempontok maximális figyelembevétele a fejlesztések tervezése esetén. Jelentős környezeti terheléssel járó projektek esetén kompenzációs természetvédelmi beavatkozások megvalósítása. Vizes élőhelyek kiemelt védelme,

a víz megtartása vizes élőhelyek rehabilitációjával. Energetikai és infrastrukturális beruházások esetén a tájvédelmi szempontok előtérbe helyezése.

6. A koncepció megvalósítása következtében várhatóan fellépő környezeti hatásokra vonatkozóan a koncepció szereplő monitorozási javaslatok értékelése, javaslatok egyéb szükséges intézkedésekre

Vas megye Területfejlesztési Koncepciója nem tartalmaz külön megfogalmazott javaslatokat a monitorozásra vonatkozóan.

A jövőben hasznos lenne a monitoring tevékenységet erősíteni bizonyos területeken, mivel a szükséges intézkedéseket nem lehet megalapozott információk nélkül meghozni. Különösen igaz ez az éghajlatváltozással kapcsolatos specifikus információkra.

A monitoring rendszernek tartalmaznia kell a hálózat tervezést és építést, üzemeltetést, adatgyűjtést, feldolgozást, értékelést, adatbázisba rendezést, közreadást, archiválást. Bizonyos időnként a rendszert felül kell vizsgálni.

Három fontosabb fejlesztési javaslat:

- Klímaváltozást követését szolgáló, megyei igényeket kielégítő, speciális monitoring fejlesztése, meglévő országos rendszerekbe ágyazva. A monitoringnak mindazokra a kérdésekre választ kéne adni, amire ma nem tudjuk az intézkedésekhez szükséges válaszokat.
- Felszíni víztesteken a vízminőségi operatív monitoring fejlesztése. Működik ilyen monitoring, de nincs az összes kijelölt víztesten kellő gyakorisággal adat.
- A tervezők és a nyilvánosság számára elérhető internetes, térinformatikai alapú, felhasználóbarát víztestek állapotát bemutató adatbázis.

A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével kapcsolatban fontos a kiemelt természeti értékekkel jellemezhető területek állapotának fenntartása, javítása.

A koncepcióban meghatározott átfogó- és stratégiai célok környezeti szempontú teljesülésének mérésére az alábbi monitoring mutatók alkalmazása javasolt:

| | |
|---|----|
| 1. A megvalósult megújuló energia fejlesztési projektek száma | db |
| 2. Kiepipített és felújított kerékpárutak hossza | m |
| 3. Felújított, újonnan megépült belterületi utak hossza | m |
| 4. Kiepipített és fejlesztett külterületi utak hossza | m |

A felszínalatti vizek szempontjából jelentőséggel bír a szennyvízkezelésbe újonnan bevont háztartások száma.

7. Közérthető összefoglaló

Jelen hatásvizsgálat célja a 2021-2027-es időszakra tervezett Vas Megyei Területfejlesztési Koncepció várható környezeti, társadalmi és gazdasági hatásainak feltárása. A hatásvizsgálat nem végez önálló adatgyűjtést, a rendelkezésre álló dokumentumok elemzésével, értékelésével, összefüggéseinek vizsgálatával azonosít várható hatásokat.

A koncepció szerint a **megye jövőképét** 2030-ban az alábbiak jellemzik:

Vas megyét jó életszínvonalú, javuló demográfiai trendekkel jellemezhető, erős identitású térségek alkotják, melyek képesek szembenézni a klímaváltozás okozta kihívásokkal, és melynek alapja a megújulásra képes, versenyképes gazdaság, a minőségi felsőoktatás, az egyedi kulturális, természeti értékek fenntartható hasznosítása, illetve a fejlett közlekedési és kommunikációs rendszer.

Ennek érdekében a következő célok és prioritások fogalmazódtak meg:

átfogó célok:

1. Stabil, válságálló, versenyképes gazdaság
2. Élhető települések és javuló környezeti állapot
3. Gyarapodó tudástőke

stratégiai célok:

1. Szombathely és vonzaskörzetének dinamizálása és a város élhetőségének fokozása
2. A térségi (al)központok dinamizálása és elérhetőségük javítása
3. A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével
4. A környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása
5. Nemzetközi közlekedési hálózatokba történő integráltság elmélyítése
6. Közszolgáltatások klímabarát fejlesztése
7. A belső periférikus térségek leszakadásának megelőzése

horizontális célok:

1. Megújuló energiaforrások hasznosításának előírása az épületrekonstrukciót célzó beavatkozások során
2. A klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás, mint követelmény megjelenítése a beruházásokkal kapcsolatban (pl. zöldfelületek növelésének előírása a városrehabilitációt célzó projektek esetében, nyári hővédelem figyelembevétele az épületek tájolása, növénytelepítés során)
3. Lakossági szemléletformáló akciók szervezése a környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztését célzó beavatkozásokkal párhuzamosan

4. Fenntartható környezet- és tájhasználat, mely során a tervezett beruházások, (pl. ingatlan-, vonalas infrastruktúra-fejlesztések) figyelemmel vannak a természeti értékek védelmére, a vízbázisok védelmére, a levegőszennyezés csökkentésére, a hulladékok keletkezésének mérséklésére. A fejlesztések során figyelemmel kell lenni a megyei, illetve települési rendezési tervekre, amelyek az egyes településeken, illetve térségekben a természeti, környezeti adottságok és erőforrások számba vételével korlátozhatják az egyes beruházások megvalósítását.
5. Barnamezős területek hasznosítása, illetve a használaton kívül épületek, területek újrahasznosítása a zöldmezős beruházások helyett
6. Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok bevonása (esélyegyenlőség) a fejlesztések tervezésébe és megvalósításába, illetve a fejlesztések hatásainak szétterítése
7. Korszerű információs és kommunikációs technológiák (ICT) alkalmazása, mely során biztosítani kell az információknak a hátrányos társadalmi csoportokhoz való eljutást
8. „COVID- és járvány-rezisztens” megoldási módok alkalmazása.

prioritások:

1. Gazdaságfejlesztés (KKV-szektor beruházásainak ösztönzése, digitalizáció szintjének növelése, kutatóbázisok fejlesztése)
2. Turisztikai feltételrendszer fejlesztése (aktív-turisztikai vonzerők fejlesztése, hálózatba szervezése, szálláshelyek kapacitás-, és minőségfejlesztése)
3. Humán közszolgáltatások fejlesztése (oktatási rendszerek fejlesztése, egészségügyi ellátás fejlesztése, szociális ellátórendszerek fejlesztése, foglalkoztatás-politikai beavatkozások)
4. Egészséges környezet fejlesztése (környezetvédelmi alpinfrastruktúrák fejlesztése, klímaváltozással kapcsolatos felkészülés támogatása, megújuló energiaforrások kiaknázása)
5. Közlekedésfejlesztés (nagyterületi közlekedési rendszerek elérhetőségének javítása, alsórendű közlekedési hálózatok minőségfejlesztése, közösségi közlekedés infrastrukturális és szervezeti hátterének fejlesztése, kerékpáros közlekedés fejlesztése)

Az átfogó, stratégiai és horizontális célok és elvek, valamint a prioritások és tervezett fejlesztések egyaránt szolgálják a megye környezeti, társadalmi és gazdasági szempontú fejlesztését.

A hatásvizsgálat részletesen elemzi a környezeti, társadalmi és gazdasági hatásokat.

A stratégiában megfogalmazott területfejlesztési célok közül kettő közvetlenül érinti a talajvédelem kérdéseit.

A termőföld védelme szempontjából az új beruházások tervezése és kivitelezése során arra kell törekedni, hogy minél kevesebb termőföld igénybevételével valósuljanak meg.

Ezért a jövőben a zöldmezős beruházásokkal szemben a barnamezős fejlesztéseket kell előtérbe helyezni. A termőföld más célú hasznosítását a lehető legkisebb mértékűre kell csökkenteni.

A mezőgazdasági termelés fejlesztésével kapcsolatban alapvető követelményként kell megfogalmazni, hogy a talajok kémiai anyagokkal való terhelése csökkenjen. Ezt a vegyszertakarékos technológiák alkalmazásával, túltrágyázás elkerülésével (pl. precíziós gazdálkodás alkalmazása) lehet elérni. A jövőben hangsúlyosabb szerepet kell kapnia az ökológiai gazdálkodásnak is. Követelményként kell megfogalmazni a génmódosított szaporítóanyagok használatának tilalmát a mezőgazdasági term

A megye felszíni vizeinek védelmét, és a vízkészletek fenntartható használatát a koncepcióban kitűzött célok alapvetően előmozdítják, káros eredő hatást egy célkitűzés sem fejt ki.

A hét stratégiai célból négynek, az öt horizontális célból háromnak van pozitív hatása vizeink védelmére és fenntartható használatára a klímaváltozás okozta újszerű követelményeket is figyelembe véve.

A kijelölt célok javítják a vízminőséget a szennyvízhálózatok és szennyvíztelepek fejlesztésével, rekonstrukciójával, továbbá a korszerű csapadékvízgazdálkodási rendszerek létrehozásának ösztönzésével. A tározási és öntözési rendszerek fejlesztése, az újabb lehetőségek feltárása elősegítik a klímaalkalmazkodást. A határvízi kapcsolatok erősítésével mérsékelni lehet a külföldi víztestekről származó szennyeződések bejutását az országba, ill. biztosítani lehet a vízkészletek fenntartható, kiegyensúlyozott, országok közötti megosztását.

A koncepció előírja a geotermikus energia kitermelésének és a vízerőműhasználatnak a fejlesztését, amelyek megvalósításakor a vízi ökoszisztémák terhelésének minimalizálására törekszik.

A turisztikai attrakciók fejlesztése, valamint a lakossági szemléletformáló akciók szervezése hatékony lehetőséget biztosít a vízvédelmi, vízgazdálkodási és klímaváltozási hatások komplex kérdéskörének mélyebb megismeréséhez.

A koncepcióban megfogalmazott stratégiai célok közül érintőlegesen, vagy szorosabban több is kapcsolódik, kapcsolódhat a felszín alatti vizek állapotához.

Egyrészt az egyes célokhoz kötődő fejlesztések egy része indukálhatja a felhasznált ivóvíz, vagy termásvíz mennyiségének növekedését, ezzel együtt a keletkező szennyvíz mennyiségének növekedését.

Ennek ellensúlyozására „a környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása” cél intézkedéseiben belül lehet és kell az ivóvízbázisok védelmére, valamint a meglévő, elavult állapotú ivó- és szennyvízvezeték-rendszerek és szennyvíztelepek rekonstrukciójára, valamint a szennyvíziszap biztonságos kezelésére vonatkozó

lépéseket megtenni. Az iparfejlesztés területén a kis vízigényű, korszerű technológiák alkalmazását kell szorgalmazni.

A megye területén a felszín alatti vizekkel kapcsolatosan az talán legfontosabb feladat, hogy a tervezett célok eléréséhez vezető úton a megye sérülékeny ivóvízbázisának hosszú távú megvédése biztosítva legyen.

A területfejlesztési koncepcióban megfogalmazott célok megvalósítása a felszín alatti vizek minőségére, mennyiségi állapotára várhatóan csak csekély hatást fog gyakorolni. A végrehajtás során törekedni kell, hogy a hatások összességükben pozitívok legyenek.

A 7 stratégiai cél közül természet- és tájvédelmi szempontok 3-ban jelennek meg. A Szombathely és vonzáskörzetének dinamizálása és a város élhetőségének fokozása tekintetében célként jelenik meg a zöldfelületek kialakítása, ami egyértelműen pozitív hatással van a városi biodiverzitásra. A turizmus feltételrendszerének erősítése az aktív-turisztikai attrakciók fejlesztésével stratégiai cél együtt kell járjon a természeti értékek megőrzésével, hisz az élőhelyi, táji és faji sokféleség alapja a megyében a turizmus fejlesztésének. A környezetvédelmi alpinfrastruktúrák javítása stratégiai cél, főleg megújuló energiák, „szelíd” energiatermelés megvalósulását tűzte ki célul. Fontos szempont, hogy ezek közül néhány természetvédelmi (víztározók, biomassza erőművek) vagy tájvédelmi (naperőműpark, szélenergiaerőműpark) érdekeket sérthet, ezért fontos, hogy a tervezéskor a táj- és természetvédelmi szempontokat maximálisan figyelembe vegyék.

A stratégiai célkitűzések, valamint a prioritások megvalósítása körültekintő tervezéssel, megvalósítással összességében környezeti, társadalmi és gazdasági szempontból is kedvező hatások várhatók a Koncepcióban és a Programban foglalt intézkedések megvalósításával.

A hatások javítására tett javaslatok a jelen Hatásvizsgálat 4. fejezetében található. Ezen javaslatok figyelembevétele szükséges a tervdokumentumok véglegesítése során, annak érdekében, hogy időben felismerhetők és kezelhetők legyenek az esetleges negatív hatások.

Összefoglalóan megállapítható, hogy a vizsgált tervdokumentumok a környezeti, társadalmi és gazdasági fenntarthatóságot figyelembe véve készültek. Az előrelátó és szakszerű előkészítésnek köszönhetően a célok, prioritások és intézkedések meghatározása a negatív hatásokat minimalizáló, a pozitív hatásokat ösztönző és erősítő növekedési pályát vetít elő Vas megye számára.